

PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA KEMPELEEN KUNTA

YLEINEN OSA





Sisällys

1	PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS, LAADINTA JA KESKEISET OPETUSTA OHJAAVAT RATKAISUT	6
2	KEMPELEEN PERUSOPETUKSEN ARVOPERUSTA	8
2.1	Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet	9
2.2	Oppimiskäsitys.....	10
3	PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	11
3.1	Perusopetuksen tehtävä.....	11
3.2	Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet	11
3.3	Tavoitteena laaja-alainen osaaminen	12
3.4	Laaja-alainen osaaminen paikallisessa opetussuunnitelmassa	12
3.4.1	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	13
3.4.2	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	15
3.4.3	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot.....	17
3.4.4	L4 Monilukutaito	18
3.4.5	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen.....	21
3.4.6	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys.....	23
3.4.7	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen.....	25
4	YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI	28
4.1	Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen	28
4.2	Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet	29
4.3	Oppimisympäristöt ja työtavat	32
4.4	Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet	34
5	OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN	38
5.1	Yhteinen vastuu koulupäivästä	38
5.2	Yhteistyö.....	42
5.3	Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö	43
5.4	Opetuksen järjestämistapoja	45
5.4.1	Toiminta- alueittain järjestettävä opetus	45
5.4.2	Joustava perusopetus	46
5.4.3	Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain	48
5.4.4	Yhdysluokkaopetus.....	48
5.4.5	Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu.....	49
5.4.6	Opetus erityisissä tilanteissa	51



5.5	Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta	52
5.5.1	Kouluruokailu.....	52
5.5.2	Koulumatkat ja koulukuljetukset.....	52
5.5.3	Kerhotoiminta.....	52
5.6	Kempeleen perusopetuksen koulupäivän rakenne	53
6	OPPIMISEN ARVIOINTI	54
6.1	Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa	54
6.1.1	Formatiivinen arviointi	54
6.1.2	Summatiivinen arviointi.....	54
6.2	Arvioinnin yleiset periaatteet	56
6.3	Oppimisen ja osaamisen arviointi	57
6.3.1	Oppiaineiden sanallisen arvioinnin yleiset kriteerit Kempeleen kunnassa	57
6.3.2	Oppiaineiden numeroarvioinnin yleiset kriteerit Kempeleen kunnassa	58
6.4	Työskentelyn arviointi	59
6.5	Käyttätymisen arviointi.....	60
6.5.1	Käyttätymisen sanallisen arvioinnin kriteerit Kempeleessä	60
6.5.2	Käyttätymisen numeroarvioinnin kriteerit	61
6.6	Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana	61
6.6.1	Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain.....	61
6.6.2	Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain	62
6.7	Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet	62
6.8	Perusopetuksen päättöarviointi.....	63
6.8.1	Päättöarvosanan muodostaminen	63
6.8.2	Oppilaskohtaisia tukitoimia saavan oppilaan päättöarviointi	64
6.8.3	Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa	64
6.8.4	Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa	64
6.8.5	Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa	65
6.8.6	Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi.....	65
6.9	Poissaolojen vaikutukset arviointiin	65
6.10	Arvioinnin uusiminen ja oikaisu	66
6.11	Todistukset	66
6.11.1	Erotodistus.....	66
6.11.2	Päättötodistus	66
6.11.3	Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa	67
6.11.4	Arviointi luokka-asteittain Kempeleen kunnassa	69



6.12	Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset	72
7	OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI	73
7.1	Oppilaan oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen	74
7.2	Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt	76
7.3	Ryhmäkohtaiset tukimuodot ja niiden tavoitteet sekä järjestäminen	78
7.3.1	Opettajan antama yleinen tukiopeus.....	78
7.3.2	Opettajan antama opetuskielen tukiopeus.....	79
7.3.3	Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä	79
7.4	Oppilaskohtaiset tukitoimet	81
7.4.1	Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointi.....	81
7.4.2	Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma.....	82
7.4.3	Tukea koskeva päätös.....	82
7.5	Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen	86
7.5.1	Oppiaineen oppimäärän rajaaminen.....	86
7.5.2	Oppilaan vapauttaminen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä	87
7.6	Poikkeava voimaantulo ja siirtymäaika	88
7.6.1	Perusopetuksen järjestäminen oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite/ VST-oppilaat (astuu voimaan 1.8.2026)	88
7.6.2	Pidennetty oppivelvollisuus (voimassa 31.7.2026 saakka).....	89
7.7	Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu 90	
7.8	Tuen jatkumo siirtymävaiheissa, yhteistyö ja sujuva tiedonsiirto	90
8	OPISKELUHUOLTO – LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN EDISTÄJÄNÄ.....	92
8.1	Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma	92
8.2	Yhteisöllinen opiskeluhoito	96
8.3	Yksilökohtainen opiskeluhoito	99
8.4	Opiskeluhoillon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa.....	100
8.5	Opiskeluhoitosuunnitelmien toteuttaminen ja seuraaminen	100
9	MONIKIELISET OPPILAAT.....	101
9.1	Perusopetukseen valmistavan opetuksen lähtökohdat	101
9.2	Perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	101
9.2.1	Yleiset tavoitteet ja yhteistyö esi- ja perusopetuksen kanssa.....	101
9.2.2	Kielenopetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	102
9.2.3	Muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt.....	103
9.3	Toimintakulttuuri	103
9.3.1	Oppimisympäristöt ja työtavat.....	103



9.3.2	Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet.....	104
9.4	Oppilaan oman opinto-ohjelman laatiminen	104
9.5	Oppilaan hyvinvointi sekä oppimisen ja koulunkäynnin tuki	104
9.4.1	Opetuksen eriyttäminen.....	105
9.4.2	Kodin ja koulun yhteistyö	105
9.4.3	Opiskeluhoito	105
9.4.4	Oppilaanohjaus.....	105
9.4.5	Suunnitelma kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista	106
9.5	Oppilaan arviointi.....	106
9.6	Todistukset	106
9.7	Perusopetuksen oppimäärään sisältyvien opintojen suorittaminen valmistavan opetuksen aikana	106
10	VALINNAISUUS	108
10.1	Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit	108
10.2	Valinnaiset aineet	108
10.3	Vieraiden kielten valinnaiset oppimäärät	109
11	VUOSILUOKAT 1-2.....	109
11.1	Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä	109
11.2	Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2.....	110
11.3	Oppiaineet vuosiluokilla 1-2.....	110
12	VUOSILUOKAT 3-6.....	111
12.1	Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä.....	111
12.2	Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6.....	112
12.3	Oppiaineet vuosiluokilla 3-6.....	112
13	VUOSILUOKAT 7-9.....	112
13.1	Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä	112
13.2	Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9.....	113
13.3	Oppiaineet vuosiluokilla 7-9.....	114
14	KUNNALLINEN OPPIAINEKOHTAINEN OSIO	114
15	Asiakirjan alaotsikko	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.



1 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS, LAADINTA JA KESKEISET OPETUSTA OHJAAVAT RATKAISUT

Kempeleen kunnan perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu koulujen yhteisenä. Koulukohtaisia opetussuunnitelmaan liittyviä painotuksia tehdään vuosittain koulukohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa. Opetussuunnitelma laadittiin ja hyväksyttiin suomen kielellä annettavaa opetusta varten. Opetussuunnitelman rakenne ja asioiden käsittelyjärjestys noudattaa valtakunnallisia perusteita. Perusteiden lukujen 10–11 mukaista opetusta ei tällä hetkellä toteuteta Kempeleessä. Opetussuunnitelma julkaistaan kunnan kotisivuilla.

Kunnallisen opetussuunnitelman hyväksyy kunnanhallitus. Opetussuunnitelman työstämiseen saatiin ohjausta palveluvaliokunnasta sekä valtuustoseminaarista. Työskentelyn ohjausryhmänä toimi koulutuspalvelujen johtoryhmä ja laadintaa koordinoivana ryhmänä Kempeleen koulu –työryhmä, jossa on edustus jokaisesta perusopetuksen yksiköstä. Opetussuunnitelmaa työstettiin koko opetushenkilöstön kanssa yksikkö- ja aluekohtaisena työstönä. Oppilaat ovat osallistuneet työstöön soveltuvin osin ja vanhemmille on pidetty yhteisiä opetussuunnitelman kehittämisiltoja.

Opetussuunnitelman jatkuvasta kehittämisestä ja arvioinnista vastaa koulutuspalvelujen johtoryhmän ohjauksessa Kempeleen koulu –työryhmä. Ryhmän tehtävänä on seurata ja arvioida toimintakulttuurin kehittämisen periaatteiden edistymistä ja toteutumista sekä arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista. Lisäksi ryhmä toimii opetuksen kehittämisen ydinryhmänä. Opetussuunnitelman ja Hyvän kasvun ohjelman arviointi tehdään yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Esiopetuksen ja perusopetuksen yhteistyö mahdollistetaan yksikkökohtaisten ja alueellisten kehittämispäivien sekä Kempeleen koulu –työryhmän kautta. Perusopetus ja toisen asteen koulutus tekevät oppilaitosten välistä yhteistyötä.

Opetussuunnitelman laadinta ja toteutus on toteutettu moniammatillisesti. Mukana olivat sosiaali- ja terveystoimen edustajat sekä kunnallinen nuoriso- ja vapaa-aikasektori. Opetussuunnitelman hyvinvointiin ja opiskeluhuoltoon sekä oppilaiden tukeen liittyviä asioita koordinoi ja ohjaa kunnallinen monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä. Opetussuunnitelman työstöä ohjasi Kempeleen kuntastrategia Kempele –sopimus sekä Hyvän kasvun ohjelma.

Kempeleen kunnan perusopetus toimii yhtenäisenä perusopetuksena ja lähikouluperiaatteen mukaisesti. Opetussuunnitelmatyön yhteydessä päivitettiin moniammatillisena yhteistyönä laaditut siirtymävaihekuvaukset lapsen ja oppilaan kasvun ja oppimisen polulla.

Kunnassa järjestetään osin yhdysluokkaopetusta. Yhdysluokkaopetus toteutetaan kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Perusopetus järjestetään vuosiluokittain etenevänä. Tavoitekokonaisuuksittain etenevä, oppilaiden omiin opinto-ohjelmiin perustuva opiskelu toteutetaan yksittäistapauksissa hallintopäätöksellä. Oppilaalle laaditaan oppilaskohtaisen tuen suunnitelma. Opetus järjestetään ainejakoisena.

Opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaalle valinnaisten aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä tavalla paikallisen



tuntijakopäätöksen mukaisesti. A1 –kielenä tarjotaan Kempeleessä oppilaille englannin kieltä ja kuudennelta vuosiluokalta alkavana B1 –kielenä ruotsin kieltä.

Ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt (katso myös kunnallinen oppilaanohjauksen opetussuunnitelma).

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt koskevat kaikkea perusopetuksen toimintaa. Ne ovat keskeinen osa koulun toimintakulttuuria, joka antaa edellytykset kaikkien oppilaiden osallisuuteen, oppimiseen ja koulunkäynnin tukeen. Koulun toiminnassa ja opetusjärjestelyissä huomioidaan saavutettavuus ja esteettömyys. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt luovat pohjan laadukkaalle perusopetukselle, ryhmäkohtaisille tukimuodoille ja oppilaskohtaisille tukitoimille. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt resursoidaan, suunnitellaan, toteutetaan ja niiden vaikuttavuutta arvioidaan osana koulun toimintaa.

Opettajien keskinäinen yhteistyö, opettajien yhteistyö moniammatillisten ja monialaisten toimijoiden kanssa sekä yhteistyön mahdollistavat rakenteelliset ratkaisut ovat tärkeitä oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Yhteiseen suunnitteluun ja toteutukseen tulee varata riittävästi aikaa.

Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä tarkoitetaan

- oppilaiden erilaiset tarpeet ja edellytykset huomioon ottavaa opetuksen järjestämistä ja opetuksen eriyttämistä
- eri oppiaineiden ja tiedonalojen kieltä avaavaa kielitietoista opetusta
- opetusryhmien muodostamista siten, että opetuksen tavoitteet voidaan saavuttaa
- pedagogisia ratkaisuja, joilla tukea tarvitsevien oppilaiden lisäksi huomioidaan myös oppilaat, jotka etenevät opinnoissaan tavoitekokonaisuuksittain
- opettajan kykyä huomioida riittävästi opetusryhmän tarpeet ja vahvuudet
- oppilaiden kanssa työskentelevien koulunkäynninohjaajien ja muun henkilöstön hyödyntämistä oppilaiden koulunkäynnin ja opetukseen osallistumisen tukena
- oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt edellyttävät perusopetuksen kokonaisuuden tavoitteellista ja suunnitelmallista johtamista, arviointia ja kehittämistä.

Kempeleessä opetussuunnitelmaa täydentäviä kunnallisia liitteitä ovat:

- suunnitelma oppiaineiden ydinsisällöistä
- laaja-alaisen osaamisen suunnitelma
- arviointisuunnitelma
- alkuopetussuunnitelma
- ohjaussuunnitelma
- nivelvaihesuunnitelma
- aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelma
- yhdenvertaisuussuunnitelma
- TVT-suunnitelma
- opiskeluhoitosuunnitelma

Kunnallista opetussuunnitelmaa on päivitetty OPH:n ohjauksesta viimeksi kesäkuussa 2025.



2 KEMPELEEN PERUSOPETUKSEN ARVOPERUSTA

Kempeleen perusopetuksen toimintaa ohjaavat arvot ovat perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti: oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen, kestävän elämäntavan välttämättömyys, ihmisyyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia sekä kulttuurinen moninaisuus rikkautena. Arvopohja huomioidaan kunkin koulun lukuvuosisuunnitelman yhteydessä. Arvoperustaa täydentää Kempeleen kunnanvaltuuston hyväksymän Kempele –sopimuksen mukaiset arvot:

Luovuus

Mitä se tarkoittaa?

- Luovuutta on kyky tuottaa uusia ja hyödyllisiä ratkaisuja.
- Pidämme tärkeänä uuden luomista ja uusien mahdollisuuksien näkemistä.

Mitä se meiltä edellyttää?

- Suosimme luovuuteen rohkaisevia työskentelymuotoja. Uusia ajatuksia tuetaan ja niille annetaan päivittäisessä työskentelyssä tilaa.
- Kannustamme kouluissa lapsia ja aikuisia luovuuteen ja vaihtoehtojen esittämiseen.
- Meillä on lupa erehtyä ja epäonnistua.
- Ilmapiiiri on yrittämiseen rohkaiseva ja onnistumista tukeva.

Oppilaslähtöisyys

Mitä se tarkoittaa?

- Näemme oppilaat yksilöinä, vastuullisina ja koulun toimintaan vaikuttavina aloitteellisina ja aktiivisina toimijoina. Otamme lasten ja kotien palautteen vastaan ja kehitämme toimintaa palautteen perusteella.
- Kohtaamme lapset yksilöinä

Mitä se meiltä edellyttää?

- Rakennamme oppilaskeskeisiä ja yhtenäisiä palvelukokonaisuuksia ja siirrämme tietoja tehokkaasti ja avoimesti kodin ja koulun välillä.
- Toimimme moniammatillisesti joustavasti eri tahojen kanssa.
- Kohtaamme lapset yksilöinä.

Yhteisöllisyys

Mitä se tarkoittaa?

- Yhteisöllisyydellä kouluyhteisössä ymmärrämme erilaisten lasten ja aikuisten halua toimia keskenään ja luottaa toisiinsa.
- Oppilailla ja vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa koulun asioihin ja saada niistä tietoa.
- Oppilaiden omaehtoinen ja vanhempien vapaaehtoistyö nähdään koko koulun oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta voimavarana.

Mitä se meiltä edellyttää?

- Arvostamme yksilön tahtoa ja tarpeita kunnioittavaa yhteisöllisyyttä, joka perustuu tasaver- taisele vuorovaikutukselle.
- Vahvistamme yhteisöllisyyttä tukemalla oppilaskunta-, kerho- ja vanhempainryhmätoimintaa.
- Yhteisöllisyyttä kehitetään myös koulun ja kolman- nen sektorin yhteistyönä.

Turvallisuus

Mitä se tarkoittaa?

- Turvallisuudella ymmärrämme fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista turvallisuutta.

Mitä se meiltä edellyttää?

- Edistämme arjen turvallisuutta kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti kaikessa koulun toiminnassa.
- Kohtaamme lapset yksilöinä ja tuemme heitä oman paikan löytämisessä



2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Opetus tulee toteuttaa yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ovat luonteva osa koulun toimintakulttuuria. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Ryhmäkohtaiset tukimuodot suunnitellaan ja resursoidaan osaksi koulutyön rakenteellista kokonaisuutta. Oppilaskohtaisilla tukitoimilla mahdollistetaan kaikkien oppilaiden riittävä oppimisen ja koulunkäynnin tuki. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä opiskeluhoito sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut. Opiskeluhoitoon järjestämistä ohjaa opiskeluhoitolaki. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Oppilaalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria. Ruokailutilanteen on oltava ohjattu.

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen. Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista.

Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon opetushenkilöstön määrään ja kelpoisuuteen liittyvät säännökset sekä muun muassa turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevat säännökset, tekijänoikeussäännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset.

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus muodostaa historiallisen ja eettisen perustulkinnan ihmisoikeuksien merkittävydestä. Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka edellyttävät jokaisen lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista huolehtimista. Näistä keskeisiä ovat Lapsen oikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli ns. TSS-sopimus, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus sekä Vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus. Saamelaiden oikeuksien turvaamiseksi otetaan lisäksi huomioon YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista. YK:n lapsen oikeuksien sopimus antaa perusopetukselle oikeudellisen perustan. Sopimuksen mukaan lasten kanssa ja lasten hyväksi työskenteleviä velvoittavat sopimuksen yleisperiaatteet, jotka ovat yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys, lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus suojeluun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi ja lapsen näkemysten kunnioittaminen. Sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään sekä yksilölliseen, ruumiilliseen, henkiseen, hengelliseen, moraaliseen ja sosiaaliseen kehittymiseen.



2.2 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii refleктоimaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi oppilasta ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua.

Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Oppilaan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.



3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

3.1 Perusopetuksen tehtävä

Perusopetusta järjestetään ja kehitetään inkluusioperiaatteiden mukaisesti. Periaatteisiin kuuluvat kaikkia oppilaita koskevat yhtäläiset oikeudet, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys. Inklusiivisuus on käsitteenä laaja ja se tulee nähdä kaikkia oppilaita koskevana ja perusopetuksen järjestämiseen liittyvänä periaatteena, arvona ja kokonaisvaltaisena tapana ajatella.

3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Tavoitteet ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa. Ne ohjaavat myös paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutyötä.

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä korostetaan koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävän kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3 §:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon. Siinä säädetään myös muulla kuin äidinkielellä annettavan opetuksen sekä erityiseen maailmankatsomukseen ja kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä ja tavoitteista.

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4 § sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatus sekä oppilashuolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opetustyön resurssina. Samoin korostuu kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan oppilashuollon merkitys.

Valtioneuvoston asetuksessa säädetty tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tässä ajassa tarvittavaa yleissivistystä ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi tulee tavoitella oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman



perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille että tavoitteet oppiaineita yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia.

3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojaan ja taitojaan, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvamisen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle. Kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään, että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppilaille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Laaja-alaisia osaamiskokonaisuuksia on seitsemän ja niillä on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeätä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet täsmennetään vuosiluokkakokonaisuuksittain. Tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

3.4 Laaja-alainen osaaminen paikallisessa opetussuunnitelmassa

Tulevaisuudessa tarvitaan oppiainerajat ylittävää ja yhdistävää erilaisten tietojen ja taitojen hallintaa. Ympäröivän maailman muutokseen pyritään vastaamaan laaja-alaisella osaamisella. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteena on ihmisenä kasvamisen, demokraattisen yhteiskunnan jäsenyys ja kestävä elämäntapa. Osaaminen muodostuu tiedoista, taidoista, asenteista sekä tahdosta.

Kempeleessä laaja-alainen osaaminen on jaettu vuosiluokkakohtaisiksi päätavoitteiksi ja sisällöiksi. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat:



OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

OPS 2016

3.4.1 L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun ja oppimaan oppimisen taidot luovat perustan osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Oppilaita ohjataan tekemään havaintoja ja hakemaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan tietoa ja ideoita. Tutkiva ja luova työote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventyä ja keskittyä edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

On tärkeää, että oppilailla on mahdollisuus kysyä, kyseenalaistaa, vertailla ja perustella tietoa. Oppilaita rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemyksiä eri tavoin. Koulu muodostaa oppijoiden yhteisön, jonka jäseninä tietoa rakennetaan vuorovaikutuksellisesti. Lapset harjoittelevat yhdessä ongelman ratkaisua, perustelemista, päättelyä, analysointia, johtopäätösten tekoa ja kriittistä ajattelua. Monipuoliset, toiminnalliset työtavat edistävät lasten luovaa ajattelua ja ajattelun kehittymistä.

Oppimaan oppimisessa on tärkeää ohjata oppilaita tunnistamaan omat tapansa oppia ja kehittää aktiivisesti heidän opiskelustrategioitaan. Oppilaita ohjataan ikäkaudelle sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita,



suunnittelemaan työtään ja ajankäyttöään, valitsemaan työskentelytapojaan ja arvioimaan edistymistä. Itsearviointi ja opettajan ohjaava palaute ovat tärkeitä oppimaan oppimisen kehittymiselle.

1.–2. luokka

- harjoittelen tekemään havaintoja ympärillä olevista asioista tai ilmiöistä (nimeäminen)
- opettelen keskustelemaan arjen havainnoista ja omista kokemuksista
- harjoittelen itsenäistä työskentelyä
- opettelen suuntaamaan tarkkaavaisuutta oleelliseen
- opettelen etsimään yhtäläisyyksiä ja eroja asioiden välillä
- harjoittelen tekemään kysymyksiä
- opettelen aloittamaan työni ja saattamaan sen loppuun
- opettelen arvioimaan valmista työtäni
- harjoittelen parityöskentelyä

3. luokka

- opettelen muodostamaan ja ilmaisemaan käsityksiä oppimastani asiasta (käsitteellistäminen, selittäminen) harjoittelen tekemään kysymyksiä
- teen kysymyksiä tiedonhankinnan apuvälineeksi
- harjoittelen toimimaan itsenäisesti ohjeiden mukaan
- harjoittelen arvioimaan omaa työskentelyäni
- harjoittelen ryhmätyötaitoja

4. luokka

- opettelen jäsentämään ja luokittelemaan tietoa (organisointi)
- opettelen työskentelemään pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti
- opettelen tunnistamaan vahvuuksiani ja omaa tapaan oppia
- harjoittelen arvioimaan omaa ja toisten työskentelyä
- opettelen tekemään ryhmätöitä eri rooleissa

5. luokka

- opettelen muodostamaan väitteitä todellisesta maailmasta (analysointi)
- harjoittelen erottamaan olennaisen tiedon epäolennaisesta
- opettelen suunnittelemaan ryhmätöitä ja hankkimaan tietoa ryhmän jäsenenä

6. luokka

- opettelen löytämään pääasian asiakokonaisuuksista (johtopäätös)
- harjoittelen itseohjautuvuutta asettamalla tavoitteita oppimiselle
- opettelen huomaamaan vahvuuteni ja kehitystarpeeni oppimisessa
- ymmärrän oman roolini ja vastuuni ryhmätöissä

7. luokka

- harjoittelen sietämään epävarmuuden tunnetta tiedonhankinnassa (älyllinen sinnikkyys, ponnistelu)
- suunnittelen omaa ajankäyttöäni suhteessa oppimiskokonaisuuksiin
- opettelen hyödyntämään kiinnostuksen kohteitani oppimisessa
- osallistun aktiivisesti oppimiskeskusteluihin

8. luokka

- hankin itsenäisesti tietoa eri tietolähteistä (älyllinen uteliaisuus)
- harjoittelen tekemään asioista ja ilmiöistä johtopäätöksiä sekä tulkintoja



- osaan erottaa ennakkoluulon, mielipiteen ja faktan
- tunnistan vastuuni opintojen menestymisestä suhteessa jatko-opintoihin

9. luokka

- harjoittelen tiedon soveltamista ja omien mielipiteiden luomista (älyllinen rohkeus)
- osaan perustella esittämäni väitteet
- tunnistan kriittisen ajattelun tarpeellisuuden
- hyödynnän omia vahvuksiani oppimisessa ja luotan osaamiseeni

3.4.2 L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Koulun yleistavoite on opettaa kulttuurista monilukutaitoa. Oppilaat kasvavat maailmassa, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuuri tarkoittaa kaikkia niitä tapoja, joilla luomme merkityksiä, kommunikoimme ja organisoimme sosiaalista elämää. Laaja kulttuurikäsite ei erottele taiteita ja taitoja muista ihmisen merkityksenannon ja vuorovaikutuksen muodoista. Yksilön kulttuuri-identiteetti rakentuu kussakin yhteiskunnassa vallassa olevan kulttuurin ja erilaisten osakulttuurien vuorovaikutuksessa. Jokaisen yksilön mikrokulttuuria määrittävät jäsenyydet etnistä taustaa, asuinpaikkaa, maailmankatsomusta, kieltä, sosiaalista asemaa, ikää, sukupuolta ja kykyjä edustavissa ryhmissä. Kulttuurikasvatuksen tavoitteena on antaa oppilaalle taitoja tuottaa omaan monikulttuuriseen identiteettiin liittyviä viestejä sekä kykyä havaita, tulkita, ymmärtää ja arvostaa oman sekä muiden kulttuuristen ryhmien viestejä ja kulttuurisia merkityksiä (monilukutaito).

Kulttuurisen osaamisen tavoitteena on 1) ohjata oppilaita omien juurien ja kulttuuri-identiteetin tuntemiseen, ymmärtämiseen ja arvostamiseen sekä sen ymmärtämiseen, että oma kulttuurimme on aikojen kuluessa saanut paljon vaikutteita muualta ja että kulttuurien välillä on jatkuvaa vuorovaikutusta 2) lisätä erilaisten maailmankatsomusten ymmärtämistä ja arvostamista (globaali tietoisuus). Tavoitteena on, että oppilas 3) saa tilaisuuksia harjoitella monipuolisesti vuorovaikutustaitoja erilaisissa tilanteissa, ympäristöissä ja yhteisöissä. Koulutyössä tarjotaan myös mahdollisuuksia 4) harjoitella ja esiintyä eri ilmaisun keinoja käyttäen – sanalliset, keholliset, kuvalliset, symboliset ja musiikilliset. Tärkeää on, että oppilas voi koulupolun aikana 5) osallistua erilaisiin kulttuuritapahtumiin, häntä 6) ohjataan tunnistamaan ja erottamaan kulttuurisia merkityksiä ja että hän 7) oppii nauttimaan kulttuurista niin sen kuluttajana kuin tekijänäkin.

Kulttuurisen osaamisen sisältöjä opetetaan eri oppiaineiden sisällä, eri aineita integroivissa opetuskokonaisuuksissa, teemapäivinä ja –viikkoina, vierailuina jne. Kempeleessä pyritään rakentamaan Kulttuurin opinpolku, joka takaisi kaikille oppilaille tietynlaisen osallisuuden eri kulttuurin alueilla. Opetussuunnitelman oppisisältöjen toteuttamisessa tehdään ja kehitetään yhteistyötä kunnan kulttuuri- ja vapaa-ajantoimen sekä eri yhteisöjen kanssa. Kehitetään lasten ja nuorten kulttuuripassi-toimintaa em. tahojen kanssa. Yhteistyötä kunnan kulttuuritoimen kanssa tiivistetään ja uusia toimintatapoja luodaan yhdessä.

Kunnan kotisivuilta löytyy tietoa ja mahdollisia yhteistyökumppaneita kulttuurikasvatuksen toteuttamiseen Kempeleessä.

1.-2. luokka

- tutustun omaan perheeseen ja sukuun sekä lähiympäristöön
- tutustun erilaisiin juhlaperinteisiin



- tutustun kirjalliseen ja visuaaliseen lastenkulttuuriin
- opettelen arvostamaan itseäni ja muita
- tutustun kummiluokkatoimintaan
- harjoittelen ilmaisemaan itseään suullisesti, kuvallisesti ja draaman avulla
- opettelen kertomaan omista kokemuksistani ja tunteistani
- opettelen kuuntelemaan toisia
- tutustun läheiseen kulttuuriympäristöön tai kulttuuritapahtumaan
- tutustun Lapsen oikeuksien sopimukseen
- harjoittelen erilaisuuden hyväksymistä
- saan kokemuksia ilmaisu- ja draamaharjoituksista sekä leikin avulla oppimisesta

3. luokka

- kulttuurinen osaaminen: Tutustun kulttuuriympäristöön Suomessa. Osallistun kirjastovierailuun. Harjoittelen taiteen tulkintaa ja pelien analysoimista.
- vuorovaikutus: Opettelen itseni ilmaisemista myös vieraalla kielellä. Harjoittelen toiminaan ryhmässä.
- ilmaisu: Opettelen tunteiden, näkemysten ja ajatusten ilmaisemista eri keinoin.

4. luokka

- kulttuurinen osaaminen: Tutustun monikulttuurisuuteen Suomessa.
- vuorovaikutus: Harjoittelen ajatusten ja mielipiteiden ilmaisemista sekä rakentavan palautteen antamista.
- ilmaisu: Opettelen tunteiden, näkemysten, ajatusten ilmaisemista myös kirjallisesti.

5. luokka

- kulttuurinen osaaminen: Tutustun kulttuurimuotoihin eri aikoina.
- vuorovaikutus: Harjoittelen käyttämään sosiaalista mediaa ja opin vastuullista median ja verkkoympäristöjen käyttöä
- ilmaisu: Opettelen tunteiden, näkemysten, ajatusten ilmaisemista vastuullisesti myös sosiaalisessa mediassa.

6. luokka

- kulttuurinen osaaminen: Tunnistan nuorisokulttuurin eri ilmenemismuotoja.
- vuorovaikutus: Harjoittelen taitoa ottaa vastaan ja antaa palautetta. Käytän vastuullisesti sosiaalista mediaa ja verkkoympäristöjä.
- ilmaisu: Osaan ilmaista itseäni rohkeasti ja monipuolisesti.

7. luokka

- kulttuurinen osaaminen: Tarkastelen taiteen ja muun kulttuurin merkityksiä itselleni ja yhteiskunnalle (kansallisidentiteetti).
- vuorovaikutus: Opettelen ilmaisemaan itseäni asiallisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Tutustun mediakulttuuriin ja sen vaikutuksiin yhteiskunnassa ja maailmanlaajuisesti.
- ilmaisu: Syvennän eri ilmaisumuotojani. Opettelen tunnistamaan esteettisyyden eri ilmenemismuodoista.

8. luokka

- kulttuurinen osaaminen: Tutustun ihmisoikeuksiin ja kunnioitan niitä. Opettelen tunnistamaan ja arvostamaan kulttuurista moninaisuutta.
- vuorovaikutus: Ilmaisen mielipiteeni rakentavasti ja vastuullisesti sekä sovellan osaamistani eri viestintävälineitä hyödyntämällä.



- ilmaisu: Tunnistan ja käytän hyväksi omia vahvuuksiani ilmaisussa.

9. luokka

- kulttuurinen osaaminen: Tunnistan ja pohdin maailmanlaajuisia kysymyksiä oikean ja väärän näkökulmasta. Tutustun ihmisoikeussopimuksiin ja niiden toteutumiseen. Harjoittelen kansainvälistä yhteydenpitoa.
- vuorovaikutus: Ilmaisen mielipiteeni rakentavasti ja vastuullisesti sekä sovellan osaamistani eri viestintävälineitä hyödyntämällä
- ilmaisu: Tunnistan ja käytän hyväksi omia vahvuuksiani ilmaisussa.

3.4.3 L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot ovat elämässä selviytymisen taitoja, jotka liittyvät terveyteen, turvallisuuteen, ihmissuhteisiin, teknologian eettiseen käyttämiseen ja kestäväan elämäntapaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan omaan ja toisten hyvinvointiin. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestään ja toisista sekä lisäämään valinnoillaan ympäristön kestävää kehitystä.

Sosiaalisia taitoja, tunnetaitoja ja itsesäätelyä opetetaan koko perusopetuksen ajan. Oppilaita tuetaan kantamaan vastuuta omasta koulunkäynnistään ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Oppilasta opastetaan järkeviin teknologisiin valintoihin ja ohjataan eettiseen ajatteluun. Oppilaille opetetaan turvataitoja; liikenteessä käyttäytymistä, vaaratilanteiden ennakointia ja tarkoituksenmukaista käyttäytymistä niissä sekä yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamista.

Kuluttajataitoja, omasta taloudesta huolehtimista ja talouden suunnittelua harjoitellaan. Oppilaita kannustetaan kohtuullisuuteen ja säästäväisyyteen, sekä kestäväan elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

1.-2. luokka

- harjoittelen tunnistamaan, nimeämään ja ilmaisemaan tunteitani
- harjoittelen hyviä käytöstapoja ja toimimista yhteisten sopimusten mukaan
- harjoittelen oman työskentely-ympäristöni siistinä pitämistä ja koulutarvikkeistani
- huolehtimista
- harjoittelen kulkemaan koulumatkani turvallisesti
- harjoittelen säätelemään tunteitani ja käytöstäni
- harjoittelen hyviä käytöstapoja
- tulen ajoissa tunneille ja kouluun
- harjoittelen lajittelemaan luokan jätteitä
- harjoittelen kulkemaan turvallisesti liikenteessä

3. luokka

- harjoittelen ottamaan vastuuta omasta oppimisesta ja osaltani luokan toimien sujuvuudesta
- osaan säädellä tunteiden ohjaamaa käytöstäni
- ymmärrän hyvien käytöstapojen merkityksen itselleni ja ympäristölleni
- tarkastelen omia kulutustottumuksiani
- osaan kulkea vastuullisesti ja turvallisesti liikenteessä

4. luokka

- ymmärrän oman käyttäytymiseni seurauksia



- toimin vastuullisesti luokassani ja kouluyhteisössäni
- tarkastelen omia kulutustottumuksiani
- osaan kulkea jalan ja pyörällä vastuullisesti ja turvallisesti liikenteessä

5. luokka

- edistän omalla käytökselläni yhteishenkeä
- ymmärrän terveellisten elintapojen ja omien valintojen merkityksen tulevaisuudelleni
- tarkastelen mainonnan ja median vaikutuksia omiin kulutustottumuksiini

6. luokka

- pyrin käytökselläni toimimaan esimerkkinä kouluyhteisössäni
- harjoittelen suunnittelemaan ajankäyttöäni suhteessa koulutyöhön, vapaa-aikaan ja terveyteen
- harjoittelen arvioimaan omia kulutustottumuksiani kestävän kehityksen näkökulmasta

7. luokka

- harjoittelen toimimaan vastuullisesti ja tarkoituksenmukaisesti kouluyhteisössäni
- tarkastelen asennettani koulutyötäni kohtaan ja ymmärrän sen merkityksen tulevaisuuteni kannalta
- opin tunnistamaan omaa hyvinvointiani edistäviä ja haittaavia tekijöitä, esim. päihteet, some

8. luokka

- suunnittelen koulutyötäni tulevaisuuttani varten
- osaan ja uskallan tehdä omaa hyvinvointiani edistäviä valintoja
- harjoittelen ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa

9. luokka

- suunnittelen ja teen valintoja tulevaisuuttani varten
- osaan tunnistaa omia vahvuuksiani ja luotan kykyihini selvittää itsenäisesti erilaisissa tilanteissa
- osaan arvioida omia kulutustottumuksiani kestävän kehityksen ja eettisten kysymysten näkökulmista

3.4.4 L4 Monilukutaito

Teksteillä tarkoitetaan sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Monilukutaito perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, joka käsittää perinteisen kirjoitetun tekstin lisäksi ääntä, puhetta, ilmeitä, eleitä, liikettä, kuvaa, videomateriaalia. Monilukutaitoa kehitetään osana kaikkien oppiaineiden opiskelun läpi perusopetuksen. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Tulevaisuuden peruskoulussa oppilaita ohjataan sellaiseen monilukutaitokompetenssiin, että he hallitsevat eri oppiaineiden tekstilajien (kriittisenkin) tulkinnan ja niiden tuottamisen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaalle merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja. Näin he voivat hyödyntää opiskelussaan vahvuuksiaan sekä itseään kiinnostavia sisältöjä.

Kempeleen kouluissa tehdään yhteistyötä kirjaston kanssa ja kannustetaan oppilaita osallistumaan lukudiplomin suorittamiseen.



- monilukudiplomi: lapsen näkökulma ja elämismailma lähtökohtana, sähköinen kansio johon oppilas kerää kouluvuosiensa aikana tekemiään erilaisia tekstituotoksiaan (ks. monilukutaidon tekstikäsitys).
- sisältää lukudiplomin

1.–2. luokka

- tutustun erilaisiin symbolijärjestelmiin (esim. numerot, kirjaimet, karttamerkit,
- kellotaulu)
- harjoittelen tarkastelemaan erilaisia tekstejä (laaja tekstikäsitys)
- opettelen tuottamaan omia tekstejä kertomalla, kirjoittamalla, kuvallisella ilmaisulla
- sekä draaman ja leikin avulla
- tutustun kirjastoon ja kirjoihin kirjaston kirjavinkkauksen avulla
- harjoittelen hankkimaan tietoa yksinkertaisista lähteistä
- havainnoin ja tutustun ympärilläni olevaan visuaaliseen kulttuuriin
- harjoittelen tulkitsemaan teksteistä faktan ja fiktion eroa

3. luokka

- tutustun erilaisiin teksteihin ja harjoittelen niiden ymmärtämistä eri strategioiden avulla
- tutkin ja tarkkailen kieltä ja laajennan kielitietoisuuttani ensimmäisen vieraan kielen avulla
- tuotan erilaisia tekstejä kertomalla, kirjoittamalla sekä draaman ja leikin avulla
- harjoittelen käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä mm. teosten hakua kirjastosuunnistuksen avulla
- ymmärrän, että tekstillä on tekijä ja tarkoitus ja opettelen arvioimaan sen luotettavuutta ja käyttötarkoitusta
- ymmärrän, että kuvilla on tekijä ja vastaanottaja ja opettelen arvioimaan kuvien luotettavuutta ja käyttötarkoitusta
- tutustun monipuolisesti eri kuvatyyppeihin (esim. taidekuva, oppikirjan kuva, kuvitukset, sarjakuva, mainos, animaatio) ja harjoittelen joitakin kuva-analyysin menetelmiä
- harjoittelen fiktion, faktan ja mielipiteen erottelua
- jatkan monilukuportfolioa

4. luokka

- tutustun erilaisiin teksteihin ja harjoittelen niiden ymmärtämistä eri strategioiden avulla
- tutkin ja tarkkailen kieltä ja laajennan kielitietoisuuttani ensimmäisen vieraan kielen avulla
- tuotan erilaisia tekstejä kertomalla, kirjoittamalla sekä draaman ja leikin avulla
- harjoittelen käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä mm. teosten hakua kirjastosuunnistuksen avulla
- ymmärrän, että tekstillä on tekijä ja tarkoitus ja opettelen arvioimaan sen luotettavuutta ja käyttötarkoitusta
- ymmärrän, että kuvilla on tekijä ja vastaanottaja ja opettelen arvioimaan kuvien luotettavuutta ja käyttötarkoitusta
- tutustun monipuolisesti eri kuvatyyppeihin (esim. taidekuva, oppikirjan kuva, kuvitukset, sarjakuva, mainos, animaatio) ja harjoittelen joitakin kuva-analyysin menetelmiä
- harjoittelen fiktion, faktan ja mielipiteen erottelua
- jatkan monilukuportfolioa

5. luokka

- syvennän tekstin ymmärtämisen strategioita
- opettelen käyttämään ja tuottamaan mediasisältöjä vastuullisesti



- tuotan erilaisia tekstejä suullisen ilmaisun keinoin, keskustellen sekä kirjoittamalla huomioiden tekstin vastaanottajan
- käytän monipuolisesti erilaisia tiedonlähteitä ja osallistun kirjaston tiedonhakuopastukseen
- harjoittelen tiedon luotettavuuden arviointia
- harjoittelen lukemaan kuvan aihetta ja ymmärrän, että kuvan formaalit elementit (värit, viiva) vaikuttavat kuvan sisältöön
- syvennän tietämystäni kuvien vaikuttamisen keinoista
- tiedän erilaisten kuvatyyppeiden ja mediatekstien ilmaisullisia keinoja (kuvakoot, sarjakuva, elokuva, musiikkivideo, animaatio, mainos) ja harjoittelen käyttämään niitä omissa tuotoksissa
- jatkan monilukuportfoliota

6. luokka

- syvennän tekstin ymmärtämisen strategioita
- opettelen käyttämään ja tuottamaan mediasisältöjä vastuullisesti
- tuotan erilaisia tekstejä suullisen ilmaisun keinoin, keskustellen sekä kirjoittamalla huomioiden tekstin vastaanottajan
- käytän monipuolisesti erilaisia tiedonlähteitä ja osallistun kirjaston tiedonhakuopastukseen
- harjoittelen tiedon luotettavuuden arviointia
- harjoittelen lukemaan kuvan aihetta ja ymmärrän, että kuvan formaalit elementit (värit, viiva) vaikuttavat kuvan sisältöön
- syvennän tietämystäni kuvien vaikuttamisen keinoista
- tiedän erilaisten kuvatyyppeiden ja mediatekstien ilmaisullisia keinoja (kuvakoot, sarjakuva, elokuva, musiikkivideo, animaatio, mainos) ja harjoittelen käyttämään niitä omissa tuotoksissa
- jatkan monilukuportfoliota

7. luokka

- harjoittelen tekstien ymmärtämistä monipuolisten tekstien avulla (laaja tekstikäsitys)
- tuotan monipuolisia tekstejä suullisen ilmaisun keinoin, keskustellen sekä kirjoittamalla huomioiden tekstin vastaanottajan
- osallistun kirjaston tiedonhaunkoulutukseen
- opettelen hankkimaan ja arvioimaan erilaisista lähteistä hankkimaani tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti
- harjoittelen osallistumista ja vaikuttamista monilukutaidon keinoin
- noudatan tekijänoikeuksia
- syvennän taitoani tulkita erilaisia kuvia ja mediatekstejä
- löydän kuvista niiden merkityksiä, tarkoitusperiä ja symboleita
- ymmärrän, että tekstillä on vaikutusta identiteetin rakentumiseen (yksilöllinen, kansallinen, globaali)
- jatkan monilukuportfoliota

8. luokka

- syvennän tekstin ymmärtämisen taitoja
- työskentelen eri medioiden parissa medialukutaidon syventämiseksi
- tuotan monipuolisesti erilaisia tekstejä suullisen ilmaisun keinoin, keskustellen sekä kirjoittamalla
- ymmärrän, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoitusperiä ja osaan tarkastella niitä kriittisesti
- osaan ilmaista mielipiteeni ja perustella sen uskottavasti



- harjoittelen monipuolista ja vaihtelevaa lähteiden hankintaa ja käyttöä sekä lähdekriittisyyttä tiedonhankinnassa
- harjoittelen lähdetiedon yhdistämistä omaan tekstiin ja noudatan tekijänoikeuksia
- etsin kuvan merkitystä, löydän symboleja ja metaforia
- jatkan monilukuportfoliota

9. luokka

- syvennän tekstin ymmärtämisen taitoja
- tutustun yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen erilaissa teksteissä (työelämä, kuluttaja- ja talousosaaminen)
- tuotan monipuolisesti erilaisia omia tekstejä suullisen ilmaisun keinoin, keskustellen sekä kirjoittamalla
- syvennän monipuolista ja vaihtelevaa lähteiden hankintaa ja käyttöä sekä lähdekriittisyyttä tiedonhankinnassa
- harjoittelen lähdetiedon yhdistämistä omaan tekstiin ja noudatan tekijänoikeuksia.
- harjoittelen vaikuttamaan ja osallistumaan yhteiskunnassa ja toimimaan rakentavasti osallistuvana kansalaisena
- harjoittelen kriittistä, analyttistä ja kulttuurista kuvanlukutaitoa
- tutustun erilaisiin tekstitraditioihin ja ymmärrän kuvien ja tekstien taustalla vaikuttavia erilaisia arvoja ja käsityksiä

3.4.5 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen on tärkeä kansalaistaito. Se on oppimisen kohde ja väline. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto ja viestintäteknologista osaamista kehitetään siten että oppilas ymmärtää sen käyttö- ja toimintaperiaatteita sekä keskeisiä käsitteitä ja käyttää niitä omien tuotosten laadinnassa. Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa, tutkivassa ja luovassa työskentelyssä sekä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

1.–2. luokka

- osaan käyttää omaa käyttäjätunnusta koulunjärjestelmiin kirjautuessa
- osaan käynnistää ja sulkea ohjelmia
- tutustun erilaisiin teknologisiin välineisiin: mobiililaitteet, tietokone, älytaulu
- harjoittelen kuvan ottamista tai videon kuvaamista
- harjoittelen pelaamaan oppimislejää
- harjoittelen tekemään pienimuotoisen tekstitiedoston
- osaan avata ja tallentaa verkko-oppimisympäristössä tiedostoja
- osaan ottaa valokuvan ja kuvata videoleikkeen
- harjoittelen muuttamaan kynän väriä ja kokoa sekä vaihtamaan taustaväriä
- tutustun piirustusohjelmaan
- tutustun opettajan johdolla internetselaimen ja keskeisten hakuselaimien käyttöön



- harjoittelen tiedonhakua opettajan johdolla
- tutustun viestimiseen verkko-oppimisympäristössä

3. luokka

- osaan tuottaa, tallentaa, avata ja tulostaa tekstitiedostoja
- osaan liittää tekstiin kuvan
- tutustun yksinkertaisiin videon- ja –kuvanmuokkausohjelmiin
- osaan lähettää sähköpostin ja viestittää verkko-oppimisympäristössä vastuullisesti
- harjoittelen jakamaan tiedoston pilvipalvelussa
- tutustun tekstin muokkaamiseen sekä harjoittelen muuttamaan tekstin fonttia ja kokoa
- tutustun kymmensormijärjestelmään
- tutustun yksinkertaisen esityksen tekemiseen esitysgrafiikkaohjelmalla

4. luokka

- syvennän tekstinkäsittelytaitoja; osaan kopioida, leikata ja liittää tekstiä vastuullisesti
- osaan tulostaa harkitusti
- osaan liittää asiakirjaan kuvan sekä rivittää ja tasata tekstiä
- harjoittelen tiedostopolkujen ja tallennuskansiodien käyttöä
- harjoittelen yksinkertaisten videon- ja kuvanmuokkausohjelmien käyttöä
- harjoittelen kymmensormijärjestelmää
- osaan ottaa ruutukaappauskuvan
- osaa jakaa tiedoston pilvipalvelussa
- osaa tehdä yksinkertaisen esityksen esitysgrafiikkaohjelmalla

5. luokka

- käytän vastuullisesti tietokoneen oheislaitteita, kuten tulostinta
- osaan tekstinkäsittelyn perustaidot (Ks. loppukoe)
- tutustun taulukkolaskentaohjelmaan (Ks. loppukoe)
- osaan esitysgrafiikkaohjelman perustaidot (Ks. loppukoe)
- osaan käyttää monia ohjelmia samanaikaisesti, hallitsee oman työalueen käytön (tiedostopolut, tallennuskansiodien hallinta)
- osaan viestiä sähköisessä ympäristössä
- osaan käyttää yksinkertaisia videon- ja kuvanmuokkausohjelmia ja tehdä animaation
- osaan luoda ja jakaa yhteisiä dokumentteja ja tiedostoja
- osaan kymmensormijärjestelmän perusteet
- tutustun ohjelmointiin erilaisten sovellusten kautta
- osaan käyttää monia ohjelmia samanaikaisesti
- tutustun kirjaston tarjoamiin sähköisiin palveluihin

6. luokka

- syvennän näppäimistön käsittelytaitoja (esim. näppäinkomennot, kymmensormijärjestelmä)
- hallitsen oman työalueen käytön (tiedostopolut, tallennuskansiodien hallinta)
- osaan toteuttaa ideoitani teknologian avulla yksin ja yhdessä toisten kanssa
- osaan kerätä tietoja, järjestää, käyttää erilaisia viestinnän välineitä ja hyödyntää niitä tavoitteellisesti
- tutustun sähköisen kyselyn tekemiseen
- osaan käyttää kirjaston tarjoamia sähköisiä palveluita



7. luokka

- hallitsen sujuvasti koulun tieto- ja viestintäteknologisten laitteiden käytön ja niiden hyödyntämisen oman oppimisen tukena
- hallitsen ja hyödynnän sähköisen oppimisympäristön käytön
- osaan hyödyntää sähköisiä viestimiä oman oppimisen tukena
- osaan jakaa linkkejä, tiedostoja ja tuotoksia muiden kanssa
- osaan käyttää koulun opetusohjelmia ja sähköistä oppimisympäristöä itsenäisessä tiedonhankinnassa ja löydän tarvitsemani tiedon sujuvasti internetin tietolähteistä
- osaan hyödyntää kirjaston tarjoamia sähköisiä palveluita
- tutustun kuvankäsittelyohjelmiin

8. luokka

- osaan työskennellä tieto- ja viestintälaitteiden avulla itsenäisesti ja ryhmässä
- osaan julkaista omaa osaamista ja tuotoksia erilaisissa koulun sähköisissä ympäristöissä (esim. blogi)
- hallitsen itsenäiset tiedonhankintataidot ja kriittisen tiedonhallinnan
- osaan opiskella sähköisen oppimisympäristön avulla
- osaan tehdä sähköisen kyselyn sekä esittää ja analysoida sen tulokset
- osaan käyttää kuvankäsittelyohjelmia

9. luokka

- hallitsen TVT- laitteiden peruskäytön
- hallitsen tekstinkäsittelyn
- osaan käyttää taulukoita, tekstiä, kuvaa ja graafisia kuvaajia havainnollistamisessa
- osaa käyttää esitysgrafiikkaohjelmia
- hallitsen digitaalisen kuvankäsittelyn perusasiat
- hallitsen sähköisen viestinnän monipuolisen käytön
- osaan etsiä ja hyödyntää tuotoksissani sähköisestä ympäristöstä saatavaa tietoa
- osaan toimia ja työskennellä sähköisessä oppimisympäristössä
- osaan hyödyntää kuvankäsittelyohjelmia oppimisessa
- tutustun kansalaisen verkkopalveluihin ja niiden käyttöön

3.4.6 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Hyvän sijainnin ja aktiivisen elinkeinopolitiikan ansiosta Kempeleeseen on kotiutunut paljon yrityksiä. Tämä toimintaympäristö tarjoaa hyvät mahdollisuudet kempeleläisille nuorille tutustua työelämään, kehittää työelämässä tarvittavia taitoja ja pohtia omaa ammatillista suuntautumista.

Koulutyössä keskitymme sisäisen yrittäjyyden löytymiseen ja kehittämiseen. Keskeisenä ajatuksena on, että jokainen oppilas tunnistaa omat vahvuutensa. Tuemme oppilaan oma-aloitteisuutta, vastuun kantamista omasta työskentelystä ja työn loppuun saattamisesta.

Työelämässä tarvittavien taitojen kartuttaminen perustuu hyviin käytöstapoihin, työskentelyyn toisten kanssa ja itseilmaisuun. Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan ikäkaudelle sopivin tavoin.

Työelämään tutustuminen aloitetaan koulun ja lähipiirin ammanteista sekä työtehtävistä. Koulupolun aikana laajennetaan tietämystä ammatti- ja koulutusaloista omien kokemusten ja ohjauksen avulla. Tavoitteena on oman ammatillisen suuntautumisen hahmottuminen.



1.–2. luokka

- harjoittelen aloittamaan itsenäistä työtä ja saattamaan sen loppuun
- harjoittelen työskentelemään omatoimisesti
- opin tunnistamaan omia onnistumisiini
- tutustun koulun ammatteihin (haastattelu, vierailu)
- harjoittelen tervehtimään ja esittäytymään
- harjoittelen työskentelemään ja ottamaan vastuuta parin kanssa
- harjoittelen suunnittelemaan työskentelyäni annettujen tehtävien avulla
- harjoittelen arvioimaan oman työni tulosta
- tutustun vanhempien/lähiaikuisen ammatteihin

3. luokka

- harjoittelen työskentelemään ryhmässä
- harjoittelen ottamaan vastuuta omasta työskentelystäni yksin ja ryhmässä
- opettelen tunnistamaan omia vahvuuksiani oppimisessa
- tutustun ainakin yhteen kotikuntani seuraan / harrastusmahdollisuuteen / yhteistyötahoon (esim. seurakunta, kirjasto, nuorisotoimi) ja siinä esiintyvään työtehtävään (projekti / esitelmä esim. valmentajan, soitonopettajan tms. työstä)
- harjoittelen kirjeen kirjoittamista ja lähettämistä

4. luokka

- osaan toimia ryhmän jäsenenä
- opettelen käyttämään vahvuuksiani töitteni suunnittelussa
- harjoittelen suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan yhteistä tavoitteellista projektia
- tutustun ja kokeilen pieniä vastuutehtäviä koulussa (kummitoiminta, ruokalajärjestäjä, apuopettaja, välikärit yms.)
- harjoittelen tekstiviesti- ja puhelutaitoja

5. luokka

- opettelen toimimaan itsenäisesti ohjeen mukaan (projektit / urakkatyöskentely)
- tunnistan vastuuni työskentelyn sujumisesta ja valmiiksi saattamisesta
- tutustun ja kokeilen pieniä vastuutehtäviä koulussa (kummitoiminta, ruokalajärjestäjä, apuopettaja, välikärit)
- harjoittelen kohtaamistaitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

6. luokka

- opettelen ajankäytön suunnittelua
- esittelen oman kiinnostuksen kohteeni pienemmille oppilaille (esim. vapaa-ajan messut, teemapäivä)
- osallistun TET-päivään koulussa
- osallistun Yrityskylä – toimintaan
- tutustun paikallisiin yrityksiin ja yrittäjyyteen
- tutustun vertaissovitteluun: opettelen neuvottelutaitoja ja ristiriitatilanteiden selvittelyä
- saan mahdollisuuden pyrkiä yrittäjyysluokalle

7. luokka

- tunnistan omia vahvuuksiani ja kehitän oma-aloitteisuuttani koulutyössä (sisäinen yrittäjyys)
- osallistun TET-päivä koulussa (eri paikassa kuin 6.luokalla)
- harjoittelen rakentamaan verkostoja oman ikäisteni kanssa



- osallistun Taksvärkki – päivään

8. luokka

- tunnistan vastuuni koulutyöstä ja asioiden loppuun saattamisesta (sisäinen yrittäjyys)
- osallistun TET-viikkoon: kokemusten jakaminen oppiaineiden yhteistyönä
- opettelen arjen koulu- ja työelämän pelisääntöjä
- opettelen työn hakua (hyvät tavat, esittäytyminen)
- osallistun Taksvärkki – päivään esittelen kohteeni koulussa

9. luokka

- opettelen käsittelemään onnistumisia ja epäonnistumisia ja selviytymään niistä (sisäinen yrittäjyys)
- osallistun TET – viikkoon: työelämän näkyväksi tuominen koko kouluyhteisölle (esim. valokuvanäyttely, vaikutus kestävään kehitykseen) eri oppiaineiden yhteistyönä
- kokoan työnhakuasiakirjan yhteistyössä eri oppiaineiden kanssa
- osallistun Taksvärkki – päivään ja kohteen jälkiseurantaan

3.4.7 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Osallisuus on yhteisöön liittymistä, kuulumista ja siinä vaikuttamista. Koulussa tuemme, kehitämme ja vahvistamme arjen keinoja ja käytäntöjä, joiden avulla oppilas tuntee kuuluvansa luokkaan, kouluyhteisöön ja yhteiskuntaan. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelmista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Tarjoamme oppilaille mahdollisuuksia osallistua heitä koskevaan päätöksentekoon ja tekemään ikäkaudelle sopivia valintoja. Kasvatamme lapsia huomaamaan vapauteen kuuluvan vastuun.

Kestävä tulevaisuuden rakentamiseksi tuemme lapsen ja nuoren henkilökohtaisen luontosuhteen kehittymistä kokemuksellisuuden kautta. Ohjaamme lapsia ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkityksen paitsi itselle myös lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävä elämäntavan näkökulmista.

Esimerkkejä toimintatavoista, jotka tukevat osallisuutta, vaikuttamista ja kestävä tulevaisuuden rakentamista:

- valinnan mahdollisuudet oppimistilanteissa
- kummitoiminta
- välkkäritoiminta
- kerhotoiminta
- yhteistyö kirjaston, järjestöjen, seurakunnan, poliisin, päiväkotien, vanhainkotien ja/tai nuorisotoimen kanssa
- oppilaskuntatoiminta
- tukioppilastoiminta
- Pikku Parlamentti, Lasten Foorumi, Nuorten Foorumi
- rehtorin/henkilökunnan kyselytunti
- oppilaiden aloitelaatikko, radio-ohjelma tms.
- ryhmäytymispäivät, teemapäivät
- juhlat, vierailut, retket, leirikoulut
- Tiedän, että joku aikuinen kuuntelee minua koulussa.



1.–2. luokka

- tervehdin luokkakavereita ja opettelen tuntemaan luokkakaverit nimeltä
- saan kokemuksia valitsemisesta
- tutustun oppilaskuntatoimintaan
- harjoittelen ryhmäytymistä omaan luokkaani
- saan luontokokemuksia
- koen oloni turvallisiksi ja luon omalta osaltani turvallisuutta
- tervehdin kaikkia
- opettelen työskentelemään kaikkien kanssa
- pääsen omilla valinnoillani vaikuttamaan työskentelyyn
- osallistun äänestämiseen
- osallistun omilla teoillani luokan sosiaalisen ja fyysisen viihtyisyyden ylläpitämiseen
- opettelen lajittelua luokassa ja ruokalassa

3. luokka

- opettelen kertomaan mielipiteeni ja tekemään valintoja sen perusteella
- harjoittelen toisten mielipiteiden hyväksymistä
- tutustun oikeudenmukaisuuden/demokratian käsitteisiin arjen tilanteissa (ristiriitatilanteiden keskustelut)
- tutustun jätteen uusiokäyttöön

4. luokka

- tutustun Lasten foorumin ja Pikku parlamentin toimintaan ja saan mahdollisuuden seurata Pikku parlamentin kokousta omalla koulullani
- tutustun Lasten oikeuksien julistukseen
- kirjoitan mielipidekirjoituksen
- teen konkreettisia tekoja tai tutustumisia ympäristön hyväksi (esim. roska päivässä – kampanja, vierailu kaatopaikalle, Oiva Roina)
- osallistun Kiva koulu – tunneille

5. luokka

- harjoittelen ryhmäytymistä luokkaani ja koko ikäluokkaan
- saan valita työskentelytapoja
- teen konkreettisia tekoja toisten ihmisten hyväksi
- tutustun jätteiden lajitteluun ja kierrätykseen kotona tai koulussa (esim. vierailu lähiympäristön ekopisteeseen / seurantatutkimus)

6. luokka

- saan valita työskentelytapoja ja työskentelyryhmiä
- tunnistan median vaikuttajana (esim. mainokset)
- opettelen tarkkailemaan omia kulutustottumuksia
- edistän omalla toiminnallani lähiympäristön viihtyisyyttä

7. luokka

- tutustun Nuorten foorumin toimintaan
- tutustun ja saan mahdollisuuden hakeutua tukioppilastoimintaan
- syvennän demokratian käsitettä
- harjoittelen verkostoitumista ja yhteistyötä



- kannan vastuuni lähiympäristön viihtyisyydestä
- opettelen seuraamaan kulutustottumuksia
- tiedostan kulutustottumusten vaikutuksia ympäristöön

8. luokka

- saan mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa tukioppilastoiminnan ja oppilaskuntatoiminnan kautta
- harjoittelen verkostoitumista
- toteutan kestävään kehitykseen liittyvän projektin eri oppiaineiden yhteistyönä
- ymmärrän käytökseni (valinnat, toisten kohtelu / huomioiminen) vaikutuksen yhteisön ja ympäristön hyvinvointiin

9. luokka

- harjoittelen poliittista vaikuttamista: varjovaalit
- huolehdin apuvalvojana lähiympäristön viihtyisyydestä
- ymmärrän kestävän elämäntavan merkityksen ja oman osuuteni sen edistämisessä
- tiedostan vahvuuteni ja teen tulevaisuuden valintoja vahvuuksieni perusteella
- tiedostan, että voin mielipiteillääni ja teoillani vaikuttaa myös yhteiskunnalliseen päätöksentekoon



4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös toisen asteen oppilaitosten kanssa.

Toimintakulttuurilla tarkoitetaan tapaa, jolla yhteisön toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan. Koulun toimintakulttuurissa näkyvät perusopetuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja tavoitteet. Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys yhdenvertaisuuden, oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen, oppilaiden osallisuuden, yhteisöllisen opiskeluhuollon ja perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Toimintakulttuuri vaikuttaa oppilaan kohtaaman koulutyön laatuun. Hyvän kasvun ohjelma on yksi keskeinen osa opetustoimen pitkäjänteistä toimintakulttuurin kehittämistyötä. Hyvä toimintakulttuuri mahdollistaa oppimisen, hyvinvoinnin, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden tukemisen.

Toimintakulttuurimme kulmakiviä Kempeleessä ovat:

- Johtaminen ja toimintarakenne, opetuksen toteuttaminen ja arviointi sekä osaaminen ja sen kehittäminen
 - Tiimijohtajuus
 - Oppiva organisaatio
 - Valmentava johtaminen
 - Yhtenäiset toimintarakenteet ja toiminnan arviointi
- Yhteistyö eri toimijoiden kanssa
 - Aktiivinen kodin ja koulun välinen yhteistyö, joka rakentuu luottamukselle
 - Tiivis yhteistyö alueen muiden toimijoiden kanssa
- Pedagogiikka ja ammatillisuus
 - Kasvatusyhteisöt muodostuvat aktiivisista oppilaista ja aikuisista. Niiden toimintaperiaatteina on kuulluksi tuleminen ja osallisuus.
 - Yhteis- ja tiimiopettajuus
 - Toiminnallisuus ja monipuoliset oppimismenetelmät
 - Oppimisen arviointi on jatkuvaa, läpinäkyvää, monipuolista, oppimista kannustavaa ja sitä edistävää
 - Oppimisen edellytyksiä huomioiva opetus (ks. opetuksen huoneentaulu)
- Vuorovaikutus, ilmapiiri, arkikäytännöt ja oppimisympäristöt
 - Psykologinen turvallisuus on toimintamme lähtökohta ja hyvinvoinnin perusta
 - Kohtaamme toisemme myötätuntoisesti ja hyväntahtoisesti
 - Kouluissamme on sitouduttu turvallisemman tilan periaatteisiin
 - Oppimisympäristönä toimii luokan lisäksi lähialue, jota hyödynnetään aktiivisesti
 - Välituntien ja taukojen aikana oppilaat palautuvat yhdessä toimien ja liikkuen



Toimintakulttuurin kehittämisen periaatteiden toteutumista seuraa kunnallisesti Kempeleen koulu –työryhmä yhteistyössä koulutuspalvelujen johtoryhmän kanssa. Kukin koulu määrittelee lukuvuosisuunnitelmassaan toimintakulttuuria kehittävät toimenpiteet. Lukuvuosisuunnitelman toteutumista arvioidaan lukuvuoden päätteeksi.

Yhteisön jokaisen jäsenen sitoutumisella on merkitys toimintakulttuurin rakentumisessa. Toimintakulttuuria johdetaan systemaattisesti ja kehitetään yhteisön arvojen ja tavoitteiden mukaisesti. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat kouluyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen, kielenkäytön sekä sukupuoliroolien mallit siirtyvät oppilaille.

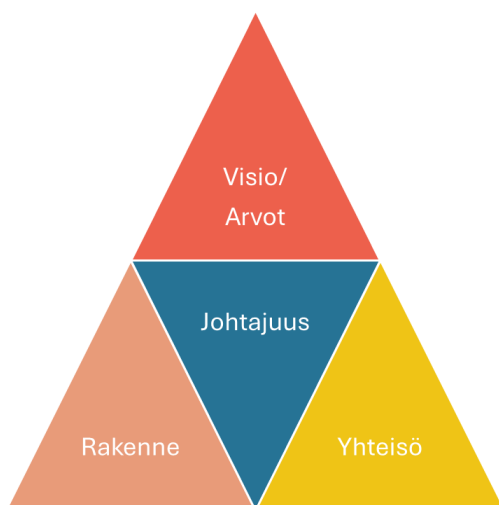
Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita. Toimintakulttuurin tulee tukea tavoitteisiin sitoutumista ja edistää yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä. Toimintakulttuuriin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiselle kouluissa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa.

Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä, oppimista, osallisuutta ja kouluun kiinnittymistä tukevia ratkaisuja sekä hyvinvointia ja kestävä elämäntapaa. Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on inklusiivinen perusopetus, jossa kukin oppilas voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien, esteettömyyden ja saavutettavuuden huomioon ottamista, yhteistyötä oppilaiden huoltajien, opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten, sidosryhmien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä.

Toimintakulttuurin kehittämisen rakenne





Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteistyön lähtökohtana ovat yhteisön jäsenten hyvät yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, joita opitaan ennen kaikkea arjen luonnollisissa kohtaamisissa. Näissä aikuisten malli ja esimerkki ovat erityisen tärkeitä.

Tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat oppimisen tavoite eri oppiaineissa ja ne sisältyvät myös laaja-alaisen osaamisen kokonaisuuteen. Oppituntien lisäksi tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu arkisissa tilanteissa on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria.

Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäsenenä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Oppilaiden vertaissuhteiden aktiivinen tukeminen, myönteiset yhteiset kokemukset ja merkityksellisyyden tunne yhteisön jäsenenä tukevat kouluun kiinnittymistä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnat ovat luonteva osa jokaista koulupäivää.

Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä huolehditaan, siitä, että oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä, oppimiseensa ja yhteisön jäsenenä toimimiseen sekä yksilöinä että ryhmän jäsenenä. Yhteisössä arvostetaan hyvääntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentumisen moninaisuuden



ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.

Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokkahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnustetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kielyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja jokainen opettaja opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Jokainen yhteisön jäsen sitoutuu kehittämään yhteisön sovittuja toimintatapoja aktiivisesti. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi.

Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäsenenä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävän kehityksen toiminnot täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.



Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävän elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestävän elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea.

Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäsenenä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Esteettömillä oppimisympäristöillä voidaan tukea oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä ja oppilaille tarjottavaa tukea. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Lisäksi oppimisympäristöjen kehittämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella.



Kempeleessä koulujen sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään kotiseutua, luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen kehittämiseen. Kempeleen kunnassa oppilaat osallistetaan mm. Lapsiystävällinen kunta -periaatteitten mukaisesti. Oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt ja esteettömät oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon kouluyhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista.

Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista ja on osa oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet, oppilaan ikäkausi, laaja-alaisen osaamisen kehittäminen sekä eriyttäminen. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen. Työtapojen valintoihin vaikuttavat oppilaiden yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämisellä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä. Opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa.

Kempeleen perusopetuksessa hyödynnetään seuraavia työtapoja:

1. Toiminnanohjaustaitoihin liittyvät työtavat

- itsesääätely, tarkkaavaisuuden suuntaaminen ja ylläpitäminen, tehtävän aloittaminen ja toimintaan ryhtyminen, joustavuus ja vaihtoehtojen huomioiminen, suunnittelutaidot, ajankäyttötaidot, arviointitaidot

2. Toiminnalliset työtavat

- pelit, leikit, draama, konkreettiset välineet, kehollisuus, kokeelliset menetelmät, työelämäyhteistyö, vierailut ja tutustumiskäynnit, tilojen ja lähiympäristön monipuolinen hyödyntäminen



3. *Analyttiset työtavat*

- yhdistely, luokittelu, ryhmittely, päättely, soveltaminen

4. *Tiedonhakuun ja -hallintaan sekä tutkimukseen liittyvät työtavat*

- tiivistelmä, tukisanat, käsitekartta, oppimispäiväkirja, raportti, projektit, urakatyöskentely, laborointi, havainnointi, empiiriset kokeet, muistiinpanojen tekeminen, kirjaston hyödyntäminen

5. *Visuaaliset työtavat*

- kuva-analyysi, graafiset esitykset ja diagrammit, portfolio, lehden teko, oppimisvideot, animaatiot, elokuvat

6. *Auditiiviset työtavat*

- kuullun ymmärtäminen, toistokirjoitus, kuunnelma, musiikin ja erilaisten äänitehosteiden käyttö

7. *Suullista ilmaisua sisältävät työtavat*

- esitelmät, haastattelu, puhe, väittely, paneeli, lukupiiri, kerronta

8. *Vuorovaikutukselliset työtavat*

- ryhmätyö, parityö, yhteistoiminnallisuus, keskustelu ja erilaiset kommunikaatiotaidot, vertaisoppiminen, käänteinen oppiminen (flipped classroom)

9. *Taiteelliset työtavat*

- visuaalinen, auditiivinen ja spatiaalinen havainnointi sekä mielikuvat, kokemukset, elämykset työskentelyn lähtökohtana => assosiointi, brainstorming => tiedonhankinta => luonnostelu ja suunnittelu => ongelmanratkaisu ja ”käsillä ajatteleva” => toteutus, viimeistely => prosessin dokumentoiminen ja portfolio työskentely

10. *Tieto- ja viestintätekniikan työtavat*

- Tieto- ja viestintää hyödynnetään monipuolisesti kaikilla ikäluokilla jokaisessa oppiaineessa.
- Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintätekniikan käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttuvat.
- Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä kouluyhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietojään ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.



Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen. Eheyttämistä voidaan toteuttaa mm:

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi
- toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnittelemalla monialaisia, pitempikestoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja
- muodostamalla oppiaineista integroituja kokonaisuuksia
- kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheyttynä kuten esiopetuksessa.

Jotta voidaan turvata kaikkien oppilaiden mahdollisuus kokonaisuuksien tarkasteluun ja oppilaita kiinnostavaan tutkivaan työskentelyyn, opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja ne täsmennetään koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi siten, että oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa voidaan päättää myös muista opetuksen eheyttämistavoista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään toimintakulttuurin periaatteita.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsittelyyn ja edistämiseen
- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisten kanssa
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen oppiminen koulutyöhön
- antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta



- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.
- Kunnalliset painopistealueet määritellään lukuvuosittain. Nämä näkökulmat otetaan huomioon monialaisia oppimiskokonaisuuksia suunniteltaessa. Kunnallisessa opetussuunnitelmassa on ehdotuksia monialaisiksi oppimiskokonaisuuksiksi, joiden tilalta/lisäksi koulut voivat vuosittain ehdottaa ja toteuttaa muitakin kokonaisuuksia. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteutuksessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät yhteistyötä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa.

EHDOTUKSIA MONIALAISIKSI OPPIMISKOKONAISUUKSIKSI:

1.–2. luokat: Minä

Kuka minä olen?

- (Ymp, ma, ai, ue, mu, li, ku)
- Minä osana perhettä, luokkaa, koulua, lähiympäristöä, luontoa.
- Kulttuuriimme kuuluvat juhlat
- Sadut ja tarinat

Minä havainnoijana

- ”Miten meikä toimii?” (ymp, ma, ai, ue, mu, li, ku)
- Elämän eri ilmiöt lapsen näkökulmasta.
- Elinympäristön havainnointi ja mittaaminen.

Minä ja ympäristö

- Omien tekojen merkitys itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.
- Eettinen näkökulma, vuorovaikutustaidot ja tunteet.
- Tutkitaan erilaisten lasten elämää Suomessa ja maailmalla

3.–6. luokat:

Ihminen

- Ihmisen fysiologia (ihmisen rakenne) ja psyyke, terveelliset valinnat, murrosikä/ muuttuva keho, mieli, tunteet, aistit.
- Ihminen eri puolilla maailmaa ja kulttuureissa.
- Tasa-arvon toteutuminen, erilaisuuden arvostaminen ja vuorovaikutustaidot.



Ihminen ja ympäristö

- Luonnontiedon eri ilmiöihin liittyviä teemoja: vesi, avaruus, ravinto, metsä, valo, ääni, teknologia.
- ”Tämä toimii” –tyyppistä rakentelua, koneiden toimintaa, koodausta. (Ympäristöoppi, matematiikka, kuvataide, historia)
- Vuorovaikutustaidot/sosiaalinen media

7.–9.luokat:

Ravitsemus (ko, tt, bg, ge, ke, kielet, ku, li)

- Esim. oppilaan oman ravitsemuskansion koonti koulun verkossa
- Tavoitteena hahmottaa ruuan globaalia tuotantoa ja sen eettisyyttä

Energia (fy, ke, ge, ko, kielet, bg, li, ku)

- Energiantuotanto ja kestävä kehitys
- Kuluttamisen eettinen näkökulma

Globalisaatio (ge, ko, yh, kä, ku, kielet, ue, mu)

- Tavarantuotanto
- Kulttuurien erityispiirteiden hämärtyminen/yhtenäiskulttuurit/alakulttuurit
- Media
- Siirtolaisuus
- Alkuperäiskansat
- Kansallinen identiteetti (ai, hi, ku, kä, mu, ma, kielet)
- Kansallisen identiteetin rakentuminen
- Mitä suomalaisuus oli ennen ja mitä se on nyt ja tulevaisuudessa

Monikulttuurisuus (ai, ue, ko, ge, hi, yh, mu, ku, kielet)

- Identiteetin rakentuminen monikulttuurisessa ympäristössä
- Kansainvälisessä yhteistyössä toteutetut projektit
- Teknologiaosaaminen ja media
- Eettinen yrittäjäyys: mahdollisessa oppilaiden varainhankinnassa otetaan huomioon eettinen näkökulma eikä tueta esimerkiksi lapsi- tai halpatyövoimaa

Työelämä ja ammatinvalinta (ai, opo, hi, yko, vieraat kielet)

- Työelämätaidot
- CV
- Työhakemus
- Työpaikkahaastattelu
- TET-jaksot
- Lainsäädäntö: nuori työntekijänä jne.



5 OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan kouluyhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävästä elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Hyvä opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutussuhde edistää kouluun kiinnittymistä. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, opiskeluhoito ja oppimisen tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjauksen, opiskeluhoitoon ja oppimisen tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista kouluyhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ja poissaolojen suunnitelmallinen ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ja didaktisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja opiskeluhoollolliseen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Oppilaan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua suunnitelmallisesti poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.



Kouluun kiinnittyminen ja poissaolojen ehkäiseminen

Läsnäoloa tukeva koulun toimintakulttuuri edistää oppimista, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Poissaolojen ehkäiseminen on keskeisessä asemassa suunniteltaessa poissaoloihin liittyviä toimenpiteitä ja toimintamalleja. Poissaolojen ehkäisemisessä kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa tuetaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen oppilaankin tasolla.

Koulussa opitaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja ryhmässä toimimisen taitoja osana oppiaineiden opetusta ja laaja-alaisen osaamisen kokonaisuutta. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelua varten voidaan paikallisesti laajentaa esimerkiksi terveystiedon tai muiden aineiden oppimäärää.

Yhteisön kannustava ilmapiiri tukee oppilaiden aitoa toimijuutta sekä vertaissuhteiden muodostumista. Erityistä huomiota läsnäolon tukemiseen tulee kiinnittää opintojen nivelvaiheissa, jolloin kiinnittyminen uuteen yhteisöön on kesken.

Opiskeluhoolto on yhteisöllistä ja yksilökohtaista työtä, jonka avulla huolehditaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen oppilaan hyvinvoinnista ja oppimisesta. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria ja arjen huolenpitoa, jonka avulla vahvistetaan oppilaan osallisuutta ja kokemusta kuulumisesta luokka- ja kouluyhteisöön. Opiskeluhoolto ulottuu kaikkeen koulutyöhön ja on kouluyhteisön aikuisten yhteinen tehtävä. Välittävä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä kiireettömyys ja kuulluksi tuleminen edistävät oppilaan kiinnittymistä yhteisöön. Poissaolojen ehkäisemistä, suunnitelmallista seuranta ja niihin puuttumista koordinoi koulukohtainen opiskeluhooltoryhmä osana yhteisöllisen opiskeluhooltotyön kokonaisuutta. Yhteisöllisen työn suunnittelussa on tärkeää varmistaa oppilaiden ja huoltajien osallisuus.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden varhainen havaitseminen sekä riittävä ja oikea-aikainen tuki ehkäisee poissaoloja. Oppimisen sujuminen, onnistumiset ja kannustava palaute tukevat kouluun kiinnittymistä. Myös kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen ja niihin järjestelmällinen puuttuminen tukevat yksittäisen oppilaan ja koko yhteisön hyvinvointia ja kiinnittymistä koulutyöhön.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö, keskustelu läsnäolon merkityksestä ja tiedottaminen poissaolojen seurannasta ja puuttumisen käytännöistä tukee oppilaan läsnäoloa koulussa.

Poissaolojen seuranta ja niistä ilmoittaminen

Opetuksen järjestäjä seuraa poissaoloja suunnitelmallisesti hyödyntäen koulutason tietoja. Opetuksen järjestäjä päättää poissaoloihin puuttumisen toimintamallissaan kenen tehtävänä ja miten on seurata koulun tasolla oppilaiden poissaoloja suunnitelmallisesti koulu-, luokka- ja yksilötasolla.

On tärkeää, että poissaoloihin reagoidaan varhain poissaolon syystä riippumatta. Poissaolosta ilmoitetaan huoltajalle tai muulle oppilaan lailliselle edustajalle mahdollisimman pian. Poissaolojen lisääntyessä tai pitkittyessä tulee olla viipymättä yhteydessä opiskeluhooltopalveluiden ammattilaisiin. Poissaolojen kohdennetusta seurannasta sovitaan yksilöllisesti.

Poissaoloihin puuttuminen ja taustasyiden selvittäminen

Poissaolojen taustasyitä ovat moninaiset ja ne voivat liittyä niin yhteiskunnan, koulun, oppilaan kuin kodinkin tapahtumiin ja muutoksiin. Oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisten tukitoimien tarjoamiseksi on hyvä selvittää poissaolojen taustasyitä siinä määrin kuin se on mahdollista. Syiden selvittäminen ja vastuut sovitaan



tiivissä yhteistyössä oppilaan, huoltajien, opettajien ja opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten kanssa. Opetuksen järjestäjän ja koulun tulee tunnistaa kouluun ja kouluyhteisöön liittyviä tekijöitä poissaolotilanteissa ja puuttua niihin.

Yksittäisen oppilaan poissaoloihin puututaan opetuksen järjestäjän tekemän poissaoloihin puuttumisen toimintamallin mukaisesti. Opettaja voi konsultoida yksittäisen oppilaan asiassa opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisia opiskeluhoollon tuen tarpeen arvioimiseksi ja tilanteen selvittämiseksi. Monialainen työskentely on tärkeää käynnistää mahdollisimman varhain. Tarvittaessa kutsutaan koolle monialainen asiantuntijaryhmä (yksilökohtainen). Ryhmässä selvitetään oppilaan tuen tarvetta, järjestetään tukea ja seurataan tilannetta. Opiskeluhoitopalveluista oppilas ohjataan tarvittaessa koulun ulkopuolisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.

Oppilaan poissaolojen vähentämiseksi voidaan lisäksi tarvita oppilaan tarvitsemien oppimisen ja koulunkäynnin tukitoimien päivittämistä. Mikäli oppilas ei terveydentilan tai painavan muun syyn vuoksi pysty kokonaan tai osittain osallistumaan lähiopetukseen, tulee viimesijaisena keinona harkita päätöksen tekemistä erityisistä opetusjärjestelyistä ja oppimissuunnitelmasta ja siitä, miten oppilaan opetus, oppimisen tuki ja arviointi järjestetään poissaolojakson aikana.

Tarvittaessa on otettava yhteyttä sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi tai tehtävä lastensuojeluilmoitus.

Kempeleen kunnan malli poissaoloihin puuttumiseen

Malli on kehitetty monialaisesti vahvistamaan kouluun kiinnittymistä ja ennakoivaa tukea poissaolojen vähentämiseksi. Keskeistä on oppilaiden osallisuutta vahvistava ja yhteisöllisyyttä tukeva koulun toimintakulttuuri sekä tiivis yhteistyö kodin ja koulun välillä. Oppilaiden läsnäoloa ja hyvinvointia seurataan systemaattisesti ja jatkuvasti. Poissaolojen taustasyiden ja esimerkkien tunnistaminen sekä varhainen monialainen yhteistyö oppilaan koulunkäyntikyvyn vahvistamiseksi on mallissa tärkeää.



Poissaolon portaat

Lähtökohtana poissaolojen seurannassa on huoli poissaolojen aiheuttamasta syrjäytymisriskistä sekä normaalin kehityksen ja koulunkäynnin vaarantumisesta.



Koulupoissaolojen ensimmäinen porras on **30 poissaolotunnin täyttyessä**. Poissaoloihin on tärkeä puuttua varhaisessa vaiheessa, jotta poissaolot eivät lähde kasvamaan ja kouluun kiinnittyminen vaarantumaan. Luokanopettaja tai -ohjaaja on yhteydessä huoltajiin aina puhelimitse, kun poissaoloraja ylittyy.

Huoltajien kanssa on aina hyvä tarkistaa ja keskustella poissaolojen vaikutuksesta oppimiseen ja opintojen etenemiseen. Tarvittaessa kutsutaan huoltajat koululle tapaamiseen.

Kun poissaoloja on yli 50 tuntia, saa luokanopettaja tai -ohjaaja Wilma-hälytyksen poissaolorajan ylittymisestä. Luokanopettaja tai -ohjaaja keskustele poissaoloista oppilaan ja huoltajien kanssa sekä kutsuu koolle koulupalaverin. Tarvittaessa kutsutaan suostumuksella koolle yksilöllisen opiskeluhoitoryhmän oppilaan tilanteen kartoittamiseksi.

Luokanopettaja tai -ohjaaja konsultoi huoltajan suostumuksella opiskeluhoitokunnan henkilöstöä ja tekee yhteistyötä koulun henkilökunnan kanssa oppilaan koulunkäynnin tukemiseksi. Sovitaan ja kirjataan tukitoimet eri vastuuhenkilöille (koti, koulu, opiskeluhoito, mahd. sosiaalipalvelut) oppilaan tukemiseksi koulunkäynnissä. Sovitaan seurantapalaveri ja vastuuhenkilöt.

Poissaoloja on yli 100 tuntia: Wilma tekee automaattisen hälytyksen sekä huoltajille että luokanopettajalle ja -ohjaajalle. Hälytys! Jos tilanne poissaolojen suhteen jatkuu, eivätkä oppilaalle tarjotut tukitoimet auta, tehdään sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai lastensuojeluilmoitus konsultaation pohjalta. Koulu on tähän mennessä selvittänyt poissaolojen syitä omalta osaltaan ja tukitoimia on käytetty monipuolisesti ja riittävän pitkäjänteisesti.

Lastensuojeluilmoitus perustuu huoleen koulunkäynnin vaarantumisesta ja syrjäytymisriskistä. Siihen on tärkeää kirjata kaikki huomiot oppilaan tilanteesta ja keskustella ilmoituksesta huoltajien kanssa. Ilmoituksessa on tärkeä mainita kaikki koulussa tehdyt kartoitukset, tukitoimet sekä kodin kanssa tehty yhteistyö. Sovitaan seurantapalaveri, vastuuhenkilö (-t) ja jatkosuunnitelma yhteistyössä sosiaalipalveluiden kanssa.



Poissaolojen määrä ylittää 120 tunnin rajan: Tiivistetään perheen kanssa tehtävää yhteistyötä ja räätälöidään yksilöllisiä opetusjärjestelyitä oppilaan kiinnittymiseksi kouluun. Moniammatillisen yhteistyön merkitys korostuu. Tehdään tarvittaessa uusi lastensuojeluilmoitus. Sovitaan seurantapalaveri, vastuuhenkilö (-t) ja jatkosuunnitelma yhteistyössä sosiaalipalveluiden kanssa.

Kempeleessä poissaoloja seurataan ja puututaan eri tasoilla seuraavasti:

Taso	Miten?	Kuka vastaa?	Milloin?
oppilas	poissaolomalli	Luokanopettaja/-ohjaaja	Jatkuva seuranta Wilman hälytys
luokka	Wilman tilasto	Luokanopettaja/-ohjaaja	Jatkuva seuranta
koulu	Wilman tilasto	Opiskeluhuoltoryhmä	Lukukausittain
kunta	Koulukohtaiset tiedot	Opiskeluhuollon ohjausryhmä	Kerran vuodessa

5.2 Yhteistyö

Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa. Oppilaan osallisuuden kokemus vaikuttaa vahvasti koulukiinnittymiseen ja sitä kautta poissaolojen ennaltaehkäisyyn.

Osallisuus on yhteisöön liittymistä, kuulumista ja siinä vaikuttamista sekä kokemuksen myötä syntyvää sitoutumista. Kempele on saanut Lapsiystävällinen kunta -sertifikaatin. Kempeleessä kehitetään lasten ja nuorten osallisuutta oppilaskuntien, lasten ja nuorten foorumien sekä pikkuparlamentin kautta. Yhteistyö eri toimijoiden välillä vahvistaa ja lisää oppilaiden mahdollisuutta osallisuuteen. Osallisuuden toteutumista arvioidaan Hyvän kasvun ohjelman kautta ja lukuvuosittain koulukohtaisesti.

Yhteistyö kodin ja koulun kanssa

Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista. Poissaolon portaat-toimintamalli antaa selkeän toimintamallin, jonka mukaan edetään, mikäli poissaoloja kertyy. Selkeä malli lisää tietoisuutta ja osallisuutta niin oppilaalle, huoltajalle kuin opetushenkilöstöllekin, jotta asioihin tartutaan heti poissaolokertymän kasvaessa.

Kempeleessä on käytössä vanhempainillat sekä kasvun- ja oppimisenkeskustelut. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja



toteutettaessa. Yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Kannustavat ja oppilaan kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä.

Kodin ja koulun yhteistyön tavoitteena on oppilaan hyvinvoinnin, oppimisen ja kasvun tukeminen. Yhteistyötä voidaan toteuttaa vanhempaintoimikunnan, -ryhmien ja -yhdistysten kanssa. Kouluissa mahdollistetaan vanhempien/isovanhempien vapaaehtoistyö.

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa. Jokaisessa yksikössä on yhteisesti laaditut järjestyssäännöt POL § 29, joihin tutustaan lukuvuoden alussa.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi.

Kasvatuskeskustelu voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella. Kasvatuskeskustelu tulee kirjata ja siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajille POL § 35a. Kasvatuskeskusteluissa käytetään kunnan yhteistä Wilman lomaketta. Kasvatuskeskustelulomake arkistoidaan lukuvuoden päätteeksi oppilashallintojärjestelmään. Kasvatuskeskustelussa edetään seuraavassa järjestyksessä.

1. Vaiheen keskustelun käyvät oppilas ja opettaja/t ja keskustelun aikana oppilas soittaa huoltajalle.
2. Vaiheen keskustelun käyvät oppilas, huoltaja/t, opettaja/t. Tarvittaessa mukaan voidaan pyytää oppilaan/huoltajan suostumuksella opiskeluhuollon palveluiden työntekijä, mikäli oppilas tarvitsee tukihenkilöä kasvatuskeskusteluun. Mikäli koulun henkilökunnalla herää opiskeluhuollollinen huoli, ohjaa hän oppilaan viipymättä opiskeluhuollon palveluiden piiriin (yhdessä oppilaan kanssa). Samalla opiskeluhuollon palveluiden työntekijälle luovutetaan tuen tarpeen arvioinnissa tarvittavat tiedot. Huolesta on mahdollista konsultoida ensin opiskeluhuollon palveluiden työntekijää.
3. Vaiheen keskustelun käyvät oppilas, huoltaja/t, opettaja ja rehtori.
4. Vaihe: Kurinpitomenettelyt

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen



varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitotoimia.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto enintään kahdeksi tunniksi, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen enintään kolmeksi kuukaudeksi. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Kurinpitotoimet kirjataan sähköisessä järjestelmässä oleville lomakkeille.

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle opiskeluhuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä POL 36§ tarkoitettuna opiskeluhoitona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.

Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista POL 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut POL 36 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata. Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määrääjäksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tässä momentissa tarkoitetun opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväksi, järjestetään tarvittava opiskeluhoito. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa, kun hänet on poistettu luokkahuoneesta, muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi. Epäämistapauksessa oppilaalle tehdään suunnitelma kouluun palaamisen tukemiseksi yhteistyössä opiskeluhoollon henkilöstön kanssa. Suunnitelma kirjataan sähköiseen järjestelmään.



5.4 Opetuksen järjestämistapoja

5.4.1 Toiminta- alueittain järjestettävä opetus

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa opiskellaan oppiainejaon sijaan toiminta-alueittain. Oppilaalla on ensisijainen oikeus opiskella oppiaineittain. Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen siirrytään vasta, kun oppilas ei oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi eikä tukitoimista tai oppimäärien rajaamisesta huolimatta pysty opiskelemaan oppiaineittain.

Toiminta-alueita ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain järjestettävän opetuksen tavoitteena on tukea ja vahvistaa oppilaan toimintakykyä sekä opettaa tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämästään. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa huomioidaan oppilaiden osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden aktiivinen tukeminen sekä kouluyhteisön jäsenenä toimiminen. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa hyödynnetään kaikkia koulupäivän tilanteita, kuten siirtymätilanteita, ruokailutilanteita, välitunteja, oppitunneita, päivittäin toistuvia rutiiniaskeleita sekä retkiä ja teemapäiviä. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden opetuksen sisältöjä voidaan yhdistää. Opetustilanteissa eri toiminta-alueiden oppilaskohtaiset tavoitteet yhdistyvät saumattomaksi kokonaisuudeksi ja edistävät uusien taitojen oppimista. Taitojen kehittämisellä tarkoitetaan oppilaan edistymistä taidoissaan ja käyttäytymisessään, ohjauksen tarpeen vähenemistä tai muuttumista sekä uusien taitojen oppimista.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen sekä soveltuvin osin laaja-alaisen osaamisen ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteita ja sisältöjä. Oppilas voi harjoitella oppiainekohtaisia taitoja mutta mikäli hänen suunnitelmassaan on paljon eri oppiaineiden sisältöjä, on aiheellista pohtia, olisiko hänen etunsa mukaista opiskella perusopetuksessa oppiaineittain. Tällöin on syytä pohtia oppilaan siirtymistä esim. kunnalliseen POP- ryhmään.

Oppilaan oppilaskohtaiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä edistymisen arviointi kuvataan oppilaskohtaisessa tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa kullekin toiminta-alueelle. Suunnitelmassa kuvataan myös oppilaan oppimista tukevat pedagogiset ratkaisut. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa oppilaskohtaisessa tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen sisältyy oppilaanohjausta, tarvittaessa tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8–9 ja työelämään tutustumista vuosiluokilla 7–9, mikäli se on oppilaan toimintakyvyn ja edun mukaista. Työelämään tutustuminen voidaan toteuttaa esimerkiksi eri ammattialoihin, työpaikkoihin, tuettuun asumiseen, päivätoimintaan tai opiskelualoihin tutustumalla.

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa olevan oppilaan oppimisen tavoitteet määritellään toiminta-alueittain. Oppilaalle asetettavien tavoitteiden tulee olla hänelle saavutettavissa olevia, realistisia ja mielekkäitä. Tavoitteet asetetaan siten, että oppilas pystyy näyttämään osaamisensa sekä huomaamaan oman kehityksensä. Tavoitteiden laatimisessa huomioidaan oppilaan yksilölliset tarpeet ja vahvuudet sekä motivaatio ja toimintakyvyn tukeminen. Tavoitteet kohdistuvat oppilaan osaamisen ja oppimisen vahvistamiseen.



Opettaja on vastuussa oppilaan opettamisesta ja työjärjestyksen mukaisesta koulupäivästä. Toiminta-alueittaiset tavoitteet, opetuksen sisällöt ja oppilaskohtaisen tuen toteutuminen suunnitellaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä ja oppilaan kanssa työskentelevän muun henkilöstön välistä yhteistyötä sekä monialaista yhteistyötä opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Oppimista tukeva kuntoutus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä kuntoutuksen ammattilaisten kanssa. Kuntoutusta toteuttavat kuntoutuksen asiantuntijat.

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa oppilaan vuosiviikkotuntimäärä on sama kuin vastaavalla luokka-asteella oppiaineittain opiskelevan oppilaan vuosiviikkotuntimäärä.

Toiminta-alueittain järjestettävästä opetuksesta tehdään perusopetuslain mukainen tukea koskeva hallintopäätös. Päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä muut mahdolliset tiedot ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset. Opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden sekä oppilaan huoltajaa tai laillista edustajaa ennen päätöksen tekemistä.

Kempeleessä toiminta-alueittainen opetus järjestetään kunnallisena toimintana. Toiminta-alueittaiseen opetukseen hakeudutaan monialaisen asiantuntijaryhmän arvion ja suositusten perusteella tehtävällä hakemuksella. Oppilashakemukset käsittelee Oppimisen ja koulunkäynnintuen ryhmä yhteistyössä rehtorin ja sivistysjohtajan kanssa. Päätöksen toiminta-alueittaisessa ryhmässä opiskelusta tekee sivistysjohtaja rehtorin esityksestä.

Opetettavat toiminta-alueet, tavoitteet ja sisällöt on tarkemmin kuvattu valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa.

5.4.2 Joustava perusopetus



Joustavan perusopetuksen toiminta (JOPO) on suunnattu oppilaalle, joka hyötyy toiminnallisista ja työpainotteisista työskentelymuodoista. Toiminta on tarkoitettu sellaisille yleisopetuksen oppilaille, joilla esiintyy heikkoa koulumotivaatiota ja alisuoriutumista ja jotka hyötyvät tiiviistä oppimisympäristöstä. JOPO-luokan oppilaan tulee olla motivoitunut parantamaan koulunkäyntiä sekä olla sitoutunut ja kykenevä toimimaan erilaisissa oppimisympäristöissä.

Luokan toiminta perustuu yleisopetuksen tavoitteille ja sisällöille. Opetussisällöt suunnitellaan arvosanan kahdeksan mukaisten hyvän osaamisen kriteereiden mukaisesti. Arvioinnissa käytetään monipuolisia ja joustavia menetelmiä. Osaamisen voi osoittaa työskentelemällä, suullisesti, projektituotoksin sekä kirjallisilla



kokeilla. Tavoitteena on perusopetuksen oppimäärän suorittaminen, oppilaan opiskelumotivaation ja elämänhallinnan vahvistaminen sekä oppilaan jatko-opintoihin pääsemisen varmistaminen.

Opetuksesta vastaavat yhtenäiskoulut. Toiminta järjestetään luokka-asteittain pienluokkamutoisesti, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. JOPO-toiminnan lähtökohtana ovat toiminnalliset opiskelumenetelmät, työpaikkaoppimisjaksot, erilaiset leirit, retket ja mahdolliset yritysvierailut. Nämä erilaiset toimintatavat muodostavat nuorelle monipuolisen, kokonaisvaltaisen sekä eheyttävän kasvu- ja oppimisympäristön. Oppilasta varten asetetut tavoitteet, oppimisympäristöt sekä tukitoimet suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne huomioivat oppilaiden erilaiset tarpeet perusopetuksen tavoitteiden puitteissa.

Lukuvuoden aikana oppilaalla on kolmesta neljään työpaikkaoppimisjaksoa. Työpaikkaoppimisjakson (TPOP) kesto on 2–5 viikkoa. Työpäivän kesto on kuusi tuntia. Ennen TPOP-jakson alkua koulunkäynninohjaaja etsii yhdessä oppilaan kanssa työpaikan. Työpaikalla sovitaan kirjallisesti työjakson kestosta, sisällöstä ja vastuunjaoista. Myös huoltajia tiedotetaan työjakson kulusta ja käytänteistä. Koulunkäynninohjaaja seuraa aktiivisesti oppilaiden työpaikkaoppimisjaksoja ja tukee oppilaita tarvittaessa jakson suoriutumisessa. Työpaikkaoppimisjaksojen aikana oppilaan tavoitteena on saada onnistumisen kokemuksia, kehittää pitkäjännitteisyyttä, suorittaa eri oppiaineiden sisältöjä sekä selkeyttää omaa ammatinvalintaansa. TPOP-jakson lopussa koulunkäyntiohjaaja käy yhdessä oppilaan ja työnantajan kanssa arviointikeskustelun. Työpaikkajakson aikaiset oppimistehtävät arvioidaan erikseen.

JOPO-luokan opettaja tekee yhteistyötä aineenopettajien kanssa. Aineenopettajat laativat tarvittaessa kokeita tai muita JOPO-oppilaan oppimisen arviointiin käytettäviä menetelmiä ja arvioivat niitä. Tavoitteena on, että yhteistyössä eri aineiden opettajien kanssa suunnitellaan ainerajoja ylittäviä projekteja ja toiminnallisia oppimismenetelmiä. Luokan oppilaalla on valinnaisia oppiaineita neljä vuosiviikkotuntia koulun muiden valinnaisaineryhmien mukana. Kaksi vuosiviikkotuntia valinnaisista oppiaineista muodostuu luokan yhteisestä kotitalouden valinnaiskurssista.

Oppilas käy tutustumassa toisen asteen koulutustarjontaan ammatinvalinnan selkeyttämiseksi. 9. luokalla opinto-ohjaaja käy oppilaan kanssa keskustelun, jossa hänelle laaditaan hakusuunnitelma jatko-opintoihin. Keskustelussa on mukana myös JOPO-opettaja. Opinto-ohjaaja avustaa ja neuvoo tarvittaessa myös haun toteuttamisessa.

JOPO-luokkien ohjausryhmä koostuu luokan opettajista, koulunkäynninohjaajasta ja hallinnon edustajasta sekä tarvittaessa muista asiantuntijoista. Ohjausryhmän tavoitteena on kokoontua viikoittain. Ohjausryhmässä käydään läpi luokkien oppilasasioita, työpaikkaoppimisjaksoja sekä suunnitellaan luokkien toimintoja ja käytänteitä. Ohjausryhmässä pohditaan, minkälaista moniammatillista yhteistyötä on tarvetta järjestää, sovitaan vastuunjaoista sekä mietitään toiminnan kehittämistä.

Oppilaan kokonaisvaltaisen kasvun ja oppimisen tukemiseksi opettaja ja koulunkäynninohjaaja tekevät yhteistyötä kotien, nuorisotoimen ja tarvittaessa opiskeluhuollon palveluiden kanssa. Yhdessä huoltajien kanssa tehtävät henkilökohtaiset oppimissuunnitelmat selkeyttävät yhteisiä tavoitteita ja sitouttavat huoltajia osaksi luokan toimintaa.

Oppilas valitaan luokalle oppilaan ja hänen huoltajiensa tekemän hakemuksen perusteella. Oppilasvalinta suoritetaan pääsääntöisesti keväällä, mutta luokalle siirtymisestä voidaan päättää myös kesken lukuvuoden. Oppilaaksiotosta päättää rehtori. JOPO-luokkavalintaa valmistellaan kunnallisessa ryhmässä koulujen välisenä yhteistyönä, minkä jälkeen osa hakijoista haastatellaan. Kunnalliseen ryhmään kuuluvat JOPO-opettaja sekä



edustajat kaikista lähettävistä kouluista. Valinnassa tarkastellaan mm. seuraavia asioita: oppilaan vaikeudet koulunkäynnissä (keskittyminen oppitunneilla, myöhästymiset, poissaolot, tehtävien laiminlyönti), koulumenestyksen heikkeneminen sekä riski jäädä ilman perusopetuksen päättötodistusta ja/tai toisen asteen koulutuspaikkaa. Oppilaan tulee olla koulukuntoinen ja kykenevä toimimaan erilaisissa oppimisympäristöissä. Lisäksi hänellä tulee olla halu parantaa koulumenestystään. Tämän jälkeen rehtori suorittaa oppilasvalinnan. Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan suunnitelma. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Suunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. Mikäli oppilas saa oppilaskohtaista tukea, joustava perusopetus kuvataan vastaavalla tavalla oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa.

5.4.3 Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain

Paikallisen opetussuunnitelman mukaisista vuosiluokkakohtaisista tavoitteista voidaan oppilaskohtaisesti poiketa muodostamalla opetussuunnitelman tavoitteista erilaajuisia tavoitekokonaisuuksia. Tavoitekokonaisuuksittain etenemisellä tarkoitetaan, että oppilas opiskelee hänelle laaditun suunnitelman mukaisesti yhdessä tai useammassa oppiaineessa tavoitekokonaisuuksittain vuosiluokittain etenemisen sijaan. Opetuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta.

Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa eteneminen mahdollistaa sekä nopeamman että hitaamman etenemisen yhden tai useamman oppiaineen jonkun tavoitteen tai joidenkin tavoitteiden osalta. Hitaammin etenevälle oppilaalle on tullut antaa ryhmäkohtaisia tukimuotoja ja oppilaskohtaisia tukitoimia ennen tavoitekokonaisuuksittain opiskeluun siirtymistä.

Tavoitekokonaisuudet laaditaan pääsääntöisesti vuosiluokkakajaksojen 1–2, 3–6 ja 7–9 tavoitteiden mukaisesti. Vuosiluokkakajakson aikana oppilas, joka opiskelee oman vuosiluokkansa edeltävän vuosiluokan tai edeltävien vuosiluokkien tavoitteita, voi siirtyä vuosiluokalta seuraavalle. Kunkin vuosiluokkakajakson päätteeksi oppilaalla tulee olla pääsääntöisesti saavutettuina kyseisen jakson tavoitteet. Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa etenevä oppilas opiskelee ensisijaisesti oman vuosiluokkansa mukana.

Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa etenevälle oppilaalle laaditaan suunnitelma. Suunnitelmasta on käytävä ilmi oppilaan tavoitekokonaisuudet, niiden sisällöt, opinnoissa eteneminen ja oppilaan arvioinnin periaatteet. Suunnitelman toteutumista on arvioitava tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Suunnitelmaa tulee tarkistaa useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät.

Suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa.

Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa etenevän oppilaan oppimisen ja osaamisen arvioinnista määrätään opetussuunnitelman arviointiluvussa 6.

5.4.4 Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia eri-ikäisiä oppilaita. Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Kempeleessä alkuopetus toteutetaan yhdysluokkaopetuksena ja sen järjestämisessä noudatetaan paikallisen opetussuunnitelman tuntijakoa. Mikäli oppilas siirtyy



vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

5.4.5 Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Oppilaan opetuksen ja tukimuotojen järjestäminen edellyttävät erityistä pohdintaa oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa.

Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa. Sairaalan toimintayksikön sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan toimintayksikön sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle kuin erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole oppilaan edun mukaista perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta. Myös kunta, jossa sijaitsee muu erikoissairaanhoidon toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle.

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunta ja oppilaan opetuksen järjestäjä sekä oppilaan kotikuntalain mukainen kotikunta tai kotikunnattoman oppilaan asuinkunta sopivat yhdessä oppilaan opetuksen järjestämisestä ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle. Ennen päätöstä on kuultava oppilasta, hänen huoltajaansa sekä oppilaan opetuksen järjestäjää ja opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisia. Jos oppilaan opetuksen järjestäjä on eri kunta kuin oppilaan hoidon aikainen kotikunta, myös oppilaan kotikuntaa tai asuinkuntaa on kuultava. Jos yhteisymmärrykseen ei päästä, päätöksen tekee sairaalan sijaintikunta.

Erikoissairaanhoidossa oleva oppilas on oikeutettu ilmaiseen kuljetukseen tai riittävään avustukseen osallistuessaan sairaalaopetukseen.

Oppilaan sairaalaopetuksen paikka määräytyy erikoissairaanhoidon potilasalueen mukaisesti. Tämän vuoksi Tiernan koulun Sairaalakoulun yksikkö palvelee kaikkia Pohjois- Pohjanmaan sairaanhoitopiirin alueen kuntien oppilaita.

Käytännöt oppilaan aloitettua koulunkäynnin sairaalakoulussa

Oppilaan aloitettua sairaalakoulussa koulunkäynnin, sairaalakoulun opettaja on yhteydessä oppilaan luokanopettajaan/ryhmänohjaajaan. Opetus sairaalakoulussa toteutetaan yhteistyössä oman koulun kanssa, ja oppilas pysyy oman koulunsa oppilaana. Kaikki oppilaan opiskeluun liittyvät käytännöt sovitaan yhteistyössä ja yksilöllisesti oppilaan oman koulun kanssa huomioiden oppilaan kokonaisvaltainen tilanne. Esimerkiksi kokeista, niiden tekemisestä ja arvioinnista sovitaan oppilaskohtaisesti.



Sairaalakoulujaksoa ei merkata poissaoloksi oppilaan omassa koulussa.

Arviointi ja todistusten antaminen opiskellessa sairaalakoulussa

Arvioinnin suorittaja ja tieto arviointiperusteista

- Oppilaan arvioinnista päättää kunkin oppiaineen tai opintokokonaisuuden osalta oppilaan opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Käyttäytymisen arvioi oppilaan opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Vuosiluokalle jättämisestä päättävät rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.
- Oppilaalla ja tämän huoltajalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin.

Todistusten antaminen oppilaan opiskellessa sairaalakoulussa

- Jos oppilas opiskelee sairaalakoulussa vain lyhyen jakson, todistuksen antaa oppilaan oma koulu. Ko. koulun tulee ottaa todistusta antaessaan huomioon sairaalakoulun antamat arviointia varten tarvittavat tiedot sairaalakoulussa opiskelusta ajasta.
- Jos oppilas opiskelee sairaalakoulussa pitemmän jakson, ja on otettu sairaalakoulun oppilaaksi, todistuksen antaa sairaalakoulu omalla todistuslomakkeellaan. Muussa tapauksessa todistuksen antaa oppilaan oma koulu. Sairaalakoulun tulee tällöin antaa oppilaan omalle koululle arviointia varten tarvittavat tiedot sairaalaopetuksen ajalta. (Lähde: www.opph.fi)

Sairaalaopetusjakson päättyessä

- Oppilas siirtyy omaan kouluun suunnitellusti ja sovitusti ns. saattaen vaihtamisen periaatetta noudattaen.
- oppilaan, huoltajien, hoidon, oman koulun ja muiden mahdollisten verkostotoimijoiden kanssa sovitaan siirtymävaiheessa tarvittavista tukitoimista ja oman koulun päivistä
- sairaalakoulun opettaja päivittää oppilaan pedagogiset asiakirjat sairaalaopetusjakson päättyessä
- omalle koululle järjestetään seurantakonsultaatio, jonka tarkoituksena on seurata tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta
- jakson päättyessä sovitaan seurantakonsultaation ajankohta ja käytänteet

Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunnan on järjestettävä toiminta-alueensa kunnille konsultatiivista sairaalaopetuspalvelua oppilaan omassa koulussa. Tätä palvelua hyödynnetään, kun oppilaalle suunnitellaan tai toteutetaan vaativia monialaisia ennaltaehkäiseviä tai korjaavia toimenpiteitä. Palvelua voidaan tarjota myös muiden kuin erikoissairaanhoidossa jo olevien oppilaiden opetuksen järjestämiseen. Konsultatiivisen sairaalaopetuspalvelun tavoitteena on vahvistaa opettajien osaamista lähikouluissa sekä tukea heitä turvallisen ja rauhallisen oppimisympäristön luomisessa. Lisäksi palvelun tarkoituksena on edistää ennaltaehkäisevää ja varhaista tukea koulujen toimintakulttuurissa. Sairaalakoulun avo-oppilaaksi hakeudutaan aina konsultaation kautta.

Kempeleen konsultatiivisen sairaalaopetuspalvelun järjestää Oulun kaupungin Tiernan sairaalakoulun yksikkö.



Sairaalaopetuksen konsultaation toteuttamistapoja

Konsultaatiosta voi saada tukea, kun oppilaan psyykkiset voimavarat ovat heikentyneet ja mietitään koulun keinoja tukea lapsen tai nuoren arkea

- mietitään keinoja, joilla voidaan tukea koulun arjessa oppilasta, jonka psyykkiset voimavarat ja toimintakyky ovat heikentyneet
- etsitään yhdessä keinoja, jolla voidaan tukea koulun aikuisia tilanteissa, joissa oppilas toimii haastavasti tai aggressiivisesti koulun arjessa
- poissaoloihin puuttumisen, koulusta syrjäytymisen, kouluun kiinnittymisen haasteissa

Konsultaatiopyyntö tehdään puhelimitse tai sähköpostilla. Konsultaatiota toteutetaan koulujen työaikoina.

1. Oppilaan erityisopettaja/monialainen verkosto pyytää huoltajilta luvan. Konsultaatiosta keskustellaan etukäteen yksikön opiskeluhuollon vastuuhenkilön kanssa.
2. Ennen konsultaatiota sairaalakoulun konsultoiva erityisopettaja ja vastaanottava opettaja suunnittelevat konsultaation tavoitteet ja sisällön lyhyesti. Konsultoiva erityisopettaja ottaa yhteyttä myös huoltajiin.
3. Toteutetaan 1–3 konsultaatiokertaa oppilaan koululla.
4. Vastaanottava koulu hoitaa opetusjärjestelyt niin, että luokan henkilökunnan ja sairaalakoulun konsultoiva opettajan reflektiokeskustelu mahdollistuu päivän päätteeksi
5. Konsultaatiokertojen päätteeksi järjestetään oppilaan monialainen verkostoneuvottelu.

5.4.6 Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena, koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa annettavana opetuksena.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus. Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.

Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.



5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

5.5.1 Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys.

Kempeleen kouluissa lapsille ja nuorille tarjotaan terveellisiä ateriakokonaisuuksia. Kouluissa nautittu ateria edistää osaltaan lasten ja nuorten tervettä kasvua ja kehitystä. Maksuttomaan koululounaaseen sisältyy pääruoka lisukkeineen. Ruoka on pääsääntöisesti suomalaista perusruokaa, joka valmistetaan lähellä tuotetuista kotimaisista raaka-aineista. Koulujen ruokalistassa huomioidaan juhlapyhät ja pyritään tukemaan koulujen toimintaa eri teemaviikkojen muodoissa.

Opetushenkilöstö huolehtii ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Koululaisia ohjataan oikeanlaiseen ravitsemukseen. Kouluruokailu on myös hyvien ruokailutapojen omaksumista sekä toisten huomioonottamista. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä.

Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta.

5.5.2 Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille kunnallisen koulukuljetusoppaan kautta. Koulu ilmoittaa tietoonsa tulleesta, koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, väkivallasta tai häirinnästä tekoihin syyllistyneiden sekä niiden kohteina olleiden oppilaiden huoltajille ja tarvittaessa tukea huoltajia asian selvittämisessä.

5.5.3 Kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppitunnin ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet.

Kerhotyötä toteutetaan ja kehitetään yhteistyössä seurojen, järjestöjen, seurakunnan ja kirjaston kanssa ottaen huomioon kokonaiskoulupäivärakenne. Yhteistyö ulkopuolisten toimijoiden kanssa päätetään yksiköissä lukuvuosittain.



Oppilaiden toiveita kuullaan ja toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

5.6 Kempeleen perusopetuksen koulupäivän rakenne

Kempeleen koulussa koulupäivän rakenne tukee oppilaan itsetunnon vahvistumista sekä kiireetöntä ja ystävällistä oppimisympäristöä. Koulupäivä muodostuu muutamasta pidemmästä opiskelujaksosta ja muutamasta pidemmästä tauosta.



6 OPPIMISEN ARVIOINTI

6.1 Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Perusopetuslain ja -asetuksen mukaan perusopetuksen oppilaan arvioinnilla on kaksi toisiaan tukevaa tehtävää. Arvioinnin tehtävänä on

- ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearvioinnin taitoja (formatiivinen arviointi).
- määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi).

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Opiskelun ohjaaminen ja kannustaminen sekä itsearvioinnin taitojen kehittäminen toteutuvat formatiivisen arvioinnin avulla. Summatiivisesti arvioidaan sitä, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet.

Arvioinnin tehtävien toteuttamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita. Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä.

6.1.1 Formatiivinen arviointi

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään oppiaineille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi on kohtaavaa, jatkuvaa ja ohjaavaa palautetta luontevana osana opetusta ja vuorovaikutusta.

Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Palautteen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan oma edistymisensä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä se, miten voi parantaa suoriutumistaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja. Niitä tulee harjoitella osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.

Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

6.1.2 Summatiivinen arviointi

Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet.



Summatiivinen arviointi tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan kuitenkin myös lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.

Kempeleen kunnassa 1.–6. luokilla käydään kasvun ja oppimisen keskustelut syys-helmikuun aikana. Erillistä välitodistusta ei anneta. Huoltajan ja oppilaan kanssa keskustellaan oppilaan laaja-alaisen osaamisen taidoista, työskentelystä ja käyttäytymisestä sekä oppiainekohtaisesta edistymisestä. Keskustelussa voidaan hyödyntää formatiivisen arvioinnin apuvälineitä.

Ennen kasvun ja oppimisen keskustelua opettaja ottaa yhteyttä koteihin ja sopii keskusteluajan. Huoltajat valmistautuvat etukäteen keskusteluun täyttämällä Wilmassa Kodin kaavakkeen. Keskustelussa kirjataan Wilman lomakkeelle oppilaan vahvuuksia ja tavoite/tavoitteita käyttäytymisessä, työskentelyssä ja/tai hyvinvoinnissa.

Kasvun ja oppimisen keskustelu toteutetaan myös 8. luokalla tammi-maaliskuussa. Ennen kasvun ja oppimisen keskustelua opettaja ottaa yhteyttä koteihin ja sopii keskusteluajan. Huoltajat valmistautuvat etukäteen keskusteluun täyttämällä Wilmassa Kodin kaavakkeen. Kasvun ja oppimisen keskustelua varten oppilas täyttää oman osuutensa Wilmassa. Keskustelussa kirjataan Wilman lomakkeelle oppilaan vahvuuksia oppiaineissa sekä oppilaan tavoite/tavoitteita käyttäytymisessä, työskentelyssä ja/tai hyvinvoinnissa.

Keskustelu on kasvatuksellinen vuorovaikutustilanne, jossa myös oppilaalla on mahdollisuus osallistua opiskelua ja oppimistaan koskevaan arviointiin, suunnitteluun ja tavoitteenasetteluun. Tärkeää on, että oppilas saa itse kertoa keskustelun aikana koulunkäynnistään ja siihen liittyvistä asioista. Huoltajille on annettava mahdollisuus tuoda esille kodin näkökannat ja tarvittaessa rohkaista heitä kysymysten esittämiseen.

Vuosiluokilla 7–9 oppilaat saavat välitodistuksen syyslukukauden päätteeksi.

Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan lukuvuositodistus, jota varten tehdään summatiivinen arviointi siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Lukuvuositodistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.

Summatiivinen arviointi tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden suoriutumisesta. Päättöarviointi kohdistuu oppiaineille asetettuihin tavoitteisiin perusopetuksen oppimäärän päättyessä.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan.

Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.

Opettajan tulee dokumentoida arvoinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin.



6.2 Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita jokaisella vuosiluokalla.

Arviointi on yhdenvertaista

Arviointi perustuu kaikilla vuosiluokilla oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Vuosiluokkien 1–8 päätteeksi annetun lukuvuosiarvioinnin ja perusopetuksen päättöarvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyihin tavoitteisiin. Jokaisen oppilaan tulee saada tietää, mitä on tarkoitus oppia ja miten oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan. Päättöarvosanat muodostetaan valtakunnallisesti yhdenvertaisin perustein.

Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta

Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan opintojensa etenemistä. Tämä edellyttää jatkuvaa vuorovaikutusta opettajan ja oppilaan välillä sekä palautteen antamista tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Arvioinnin toteuttamiseen liittyy oppilaiden osallisuuden mahdollistaminen, vahvuuksien tunnistaminen ja kannustaminen. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus tietää opetuksen tavoitteet ja arviointikriteerit sekä asettaa oppimisen tavoitteet.

Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista

Arviointikäytännöt on suunniteltava johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi ja varmistettava arviointiperiaatteiden yhtenäisyys koulussa. Arviointia toteutetaan sekä lukuvuoden aikana että sen päättyessä. Arvioinnin tulee kohdistua vain siihen, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi. Opettaja toteuttaa arvioinnin näyttöihin perustuen.

Oppilaiden suorituksia ei verrata toisiinsa. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi toimii myös tärkeänä välineenä oppilaan mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opettajien yhteistyö kouluyhteisössä on välttämätöntä arvioinnin johdonmukaisuuden toteutumiseksi.

Arviointi on monipuolista

Oppilaiden oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan monipuolisesti. Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita.

Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.



Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu eri vuosiluokkien päätteeksi annettavaan arviointiin ja päättöarviointiin. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoihin vaadittavan osaamisen tason.

Jos oppilaskohtaisia tukitoimia saava oppilas opiskelee perusopetuksen oppimäärän mukaisesti, hänen suorituksiaan arvioidaan suhteessa perusopetuksen oppimäärän tavoitteisiin valtakunnallisia arviointikriteerejä käyttäen.

Rajatun oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittelyssä ei käytetä valtakunnallisia arviointikriteerejä. Oppiaineen oppimäärän tavoitteita ja sisältöjä rajataan vasta, jos oppilas ei kykene ryhmäkohtaisista tukimuodoista ja oppilaskohtaisista tukitoimista huolimatta suoriutumaan hyväksytysti perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman mukaisista tavoitteista.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltyihin tavoitteisiin.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt tulee ottaa arviointikäytänteissä huomioon siten, että oppilaalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen ja osaamiseen. Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja siitä annettavaan palautteeseen. Osaamisen arviointi puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä eri vuosiluokkien päätteeksi annettavassa arvioinnissa ja päättöarvioinnissa.

6.3.1 Oppiaineiden sanallisen arvioinnin yleiset kriteerit Kempeleen kunnassa

Tavoitteet ovat vielä saavuttamatta

Oppilaalla on ollut vaikeuksia saavuttaa arvioitavan asian tavoitteita tukitoimista huolimatta. Työskentely vaatii vielä paljon harjoitusta eikä onnistu ilman runsasta ohjausta ja tukea. Oppilas on saanut erilaisia tukitoimia (esim. tukiopetus, erityisopetus, eriyttävä opetus ja materiaali) ja vaikeuksista on keskusteltu huoltajien kanssa. Jos oppilas on edistynyt hitaasti useissa arvioitavissa osa-alueissa, niin luokan kertaaminen tai oppimäärän rajaaminen voi olla tarpeellista.



Olet saavuttanut tavoitteet kohtalaisesti tai osittain

Oppilas on saavuttanut arvioitavan asian tavoitteet osittain, mutta työskentely vaatii vielä ohjausta ja tukea.

Olet saavuttanut tavoitteet hyvin

Oppilas on saavuttanut arvioitavan asian keskeiset tavoitteet. Oppilas pystyy työskentelemään itsenäisesti ja osittain soveltamaan oppimaansa.

Olet saavuttanut tavoitteet kiitettävästi

Oppilas on saavuttanut arvioitavan asian tavoitteet. Oppilas pystyy vaatimaan opitun soveltamiseen. Niillä luokka-asteilla, joilla toteutetaan sanallista arviointia, myös oppilaiden näytöt arvioidaan sanallisia kriteereitä käyttäen.

6.3.2 Oppiaineiden numeroarvioinnin yleiset kriteerit Kempeleen kunnassa

ARVOSANA	PERUSTE
10 (<i>erinomainen</i>)	• hallitsee erinomaisesti oppiaineessa tai aihepiirissä ops:ssa edellytetyn tieto- ja taitotason • omaa erittäin hyvät valmiudet itsenäiseen työskentelyyn ja erilaisiinryhmätyömuotoihin • kykenee kriittiseen ajatteluun ja itsenäiseen ongelmanratkaisuun • hallitsee erinomaisesti oppiaineen tai aihepiirin vaatimat työtavat • pystyy loistavasti soveltamaan oppimaansa • osoittaa erityistä kiinnostusta oppiainetta tai aihepiiriä kohtaan
9 (<i>kiitettävä</i>)	• hallitsee sujuvasti ja keskimääräistä paremmin oppiaineessa tai aihepiirissä ops:ssa edellytetyn tieto- ja taitotason • omaa hyvät valmiudet itsenäiseen työskentelyyn ja erilaisiinryhmätyömuotoihin • kykenee itsenäiseen ongelmanratkaisuun • hallitsee sujuvasti oppiaineen tai aihepiirin vaatimat työtavat • pystyy sujuvasti soveltamaan oppimaansa • osoittaa erityistä kiinnostusta oppiainetta tai aihepiiriä kohtaan
8 (<i>hyvä</i>)	• osaa oppiaineessa tai aihepiirissä ops:ssa edellytetyn tieto- ja taitotason • omaa valmiudet itsenäiseen työskentelyyn ja erilaisiinryhmätyömuotoihin • kykenee ongelmanratkaisuun • osaa oppiaineen tai aihepiirin vaatimia työtapoja • pystyy osittain soveltamaan oppimaansa • osoittaa kiinnostusta oppiainetta tai aihepiiriä kohtaan
7 (<i>tydyttävä</i>)	• osoittaa kykenevänsä hallitsemaan osan oppiaineessa ops:ssa edellytetyn tieto- ja taitotason • pystyy osin itsenäiseen työskentelyyn ja kykenee osallistumaan joihinkinryhmätyömuotoihin • kykenee kohtuullisesti ongelmanratkaisuun • työskentely vaatii ohjausta • pystyy joissakin tilanteissa soveltamaan oppimaansa



6 (kohtalainen)	• pystyy saavuttamaan osan oppiaineessa ops:ssa edellytetystä tieto- ja taitotasosta • pystyy autettuna itsenäiseen työskentelyyn, mutta kykenee osallistumaan joihinkin ryhmätyömuotoihin • työskentely vaatii paljon ohjausta ja tukea
5 (välttävä)	• huomattavia vaikeuksia pystyä saavuttamaan osaakaan oppiaineessa ops:ssa edellytetystä tieto- ja taitotasosta • pystyy autettuna osallistumaan joihinkin ryhmätyömuotoihin • työskentely vaatii vielä paljon harjoitusta, eikä onnistu ilman jatkuvaa ohjausta ja tukea.
4 (hylätty)	• ei kykene saavuttamaan oppiaineessa tai aihepiirissä vaatimatonta ops:ssa edellytettyä tieto- ja taitotasoa • ei selviydy asetetuista tavoitteista, koska oppimistaidoissa on vielä runsaasti opettelemista

Oppilas voi saada arvosanan 5, 6, 7, 8, 9 tai 10 vaikka hän ei ole saavuttanut kaikkia kyseisen arvosanan tavoitteita, jos hän ylittää tavoitteet jossakin muussa arvosanan edellyttämässä tavoitteessa. Toiset vahvuudet voivat kompensoida muiden osa-alueiden puutteita.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulevat myös laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet arvioiduiksi.

Jos oppilaskohtaisia tukitoimia saava oppilas opiskelee perusopetuksen oppimäärän mukaisesti, oppilaan oppimista ja osaamista arvioidaan suhteessa perusopetuksen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden arviointikriteerejä.

Jos oppilas opiskelee rajatun oppimäärän mukaan yhtä tai useampaa oppiainetta, arvioidaan oppilaan oppimista ja osaamista näissä oppiaineissa suhteessa oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin. Osaamisen tason määrittelyssä ei siis käytetä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Oppimäärä rajataan vasta, kun oppilas ei tukitoimista huolimatta kykene saavuttamaan arvosanan 5 edellyttämää osaamista.

6.4 Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisenä. Työskentelyn arviointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin oppiaineiden tavoitteiden sisältämiin työskentelytaitojen tavoitteisiin. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.



Oppilaan työskentelyyn liittyvät tarpeet tulee tarvittaessa kirjata oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan, jotta ne voidaan ottaa huomioon työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.5 Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Tavoitteita ovat: noudatetaan sovittuja sääntöjä, sinulla on hyvät käytöstavat, annat työrauhan, tulet toimeen kaikkien kanssa ja osaat ottaa toiset huomioon. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Oppilaan käyttäytymistä arvioivat kaikki oppilasta opettavat opettajat. Luokanohjaaja ja luokanopettaja voivat raja- ja poikkeustapauksissa päättää annettavan arvosanan. Käyttäytymisen arvioinnissa erityisen tärkeä on huolehtia, että arviointi ei kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Päätö- ja erotodistukseen käyttäytymisen arviota ei merkitä.

Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät tarpeet tulee tarvittaessa kirjata, oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan, jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnissa.

6.5.1 Käyttäytymisen sanallisen arvioinnin kriteerit Kempeleessä

Käyttäytymisen sanallisessa arvioinnissa käytetään neliportaista asteikkoa.

Tavoitteet ovat vielä saavuttamatta

Käyttäytyminen vaatii runsaasti ohjausta ja tukea. Oppilas rikkoo toistuvasti sovittuja sääntöjä ja ohjeita. Hän saattaa lietsoa asenteillaan ja teoillaan kielteistä ilmapiiriä.

Olet saavuttanut tavoitteet kohtalaisesti tai osittain

Oppilas on osittain saavuttanut tavoitteet arvioitavassa asiassa. Käyttäytyminen vaatii usein ohjausta ja tukea. Oppilas noudattaa sovittuja sääntöjä ja ohjeita vaihtelevasti.

Olet saavuttanut tavoitteet hyvin

Oppilas on saavuttanut tavoitteet arvioitavassa asiassa. Oppilas käyttäytyy yleensä asiallisesti. Oppilas noudattaa sovittuja sääntöjä ja ohjeita itsenäisesti.

Olet saavuttanut tavoitteet kiitettävästi

Oppilas on saavuttanut arvioitavan asian tavoitteet. Oppilas käyttäytyy esimerkillisesti. Oppilaan käyttäytyminen on luontevaa.



6.5.2 Käyttäytymisen numeroarvioinnin kriteerit

ARVOSANA	PERUSTE
10 (erinomainen)	• on esimerkillinen käytöksessään • ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön sekä toimii itse positiivisena esimerkkinä muille • toimii luotettavasti, oikeudenmukaisesti ja vastuullisesti • toimii rakentavasti ryhmän parhaaksi
9 (kiitettävä)	• käyttäytyy hyvin • ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön • toimii luotettavasti, oikeudenmukaisesti ja vastuullisesti
8 (hyvä)	• käyttäytyy yleensä asiallisesti • ottaa yleensä huomioon muut ihmiset ja ympäristön • noudattaa koulun sääntöjä • suhtautuu vastuullisesti yhteiseen omaisuuteen • on yhteistyökykyinen
7 (tydyttävä)	• käyttäytymisessä on huomautettavaa • sääntöjen noudattaminen vaihtelee
6 (kohtalainen)	• suhtautuu välinpitämättömästi koulunkäyntiin ja kouluyhteisöön • rikkoo toistuvasti sovittuja sääntöjä • toimii epäluotettavasti • luo asenteillaan ja teoillaan kielteistä ilmapiiriä
5 (välttävä)	• käyttäytyminen erittäin törkeää ja välinpitämätöntä
4 (heikko)	• käyttäytyminen normaaliin kouluyhteisöön täysin sopimatonta

Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät tarpeet tulee tarvittaessa kirjata, oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan, jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnissa.

6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuottaan koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on tukitoimista huolimatta hylätty.

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee siitä tiedottaa lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa



asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä. Mahdollisuuksia voidaan antaa yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritusmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, vuosiluokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositolidistukseen ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytty suorittaminen erillisessä näytössä on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.

6.6.2 Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain

Oppilas voi edetä opinnoissa tavoitekokonaisuuksittain.

Tavoitekokonaisuudet laaditaan pääsääntöisesti vuosiluokkakajaksojen 1–2, 3–6 ja 7–9 tavoitteiden mukaisesti. Oppilas etenee vuosiluokille 3 ja 7 pääsääntöisesti vasta silloin, kun hän on suorittanut hänelle laaditun suunnitelman mukaiset tavoitekokonaisuudet hyväksytysti. Vuosiluokkien 3–6 ja 7–9 nivelvaiheissa oppilaan osaamista arvioidaan suhteessa valtakunnallisiin arviointikriteereihin. Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissaan etenevä oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositolidistuksen. Lukuvuositolidistukseen kirjataan kaikki hänelle laadittuun suunnitelmaan kuuluvat opinnot. Hyväksytysti suoritettujen tavoitekokonaisuuksien arvioinnit kirjataan oppiaineittain lukuvuositolidistukseen. Kesken olevien tavoitekokonaisuuksien arviointia ei merkitä lukuvuositolidistukseen. Todistuksen lisätietoja-kohtaan merkitään, minkä vuosiluokan suorituksista on kyse niissä oppiaineissa, joissa oppilas etenee tavoitekokonaisuuksittain. Lukuvuoden koulutyön päätyttyä oppilas siirtyy opinnoissaan eteenpäin seuraavalle vuosiluokalle.

Tavoitekokonaisuuksittain etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää vuosiluokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Tavoitekokonaisuuksittain etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.

6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

Perusopetuksessa kaikki oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvat yhteiset oppiaineet arvioidaan kunkin lukuvuoden päätteeksi erillisinä. Arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, ympäristöoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntietomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Lukuvuositolidistukseen merkitään sanallinen arvio tai arvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden tavoitteet lukuvuoden aikana.



Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden sanallisen arvion tai arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa.

Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opiskellut oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun yhteydessä annetut näytöt otetaan huomioon kunkin oppiaineen arvosanaa muodostettaessa. Oppiainekohtainen arviointi tulee suunnitella ja olla oppilaiden tiedossa jo oppimiskokonaisuuden alkaessa. Monialaisista oppimiskokonaisuuksista ei anneta erillisiä sanallisia arvioita tai arvosanoja.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty- merkinnällä.

Vuosiluokilla 5–9 vähintään 2 vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisista aineista annetaan numeroarvosana.

6.8 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä. Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaille, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.

Päättöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä.

6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen

Päättöarvosanan muodostaminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritelty oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu. Oppiaineiden tavoitteiden, joiden osalta osaaminen on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päättöarviointia tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä.

Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa.



6.8.2 Oppilaskohtaisia tukitoimia saavan oppilaan päättöarviointi

Jos oppilaskohtaisia tukitoimia saava oppilas opiskelee perusopetuksen oppimäärän mukaisesti, hänen suoriutumistaan arvioidaan suhteessa perusopetuksen oppimäärän kaikkiin tavoitteisiin käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä. Kun oppilas opiskelee rajatun oppimäärän mukaan yhtä tai useampaa oppiainetta, arvioidaan oppilaan osaamista näissä oppiaineissa oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa suhteessa hänelle määriteltuihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin, ei päättöarvioinnin kriteereihin. Mikäli oppimäärä on rajattu, oppilas ei voi saavuttaa välttävää osaamista eli arvosanaa 5 korkeampaa arvosanaa. Rajattujen oppimäärien mukaisesti opiskeltujen oppiaineiden päättöarvioinnissa annetaan hyväksytystä suorituksesta numeroarvosana 5 tähtimerkinnällä. Rajatun oppimäärän mukaisesti opiskelleelle oppilaalle annetaan lisäksi sanallinen arvio osaamisesta todistuksen.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin, ja jokaisesta toiminta-alueesta annetaan sanallinen arvio.

6.8.3 Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämänskatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen määriteltyä eri kielen oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida. Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen ratkaisuun.

6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa

Kaikille oppilaille yhteisiä taide- ja taitoaineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous. Paikallinen tuntijako ja mahdolliset oppilaiden omat valinnat vaikuttavat siihen, milloin oppilaille annetaan päättötodistukseen tuleva arvosana eri taide- ja taitoaineissa.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta päättötodistukseen. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta päättötodistukseen erillistä arvosanaa.



Päättöarvosanaa muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä. Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun kunkin taide- ja taitoaineen koko oppimäärä, sisältäen myös mahdolliset valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu. Kunkin taide- ja taitoaineen osalta päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskeleman oppimäärän laajuus.

6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty -merkinnällä. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa.

Kempeleessä on 8.–9.lk:n oppilaalla mahdollisuus suorittaa valinnaisaineena joustavaa työelämäpainotteista oppiainekokonaisuutta, jonka päättöarviointi voidaan toteuttaa sanallisena tai numeroarviointina. Joustava työelämäpainotteinen perusopetus eli Teppo on tarkoitettu oppilaskohtaisia tukitoimia saavalle oppilaalle, joka tarvitsee yksilöllisiä ratkaisuja perusopetuksen loppuun saattamiseksi.

6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumisesta kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteerejä.

Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaan opiskeleman kohde- tai kielikylpykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta. Oppilaan opiskelu ja siihen perustuva arviointi voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Jos oppilas on luvattomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinkaan hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksyttyjä suorituksia suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn arvosanan lukuvuositodistukseen.



6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Mahdollisuus arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä. Pyyntö arvioinnin uusimisesta osoitetaan koululle ja huoltajan on tehtävä se kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.

6.11 Todistukset

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat lukuvuositodistus, välitodistus, erotodistus ja päättötodistus. Lukuvuosi- ja välitodistusten sisältö on nähtävissä kappaleissa Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa sekä Arviointi luokka-asteittain Kempeleen kunnassa.

6.11.1 Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun, eroaa kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun. Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

6.11.2 Päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan 9. vuosiluokan koulutyön päättyessä oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”. Vuosiluokilla 7–9 oppilaan opiskelemien yhteisen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden laajuus merkitään päättötodistukseen vuosiviikkotunteina. Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon numeroarvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa numeroarvosana merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Oppilaan oman äidinkielen opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas on opiskellut yhdessä tai useammassa oppiaineessa rajatun oppimäärän mukaan, päättötodistuksessa hyväksytystä suorituksesta annetaan numeroarvosana 5 tähtimerkinnällä. Todistuksen lisätietoja kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet rajatun



oppimäärän mukaan. Rajatun oppimäärän mukaisesti opiskelleelle oppilaalle annetaan lisäksi sanallinen arvio osaamisesta todistuksen.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättötodistus on sanallinen. Päättötodistukseen merkitään arvosanat niistä erityisessä tutkinnossa suoritetuista oppiaineista, jotka on suoritettu ennen päättötodistuksen antamista.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään päättötodistukseen numeroarvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvistä syventävistä numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään päättötodistukseen yhteisen oppiaineen nimen alle valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat syventävät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä syventävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistukseen sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen oppiaineen nimen alle merkitään valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”soveltavat valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä sekä arvio joko numeroarvosanana tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” suoritettun vuosiviikkotuntimäärän mukaan.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta A2- tai B2- kielestä, arvosana jätetään pois ja päättötodistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja siitä annetaan numeroarvosana.

Koulu ei voi muuttaa tai korjata jälkikäteen jo saatuun päättötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäyttöjen perusteella. Oppilaan on hankittava uusi, erillinen todistus mahdollisesta parantuneesta osaamisesta. Uuden todistuksen voi saada joko osoittamalla osaamisensa erityisessä tutkinnossa tai opiskelemalla perusopetuksen lisäopetuksessa tai aikuisten perusopetuksessa.

6.11.3 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Vuosiluokilla 1–6 väliarviointi suoritetaan Kasvun ja oppimisen keskustelussa, eikä erillistä välitodistusta anneta. Vuosiluokilla 7–9 annetaan välitodistus, jossa arviointi suoritetaan numeroarvosanoilla asteikolla 4–10.



Vuosiluokilla 1–2 lukuvuosiarviointi annetaan sanallisesti neliporaisella asteikolla. Äidinkielessä ja matematiikassa arvioidaan tavoitteista lukuvuositolistukseen valitut osa-alueet. Jos kaikki oppiaineen tavoitteet ovat vielä saavuttamatta, suoritus on hylätty. Muissa tapauksissa suoritus on hyväksytty.

Vuosiluokalla 3 lukuvuosiarviointi annetaan sanallisesti neliporaisella asteikolla. Jos oppiaineen tavoitteet ovat vielä saavuttamatta, suoritus on hylätty. Muissa tapauksissa suoritus on hyväksytty.

Vuosiluokilla 1–3 neliporaiseen asteikkoon tehtyä arviointia voidaan täydentää sanallisella kuvauksella.

Vuosiluokilla 4–8 lukuvuosiarviointi annetaan numeroarvosanoilla asteikolla 4–10.

Vuosiluokalla 9 suoritetaan päätösarviointi. Päätötolistuksessa annetaan numeroarvosanat asteikolla 4–10.

Numeroarvosanaa voidaan täydentää kuvailevalla sanallisella arviolla, joka annetaan tolistuksen liitteenä.

Vuosiluokilla 1–3 käyttäytymisestä annetaan sanallinen arvio neliporaisella asteikolla tolistuksen liitteellä. Vuosiluokilla 4–8 käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositolistuksissa. Myös käyttäytymisen numeroarvosanaa voidaan täydentää tolistuksen liitteenä. Käyttäytymisen sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto tolistuksen lisätietoihin. Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päätötolistukseen.

Sanallista arviota voidaan käyttää päätösarviointia lukuun ottamatta niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.

Jos oppilaan perusopetuksen oppimäärää tai paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita on rajattu, osaamisen arviointi tapahtuu suhteessa hänelle määriteltyihin tavoitteisiin. Arviointi on sanallista lukuun ottamatta päätösarviointia. Sanalliseen arvioon lisätään rajaamista ilmaiseva tähti (*). Päätötolistukseen merkitään arvosana 5*.

Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota.



6.11.4 Arviointi luokka-asteittain Kempeleen kunnassa

luokka	SYYSLUKUKAUSI VÄLIARVIOINTI	KEVÄTLUKUKAUSI LUKUVUOSIARVIOINTI
1.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - Kasvun ja oppimisen puut - opettajan palaute ja ohjaus Kasvun- ja oppimisen keskustelu - syys-helmikuussa - Kasvun ja oppimisen puut - kodin kaavake/ huoltajat täyttävät Wilmassa - opettajan kaavake/ opettaja täyttää keskustelun yhteydessä Wilmassa	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - Kasvun ja oppimisen puut - opettajan palaute ja ohjaus Lukuvuositolustus - Oppiaineet AI ja MA arvioidaan rastittamalla neliportaisella asteikolla osa-alueet. - Kaikki muut oppiaineet (EN, YM, US/ET, KU, KS, LI, MU) arvioidaan neliportaisella asteikolla (tavoitteet ovat vielä saavuttamatta – olet saavuttanut tavoitteet kiitettävästi). - Oppiaineiden arvioinnissa käy ilmi, onko suoritus hyväksytty/hylätty. - Neliportaiseen asteikkoon tehtyä arviointia voidaan täydentää sanallisella kuvauksella. - Käyttäytyminen arvioidaan todistuksen liitteellä rastittamalla neliportaiseen asteikkoon.
2.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - Kasvun ja oppimisen puut - opettajan palaute ja ohjaus Kasvun- ja oppimisen keskustelu - syys-helmikuussa - Kasvun ja oppimisen puut - kodin kaavake/ huoltajat täyttävät Wilmassa - opettajan kaavake/ opettaja täyttää keskustelun yhteydessä Wilmassa	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - Kasvun ja oppimisen puut - opettajan palaute ja ohjaus Lukuvuositolustus - Oppiaineet AI ja MA arvioidaan rastittamalla neliportaisella asteikolla osa-alueet. - Kaikki muut oppiaineet (EN, YM, US/ET, KU, KS, LI, MU) arvioidaan neliportaisella asteikolla (tavoitteet ovat vielä saavuttamatta – olet saavuttanut tavoitteet kiitettävästi). - Oppiaineiden arvioinnissa käy ilmi, onko suoritus hyväksytty/hylätty. - Neliportaiseen asteikkoon tehtyä arviointia voidaan täydentää sanallisella kuvauksella. - Käyttäytyminen arvioidaan todistuksen liitteellä rastittamalla neliportaiseen asteikkoon.
NIVELVAIHE		
3.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - opettajan palaute ja ohjaus Kasvun- ja oppimisen keskustelu- syys-helmikuussa - kodin kaavake/ huoltajat täyttävät Wilmassa - opettajan kaavake/ opettaja täyttää keskustelun yhteydessä Wilmassa	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - Wilman formatiivinen arviointi - opettajan palaute ja ohjaus Lukuvuositolustus - Kaikki oppiaineet (AI, MA, EN, YM, US/ET, KU, KS, LI, MU) arvioidaan neliportaisella asteikolla (tavoitteet ovat vielä saavuttamatta – olet saavuttanut tavoitteet kiitettävästi).



		- Oppiaineiden arvioinnissa käy ilmi, onko suoritus hyväksytty/hylätty. - Neliportaiseen asteikkoon tehtyä arviointia voidaan täydentää sanallisella kuvauksella. - Käyttäytyminen arvioidaan todistuksen liitteellä rastittamalla neliportaiseen asteikkoon.
4.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - opettajan palaute ja ohjaus Kasvun- ja oppimisen keskustelu - syys-helmikuussa - kodin kaavake: huoltajat täyttävät Wilmassa - opettajan kaavake: opettaja täyttää keskustelun yhteydessä Wilmassa	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - Wilman formatiivinen arviointi - opettajan palaute ja ohjaus Lukuvuositolustus -Kaikki oppiaineet (AI, EN, MA, YM, US/ET, YH, MU, KU, KS, LI), sekä käyttäytyminen arvioidaan numeroasteikolla 4–10. Numeroarvosanoja voidaan täydentää sanallisella arviolla, joka annetaan erillisellä liitteellä.
5.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - opettajan palaute ja ohjaus Kasvun- ja oppimisen keskustelu - syys-helmikuussa - kodin kaavake: huoltajat täyttävät Wilmassa - opettajan kaavake: opettaja täyttää keskustelun yhteydessä Wilmassa	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - Wilman formatiivinen arviointi - opettajan palaute ja ohjaus Lukuvuositolustus -Kaikki oppiaineet (AI, EN, MA, YM, US/ET, HI, MU, KU, KS, LI), sekä käyttäytyminen arvioidaan numeroasteikolla 4–10. Numeroarvosanoja voidaan täydentää sanallisella arviolla, joka annetaan erillisellä liitteellä. - Soveltavat valinnaiset aineet: tietotekniikka arvioidaan hyväksytty/hylätty.
6.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - opettajan palaute ja ohjaus Kasvun- ja oppimisen keskustelu - syys-helmikuussa - kodin kaavake huoltajat täyttävät Wilmassa - opettajan kaavake: opettaja täyttää keskustelun yhteydessä Wilmassa	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - Wilman formatiivinen arviointi - opettajan palaute ja ohjaus Lukuvuositolustus -Kaikki oppiaineet (AI, RU, EN, MA, YM, US/ET, HI, YH, MU, KU, KS, LI), sekä käyttäytyminen arvioidaan numeroasteikolla 4–10. Numeroarvosanoja voidaan täydentää sanallisella arviolla, joka annetaan erillisellä liitteellä. Oppilaalle annetaan lukuvuositolustuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta liittyen oppimisen taitojen kehittymiseen.



NIVELVAIHE		
7.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - Välitodistus -Kaikki oppiaineet (AI, RU, EN, MA, GE/BG, FY/KE, TT, US/ET, HI, YH, MU, KU, KS, LI, KO) sekä käyttäytyminen arvioidaan numeroasteikolla 4–10 Numeroarvosanoja voidaan täydentää sanallisella arviolla, joka annetaan erillisellä liitteellä.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - Wilman formatiivinen arviointi - opettajan palaute ja ohjaus - tarvittaessa ”kurkkaus numeron taakse”: aineenopettaja ja oppilas Lukuvuositodistus -Kaikki oppiaineet (AI, RU, EN, MA, GE, BG, FY, KE, TT, US/ET, HI, YH, MU, KU, KS, LI, KO) sekä käyttäytyminen arvioidaan numeroasteikolla 4–10. Numeroarvosanoja voidaan täydentää sanallisella arviolla, joka annetaan erillisellä liitteellä.
8.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - opettajan palaute ja ohjaus - tarvittaessa ”kurkkaus numeron taakse”: aineenopettaja ja oppilas Välitodistus -Kaikki oppiaineet (AI, RU, EN, MA, GE/BG, FY/KE, TT, US/ET, HI, YH, MU, KU, KS, LI, KO, valinnaisaineet 2 vvt), sekä käyttäytyminen arvioidaan numeroasteikolla 4–10. Numeroarvosanoja voidaan täydentää sanallisella arviolla, joka annetaan erillisellä liitteellä.	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - Wilman formatiivinen arviointi - opettajan palaute ja ohjaus - tarvittaessa ”kurkkaus numeron taakse”: aineenopettaja ja oppilas Kasvun- ja oppimisen keskustelu - luokanohjaaja, oppilas ja huoltajat - kodin kaavake Wilmassa - opettaja täyttää keskustelun yhteydessä Wilmassa tammi-maaliskuussa Lukuvuositodistus -Kaikki oppiaineet (AI, MA, EN, RU, BG, GE, FY, KE, HI, US/ET, KU, KO, KS, TT, MU, LI, valinnaisaineet 2 vvt), sekä käyttäytyminen arvioidaan numeroasteikolla 4–10. Numeroarvosanoja voidaan täydentää sanallisella arviolla, joka annetaan erillisellä liitteellä.
9.	Lukuvuoden alussa luokanohjaajat huolehtivat, että oppilaat kertaavat/päivittävät 8.luokan Kasvun- ja oppimisen keskustelussa määritellyt tavoitteet (löytyy Wilma /arviointikeskustelu). Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - opettajan palaute ja ohjaus - tarvittaessa ”kurkkaus numeron taakse”: aineenopettaja ja oppilas Välitodistus	Opintojen aikainen jatkuva arviointi - itse- ja vertaisarviointi - Wilman formatiivinen arviointi - opettajan palaute ja ohjaus - tarvittaessa ”kurkkaus numeron taakse”: aineenopettaja ja oppilas Päätötodistus -Kaikki oppiaineet (AI, MA, EN, RU, BG, GE, FY, KE, HI, US/ET, KU, KO, KS, TT, MU, LI) arvioidaan numeroasteikolla 4–10. Numeroarvosanoja voidaan täydentää sanallisella arviolla, joka annetaan erillisellä liitteellä.



-Kaikki oppiaineet (AI, RU, EN, MA, GE/BG, FY/KE, TT, US/ET, HI, YH, MU, KU, KS, LI, KO, valinnaisaineet 2 vvt) sekä käyttäytyminen arvioidaan numeroasteikolla 4–10. Numeroarvosanoja voidaan täydentää sanallisella arviolla, joka annetaan erillisellä liitteellä.	-Todistukseen merkitään: oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista.
---	---

6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa. Eryyisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Eryyiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Eryyisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat

- todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
- todistus osittain suoritettusta perusopetuksen oppimäärästä
- todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritettusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana.

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.



7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKEA

Perusopetuksen tehtävänä on tarjota kaikille oppilaille yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvään kasvuun ja oppimiseen. Suunnitelmallisesti toteutetut oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt antavat kestävä pohjan sekä oppimiselle että oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämiselle. Kaikessa koulun toiminnassa tulee huomioida saavutettavuus ja esteettömyys. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia saada onnistumisen kokemuksia oppimisessaan ja ryhmän jäsenenä toimimisessaan sekä tukea myönteisen käsityksen luomiseen itsestään, oppimisestaan ja yhteisön jäsenenä toimimisesta. Koulun tehtävänä on huolehtia riittävästä ja tarkoituksenmukaisesta yhteistyöstä oppilaan huoltajan kanssa. Myös huoltajalla on aktiivinen rooli oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tukemisessa. Jäljempänä tekstissä huoltajalla tarkoitetaan myös muuta oppilaan laillista edustajaa.

Oppimisen ja koulunkäynnin järjestäminen pohjautuu suunnitelmallisesti toteutettaviin oppimisen edellytyksiä tukeviin opetusjärjestelyihin. Niiden tarkoituksena on turvata kaikille oppilaille mahdollisuus suorittaa perusopetuksen oppimäärä. Kaikkia oppilaita koskevin ryhmäkohtaisina tukimuotoina tarjotaan yleistä tukiopetusta, opetuskielen tukiopetusta ja erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä. Mikäli ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat oppilaalle riittämättömiä, tarjotaan oppilaskohtaisia tukitoimia. Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä, erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä, erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa ja 31 §:n 1 momentin nojalla oppilaalle annettavat oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet. Oppilaskohtaisten tukitoimien tarvetta arvioidaan, ne suunnitellaan ja perusopetuslain mukaiset päätökset tehdään mahdollisimman pian, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat oppilaan tukemiseksi riittämättömiä. Mikäli oppilaalle tarjotut tukimuodot ja toimet eivät riitä perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen, on viimesijaisena keinona mahdollista poiketa perusopetuksen oppiaineen tai aineiden tavoitteista.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. On huolehdittava siitä, että oppilas kokee, että hänen oppimisensa ja koulunkäynnin tuen tarpeensa tunnustetaan ja huomioidaan ja hän saa tarvitsemaansa tukea. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki järjestetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Tuen järjestämisessä oleellista on tuen tarpeen varhainen tunnistaminen. Oppimisen tuki järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa opetusryhmässä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, suunnitelmallista ja tarvittaessa tuen tarpeen mukaan muuttuvaa.

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt, ryhmäkohtaiset tukimuodot sekä oppilaskohtaiset tukitoimet edellyttävät suunnitelmallista johtamista ja johtajuutta. Opetuksen järjestäjä ja rehtori vastaavat siitä, että tukitoimet, niiden resursointi, rakenteelliset ratkaisut, vastuut ja järjestelyt on tarkoituksenmukaisesti kirjattu paikalliseen opetussuunnitelmaan ja opetussuunnitelman mukaiseen lukuvuosisuunnitelmaan ja että tukitoimia toteutetaan suunnitelmallisesti. Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen, ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja oppilaskohtaisten tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti. Jokaisen työntekijän vastuulla on johtaa omaa toimintaansa yhdessä sovittujen toimintaperiaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti.



Kempeleen tuen arvopohja:



7.1 Oppilaan oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia osallistua opetukseen tai suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin. Opetuksen järjestäjän varmistamat oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt antavat perustan tuen tarkoituksenmukaiselle toteuttamiselle osana kaikkea esi- ja perusopetuksen toimintaa. Ensisijaisesti tarjotaan ryhmäkohtaisia tukimuotoja, kuten yleistä tukiopetusta, opetuskielen tukiopetusta sekä erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä. Tuki annetaan oppilaalle inklusiivisten periaatteiden mukaisesti ensisijaisesti omassa opetusryhmässä.



Oppilaalla on oikeus myös oppilaskohtaisiin tukitoimiin, jos osallistuminen säännöllisesti tarjottuihin ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin ei riitä tukemaan häntä opinnoissaan, tai jos hänellä on edelleen vaikeuksia osallistua opetukseen. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä voidaan samanaikaisesti tukea sekä ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla että oppilaskohtaisilla tukitoimilla. Oppilaan tuen toteuttaminen suunnitellaan niin, että ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja oppilaskohtaisten tukitoimien vaikutus koulupäivän pituuteen on perusopetuslain ja asetuksen mukainen, eikä aiheuta oppilaalle tarpeetonta kuormitusta.

Opetuksen järjestäjä tekee suunnitelmaan perustuvan hallintopäätöksen oppilaalle tarjottavasta oppilaskohtaisesta tuesta. Tuen toteutumista seurataan ja arvioidaan, ja tuen tarpeen muuttuessa tehdään uusi hallintopäätös.

Ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla tai oppilaskohtaisilla tukitoimilla ei voi poiketa perusopetuksen oppimäärästä eikä paikallisen opetussuunnitelman mukaisista tavoitteista. Oppilaalla on aina oikeus saada opetusta sen mukaan, mitä vuosiviikkotuntien määrästä säädetään.

Jos perusopetuksen oppimäärästä tai sisällöistä on tarpeen poiketa tietyn oppiaineen osalta oppilaan heikon suoriutumisen vuoksi, se on mahdollista ainoastaan silloin, kun oppilas on jo saanut muiden tukimuotojen ja toimien lisäksi kyseisessä oppiaineessa oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa.

Oppilaan oppimäärän rajaaminen tulee kysymykseen vasta silloin, kun oppilas ei tukitoimista huolimatta saavuta välttävää arvosanaa (5). Oppimäärän rajaamisen tarpeesta tehdään luotettava arviointi opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Arviointiin tulee sisältyä dokumentaatio siitä, millä tavalla perusopetuksen oppimäärän tavoitteista ja sisällöistä poikkeamisen tarve on todettu. Arvioinnin tukena voidaan käyttää eri asiantuntijoiden lausuntoja. Asiasta tehdään tukea koskeva hallintopäätös, joka on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä mahdolliset muut tiedot ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Perusopetuslain lisäksi oppilas ja opiskelijahuoltolain tarkoituksena on edistää oppilaiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvien ongelmien syntymistä. Opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen sekä hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä ylläpitävää toimintaa kouluyhteisössä. Ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä toteutettava ja koko kouluyhteisöä tukeva yhteisöllinen opiskeluhoolto on keskeinen koulunkäynnin ja osallistumisen tukemisen muoto, jolla vaikutetaan koko yhteisön toimintakulttuuriin. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi opiskeluhooltopalvelut ja monialainen yksilökohtainen opiskeluhoolto tukevat oppilaiden yksilöllisiä oppimisen, hyvinvoinnin ja terveyden tarpeita sekä sosiaalisten ja psyykkisten valmiuksien kehittymistä. Mikäli koulun työntekijä arvioi oppilaan tarvitsevan muuta kuin perusopetuslain mukaista oppimisen ja koulunkäynnin tukea, tulee hänen toimia sen mukaan, mitä säädetään velvollisuudesta opiskeluhooltopalveluihin ohjaamisesta oppilas ja opiskelijahuoltolaissa.

Opiskeluhuollosta määrätään tarkemmin luvussa 8.



Toimintakulttuuri perusopetuksessa



OJ

- Strukturi
- Pedagoginen tuki
- Yhteisöllisyys
- Yhteistyö

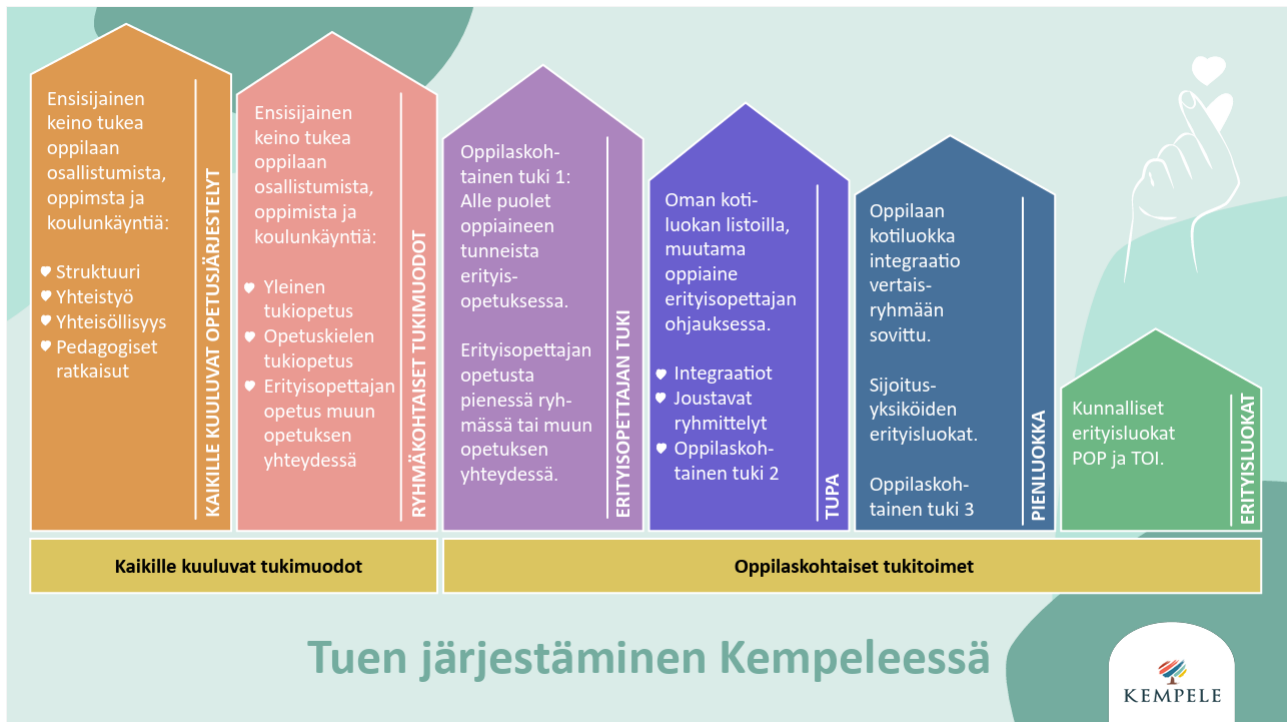
RT

- Yleinen tukiovetus
- Opetuskielen tukiovetus
- Erityisopettajan opetus muun opetuksen yhteydessä

OT

- Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmissä
- Opetus erityisluokassa
- Tulkitsemis- ja avustamispalvelut

KEMPELE



7.2 Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt koskevat kaikkea perusopetuksen toimintaa. Ne ovat keskeinen osa koulun toimintakulttuuria, joka antaa edellytykset kaikkien oppilaiden osallisuuteen,



oppimiseen ja koulunkäynnin tukeen. Koulun toiminnassa ja opetusjärjestelyissä huomioidaan saavutettavuus ja esteettömyys. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt luovat pohjan laadukkaalle perusopetukselle, ryhmäkohtaisille tukimuodoille ja oppilaskohtaisille tukitoimille. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt resursoidaan, suunnitellaan, toteutetaan ja niiden vaikuttavuutta arvioidaan osana koulun toimintaa.

Opettajien keskinäinen yhteistyö, opettajien yhteistyö moniammatillisten ja monialaisten toimijoiden kanssa sekä yhteistyön mahdollistavat rakenteelliset ratkaisut ovat tärkeitä oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Yhteiseen suunnitteluun ja toteutukseen tulee varata riittävästi aikaa.

Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä tarkoitetaan

- oppilaiden erilaiset tarpeet ja edellytykset huomioon ottavaa opetuksen järjestämistä ja opetuksen eriyttämistä
- eri oppiaineiden ja tiedonalojen kieltä avaavaa kielitietoista opetusta
- opetusryhmien muodostamista siten, että opetuksen tavoitteet voidaan saavuttaa
- pedagogisia ratkaisuja, joilla tukea tarvitsevien oppilaiden lisäksi huomioidaan myös oppilaat, jotka etenevät opinnoissaan tavoitekokonaisuuksittain
- opettajan kykyä huomioida riittävästi opetusryhmän tarpeet ja vahvuudet
- oppilaiden kanssa työskentelevien koulunkäynninohjaajien ja muun henkilöstön hyödyntämistä oppilaiden koulunkäynnin ja opetukseen osallistumisen tukena

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt edellyttävät perusopetuksen kokonaisuuden tavoitteellista ja suunnitelmallista johtamista, arviointia ja kehittämistä.

HUONEENTAUHU



Kempeleessä oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot suunnitellaan ryhmäkohtaisesti Wilmassa.



7.3 Ryhmäkohtaiset tukimuodot ja niiden tavoitteet sekä järjestäminen

Ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla tarkoitetaan kaikkia oppilaita koskevia ryhmäkohtaisia järjestelyjä. Näitä ovat opettajan antama yleinen tukiovetus, opettajan antama opetuskielen tukiovetus ja erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. Opetuksen järjestäjän tulee varata ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamiseen lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuvassa suunnitelmassa yhteensä vähintään 0,122 opetustuntia viikossa koulun oppilasta kohden.

Ryhmäkohtaisia tukimuotoja tarjotaan suunnitelmallisesti koko lukuvuoden ajan osana koulun perustoimintaa oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden lisänä. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja voidaan tarjota erilaisin tarkoituksenmukaisin ryhmittelyin esimerkiksi samanaikais- ja yhteisopetuksena. Ryhmäkohtaiset tukimuodot mahdollistavat myös vertaisoppimisen.

Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamisessa opettajien tulee tehdä suunnitelmallista yhteistyötä. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja suunniteltaessa ja toteuttaessa voidaan hyödyntää esimerkiksi erityisopettajan konsultaatiota. Ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat ensisijaisia tukimuotoja ja kaikkien oppilaiden oikeus, eikä niistä tehdä oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaa suunnitelmaa tai tukea koskevaa päätöstä. Ryhmäkohtaiset tukimuodot toteutetaan ensisijaisesti joustavasti ryhmämuotoisesti. Ryhmän kokoa ei ole rajattu.

7.3.1 Opettajan antama yleinen tukiovetus

Yleinen tukiovetus vahvistaa opetuksen ja kasvatuksen tavoitteiden saavuttamista perusopetuksessa. Yleinen tukiovetus on opittaviin asioihin tutustumista etukäteen tai opitun vahvistamista ja kertaamista. Yleisellä tukiovetuksella pyritään ehkäisemään vaikeuksia ennakolta ja varmistamaan opittavien asioiden ymmärtäminen sekä opintojen eteneminen. Sillä voidaan vastata myös oppilaan poissaoloista johtuviin lyhytaikaisiin tuen tarpeisiin.

Yleisen tukiovetuksen tavoitteet ja sisältö

Yleisen tukiovetuksen tavoitteena on auttaa oppilasta saavuttamaan oppimisen tavoitteet sekä edistymään opinnoissaan. Osana yleistä tukiovetusta oppilaalle opetetaan oppimaan oppimisen taitoja, oppimisstrategioita ja opiskelutapoja, jotka tukevat hänen oppimistaan. Yleinen tukiovetus voi kohdistua kaikkiin oppiaineisiin ja sillä voidaan tukea myös laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Yleisen tukiovetuksen järjestäminen

Yleistä tukiovetusta voidaan antaa oppituntien yhteydessä, erillisinä lisätunteina, pienemmässä ryhmässä tai henkilökohtaisena ohjauksena. Yleistä tukiovetusta annetaan oppilaan työjärjestyksen mukaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy. Opetusta voidaan antaa myös oppituntien ulkopuolella huomioiden koulupäivien pituuden enimmäismäärät.

Yleistä tukiovetusta antaa ensisijaisesti opetusryhmästä vastuussa oleva luokan tai aineenopettaja. Yleistä tukiovetusta voi antaa myös muu opettaja. Samanaikais- ja yhteisopetusta voidaan käyttää yleisen tukiovetuksen toteuttamisessa. Opettajien yhteistyö yleisen tukiovetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja sen vaikuttavuuden arvioinnissa on tärkeää.



7.3.2 Opettajan antama opetuskielen tukiopetus

Opetuskielen tukiopetus kohdistuu ensisijaisesti opetuskielen taidon ja eri tiedonalojen tekstitaitojen vahvistamiseen. Sitä annetaan oppilaille, joilla ei ole riittävästi opetuskielen taitoa perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi. Opetuskielen tukiopetus on kielitietoista opetusta, joka tukee oppilaita eri oppiaineiden tekstien lukemisessa, niiden ymmärtämisessä ja tulkitsemisessä sekä omassa tuottamisessa. Opetus kohdistuu oppiaineen kieleen ja sisältöön samaan aikaan.

Opetuskielen tukiopetuksen tavoitteet ja sisältö

Opetuskielen tukiopetuksen tavoitteena on oppilaiden opetuskielen taidon vahvistaminen, mikä tukee oppilaiden osallistumista opetukseen ja opinnoissa etenemistä. Opetuskielen tukiopetuksessa keskitytään kullekin oppiaineelle ominaisten tekstien yhteiseen tarkasteluun, tekstien tyypillisten piirteiden löytämiseen ja opiskelun edellyttämien tekstien ohjattuun tuottamiseen sekä oppiainekohtaisen sanavaraston vahvistamiseen.

Opetuskielen tukiopetuksen järjestäminen

Opetuskielen tukiopetus järjestetään pedagogisesti tarkoituksenmukaisesti siten, että mahdollisimman moni oppilas voi hyötyä siitä. Sitä voidaan antaa oppilaiden työjärjestyksen mukaisten oppituntien aikana samanaikais- ja yhteisopetuksena tai pienemmässä ryhmässä, jolloin opetuskielen tukiopetusta tarvitsevat oppilaat voivat olla eri tilassa toisen opettajan kanssa. Opetusta voidaan antaa myös oppituntien ulkopuolella huomioiden koulupäivien pituuden enimmäismäärät.

Opetuskielen tukiopetusta antaa ensisijaisesti opetusryhmästä vastuussa oleva luokan tai aineenopettaja. Opetuskielen tukiopetusta voi antaa myös muu opettaja. Opettajien yhteistyö opetuskielen tukiopetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja sen vaikuttavuuden arvioinnissa on tärkeää.

7.3.3 Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä

Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä järjestetään siten, että se tukee ja täydentää muuta opetusta ja mahdollistaa oppilaiden tarpeiden huomioimisen osana opetusryhmän opetusta. Se on ensisijaisesti ryhmäkohtainen tukimuoto, ja sitä ei kohdenneta yksittäisen oppilaan vaan tietyn oppilasryhmän tai koko opetusryhmän oppimisen tuen tarpeiden mukaisesti. Erityisopettajan antamaan opetukseen muun opetuksen yhteydessä voi liittyä myös erityisopettajan konsultaatiota, joka kohdentuu kyseisen luokan tai ryhmän kanssa toimiville opettajille ja muulle henkilöstölle.

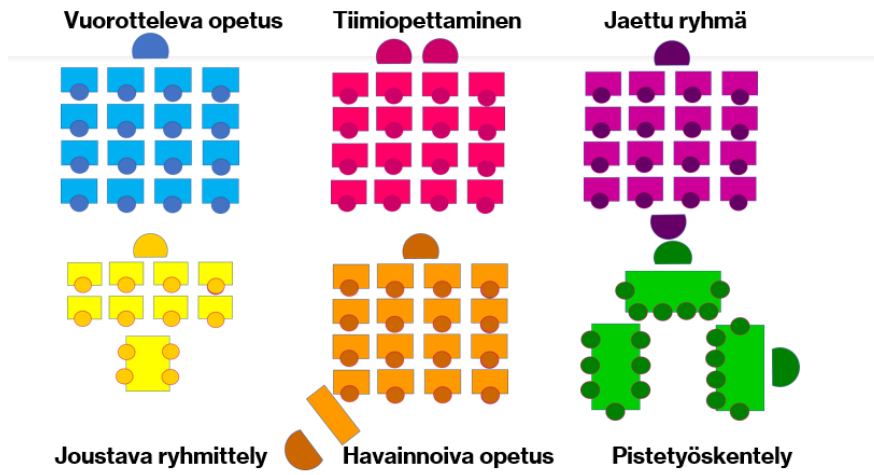
Erityisopettajan antaman opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä

Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä voidaan järjestää samanaikais- ja yhteisopetuksena yhdessä opetusryhmää opettavan opettajan kanssa niin, että erityisopettaja työskentelee samassa luokkatilassa tai siirtyy pienemmän ryhmän kanssa toiseen tilaan. Opettajat jakavat opetustehtävät keskenään ja suunnittelevat opetuksen yhdessä, jolloin erityisopettaja voi tukea oppilaita muun opetuksen yhteydessä. Oppilasta opettavat opettajat arvioivat yhdessä oppilaan työskentelyä, oppimista, osaamista ja käyttäytymistä. Ryhmäkohtaiset tukimuodot järjestetään ja niitä muutetaan tarvittaessa oppilaiden tuen tarpeiden mukaisesti.

Kempeleessä ryhmäkohtaiset tukitoimet perustuvat opettajien väliseen yhteistyöhön ja yhteisopettajuuteen.



TYÖSKENTELYMALLI	MITÄ TARKOITTAÄ?	MILLOIN SOPII?	YHTEISUUNNITTELUAIKA
1. Toinen opettaa ja toinen auttaa	Yksi opettaa Toinen kiertää ja avustaa	Hyvä aloitusmalli Toinen asiantuntija Yksilöllistä ohjausaikaa	vähän
2. Vuorotteleva	Opetusta vuorotellen Vapaana oleva avustaa	Erilaiset vahvuusalueet Yksilöllistä ohjausaikaa	keskitasoisesti
3. Tiiminä	Saumaton yhteistyö Opettajilla sama rooli	Molemmat asiantuntijoita Keskustelevaa opetusta	paljon
4. Pysäkkityöskentely	Oppilaat kiertävät työasemilla Opettajat suunnittelevat omat pysäkit	Sisällöt samat kaikille Halutaan pienet ryhmät	keskitasoisesti
5. Pysäkkityöskentely + eriyttäminen	Ryhmiä kokoonpanot ennalta mietityt taitojen ja pedagogisten tarpeiden mukaan Pysäkkien määrä/sisällöt voivat vaihdella	Työskentelyä eriytetään Halutaan pienet ryhmät	paljon
6. Rinnakkain	Luokka on jaettu osiin Oppisisällöt ryhmässä samantyyppiset Pedagogisten lähestymistapa voi olla erilainen	Joustava ryhmäjako Opettajien yhteistyö	vähän tai keskitasoisesti
7. Rinnakkain + eriyttäminen	Luokka on jaettu osiin Oppisisällöt ovat erilaiset	Joustava ryhmäjako Työskentelyä eriytetään	keskitasoisesti tai paljon
8. Yksilöllisesti	Luokka on yhtenä ryhmänä Joku saa yksilöllistä opetusta	Eriyttäminen	vähän tai keskitasoisesti



- Oppimisen tuen uudistus vahvistaa lapsen ja **oppilaan oikeutta saada varhaista, omassa ryhmässä toteutettavaa tukea**.
- **Lapsen etu** on ensisijainen periaate, kun tukea ja sen järjestämistä suunnitellaan.
- Uudistus lisää velvoitetta **suunnitella ja toteuttaa opetusta ryhmän tarpeiden** mukaan.
- Tuen keinoja voivat olla esimerkiksi **opetuksen eriyttäminen, samanaikais- ja yhteisopetuksen lisääminen** ja oppimisympäristön esteettömyyden ja saavutettavuuden parantaminen.
- **Samanaikais- ja yhteisopetus** tarkoittaa kahden opettajan, kuten luokan- ja erityisopettajan, yhdessä opettamista.
- Uudistus lisää opettajan **vastuuta toteuttaa tukea ryhmän tarpeiden mukaisesti**.
- **Samanaikaisopetus perustuu yhdessä opettamiseen, suunnitteluun ja tuntien palkitukseen**
- Suunnittelun ryhmäkohtaisen tuen avulla voidaan tukea myös oppilaskohtaisen tuen oppilaita, jotka eivät hyödy pysyvästä pienryhmästä
- Joustavien ryhmittelyjen avulla mahdollistetaan vertaisoppiminen



7.4 Oppilaskohtaiset tukitoimet

Oppilaalla on oikeus saada oppilaskohtaisia tukitoimia viipymättä, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät riitä tukemaan hänen oppimistaan tai koulunkäyntiään ja hän tarvitsee säännöllisiä tukitoimia. Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä, erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä, erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa ja perusopetuslain 31 §:n 1 momentin nojalla oppilaalle annettavat oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä voidaan samanaikaisesti tukea sekä ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla että oppilaskohtaisilla tukitoimilla.

Oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi käynnistyy, kun oppilasta opettavat opettajat toteavat, että ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät riitä tukemaan oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilas ja hänen huoltajansa voivat myös tuoda esiin havaintonsa ryhmäkohtaisten tukimuotojen riittävydestä.

Myös silloin, jos oppilaskohtaisten tukitoimien tarve on niin ilmeinen, että oppilasta ei perusopetuksen alkaessa voida riittävästi tukea ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla, voidaan oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi aloittaa poikkeuksellisesti jo ennen perusopetuksen alkamista. Oppilaskohtaisista tukitoimista tehdään tuen tarpeen arviointiin perustuva suunnitelma sekä hallintopäätös.

Oppilaskohtaiset tukitoimet perustuvat oppilaan yksilöllisiin tarpeisiin ja niitä annetaan säännöllisesti ja pitkäkestoisesti. Oppilaskohtaiset tukitoimet järjestetään oppilaan etu huomioon ottaen ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa. Oppilaskohtaisten tukitoimien toteuttaminen edellyttää opettajien välistä yhteistyötä sekä tarvittaessa konsultaatiota esimerkiksi erityisopettajan ja muun henkilöstön kanssa.

Perusopetuslain mukaiset oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt, ryhmäkohtaiset tukimuodot ja oppilaskohtaiset tukitoimet kohdentuvat oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseen, eivätkä korvaa sosiaali- ja terveystalvveluja.

7.4.1 Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointi

Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnissa tulee selvittää ja kuvata oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarve, opintojen etenemisen tilanne, käytössä olleet ryhmäkohtaiset tukimuodot sekä ne tukitoimet, jotka parhaiten tukevat oppilaan edun mukaisesti hänen oppimistaan. Opetuskielen oppimisen varhainen vaihe, poissaolot, motivaation puute tai puutteellinen opiskelutekniikka eivät voi lähtökohtaisesti olla peruste oppilaskohtaiselle tuen tarpeelle. Myös käyttäytymisellä reagoivien oppilaiden tukemiseksi käytetään ensisijaisesti ryhmäkohtaisia tukimuotoja. Oppilasta voidaan tukea myös oppilaskohtaisilla tukitoimilla, jos se on oppilaan edun mukaista. Osana arviointia selvitetään myös tarve oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle.

Tuen tarpeen arvioinnin tekevät oppilaan opettajat. Jos oppilaan tuen tarpeen arviointi vaatii monialaista osaamista, osallistuvat tukitoimien tarpeen arviointiin tarvittaessa opettajien lisäksi opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaiset tai muut asiantuntijat. Oppilaan omat näkökulmat ja ajatukset tulee selvittää ja ottaa huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Oppilaan huoltajalle edustajalle on annettava mahdollisuus osallistua tuen tarpeen arviointiin.



Moniammatillinen ja alainen yhteistyö voi tukea oppilaskohtaisten tukitoimien arvioimista, mutta se ei ole edellytys hallintopäätöksen tekemiselle tai tuen toteuttamiselle, ellei oppilaan etu ja tuen tarve sitä edellytä. Oppilaskohtaisten tukitoimien arviointiin perustuva tukea koskeva hallintopäätös ei voi perustua pelkkään lääketieteelliseen arvioon, eivätkä opetuksen järjestäminen, opetus tai oppilaskohtaiset tukitoimet korvaa sellaisia palveluja, joista järjestämisvastuussa on joku muu kuin opetuksen järjestäjä.

Tuen tarpeen arvioinnissa on tilanteen vaatiessa mahdollista hyödyntää myös muuta kuin oman koulun erityisopettajan konsultaatiota. Esimerkiksi opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä tai tavoitteista poikkeaminen on oppilaan perusoikeuksiin puuttuva toimenpide, jolloin on suositeltavaa hyödyntää laajemmin monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta. Arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi myös niiden opetuksen järjestäjien konsultaatiota, joiden osalta opetus ja kulttuuriministeriö on päättänyt velvollisuudesta huolehtia opetukseen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tukipalveluista sekä perusopetuslain mukaista sairaalaopetuksen konsultaatiopalvelua.

7.4.2 Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma

Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnin pohjalta on laadittava oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa tai kanssa. Suunnitelman laatiminen on kuitenkin mahdollista myös niissä tilanteissa, joissa yhteistyölle on esimerkiksi huoltajasta johtuva este.

Suunnitelmasta on käytävä ilmi

- perustelut sekä mahdolliset muut tiedot ja selvitykset tukitoimien tarpeesta
- tuen tarpeen arviointiin perustuvien tukitoimien toteuttaminen ja seuranta
- oppimista tukevat pedagogiset ratkaisut
- opinnoissa eteneminen
- mahdollinen tarve perusopetuslain 20 h §:ssä tarkoitetusta oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle ja oppilaskohtaiset tavoitteet ja sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan oppimisen arviointi
- mahdollinen perusopetuslain 20 i §:n mukainen tarve opetuksen järjestämiseksi oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite
- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan oppilaskohtaiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan oppimisen arviointi kullekin toiminta-alueelle.

Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyyttä on arvioitava aina, kun oppilaan tarpeet sitä edellyttävät, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa tai useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät. Suunnitelma on salassa pidettävä asiakirja.

7.4.3 Tukea koskeva päätös

Opetuksen järjestäjän on tehtävä tukea koskeva hallintopäätös oppilaalle annettavista oppilaskohtaisista tukitoimista. Päätöksestä tulee käydä ilmi oppilaskohtaiset tukitoimet oppilaan tarpeen mukaisesti

- erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä
- erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä
- erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa
- tulkitsemispalvelut
- avustajapalvelut



- apuvälineet

Lisäksi tukea koskeva päätös on tehtävä perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta. Perusopetuksen järjestämisestä oppilaalle vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella tehdään päätös perusopetuslain 20i §:n perusteella. Hallintopäätös on tehtävä kaikissa edellä mainituissa tilanteissa oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnin ja sen perusteella laaditun tuen toteuttamista koskevan suunnitelman mukaisesti ilman aiheetonta viivytystä. Ennen päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja hänen huoltajaansa.

Opetuksen järjestäjä voi tehdä myönteisen tai kielteisen päätöksen arviointiin perustuvan suunnitelman pohjalta. Mikäli päätös tarkoittaa oppilaan koulupaikan vaihtumista, siitä tehdään erillinen hallintopäätös. Tukea koskeva päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Jos kunta ei järjestä oppilaskohtaisia tukitoimia tai perusopetusta oppilaalle vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella niistä tukea koskevan päätöksen tekee oppilaan asuinkunta.

Tukea koskevaan päätökseen ei kirjata kuvauksia tukitoimista tai niiden toteuttamisesta, jotka on kuvattu oppilaskohtaisessa tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa. Mikäli oppilaan tilanne ja tuen tarve muuttuvat oleellisesti, on tehtävä uusi tukea koskeva päätös. Oppilaan huoltajaa on kuultava tukea koskevaa päätöstä tehtäessä.

Oppilaskohtaisia tukitoimia saavan oppilaan oppiminen, osaaminen, työskentely ja käyttäytyminen arvioidaan arviointia koskevien yleisten periaatteiden mukaisesti, ellei oppilaalle ole tehty hallintopäätöstä perusopetuksen oppimäärän tavoitteista ja sisällöstä poikkeamisesta, tai jos oppilaalle on tehty hallintopäätös toiminta-alueittain järjestettävästä opetuksesta.

7.4.3.1 Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä (OTU 1)

Säännöllisellä erityisopettajan antamalla opetuksella osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä tarkoitetaan erityisopettajan kelpoisuuden omaavan opettajan antamaa opetusta. Sitä voidaan toteuttaa oppilaan omassa opetusryhmässä muun opetuksen yhteydessä tai siitä erillään. Säännöllisyydellä tarkoitetaan pitkäkestoista, esimerkiksi lukukauden tai vuoden pituista jaksoa.

Opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan yksilölliset tarpeet. Erityisopettajan antamaa opetusta osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä voidaan toteuttaa myös pienryhmässä oppilaan omasta opetusryhmästä erillään. Tällöin pienryhmällä tarkoitetaan ryhmää, jonka koko on paikallisesti opetuksen järjestäjän päätettävissä. Tarvittaessa erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä voidaan antaa myös yhdelle oppilaalle.

Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä tarkoittaa, että esimerkiksi yhden oppiaineen opetustunneista alle puolet on erityisopettajan antamaa opetusta joko muun opetuksen yhteydessä tai pienryhmässä. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavasta erityisopettajan antamasta opetuksesta osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä oppilaskohtaisena tukitoimena.



7.4.3.2 Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama yhden tai useamman oppiaineen opetus pienryhmässä (OTU 2)

Oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama opetus yhdessä tai useammassa oppiaineessa tarkoittaa yhden tai useamman oppiaineen opetusta enemmän kuin puolet tai kokonaan pienryhmässä. Tällöin oppilaan katsotaan oppimisvalmiuksistaan tai oppimisen edellytyksistään johtuen hyötyvän erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamasta opetuksesta pienryhmässä yhden tai useamman oppiaineen opetuksessa. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavasta erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamasta yhden tai useamman oppiaineen opetuksesta enemmän kuin puolet tai kokonaan pienryhmässä oppilaskohtaisena tukitoimena.

Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama yhden tai useamman oppiaineen opetus pienryhmässä ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena ei ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle.

Yhden opettajan opettama opetusryhmät muodostetaan siten, että ryhmässä on enintään viisi oppilasta, jotka saavat erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa yhden tai useamman oppiaineen opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa oppilaskohtaisena tukitoimena. Viiden oppilaan enimmäismäärä voidaan ylittää tilapäisesti.

7.4.3.3 Erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa (OTU 3)

Oppilaskohtaisena tukitoimena oppilaan opetuksen järjestäminen erityisluokassa tarkoittaa sitä, että oppilas saa erityisluokanopettajan antamaa opetusta erityisluokassa. Osa opetuksesta voidaan toteuttaa inklusiivisten periaatteiden mukaisesti yhteistyössä niin, että oppilaan osallistuminen muiden opetusryhmien opetukseen on mahdollista. Yhden opettajan opettamat opetusryhmät muodostetaan siten, että ryhmässä on enintään viisi oppilasta, jotka saavat oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa. Viiden oppilaan enimmäismäärä voidaan ylittää tilapäisesti.

Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavasta erityisluokanopettajan antamasta opetuksesta erityisluokassa.

Erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena ei ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle. Erityisluokanopettajan opetusryhmässä erityisluokassa saa olla enintään kymmenen oppilasta, mutta enimmäiskoko voidaan ylittää tilapäisesti.

7.4.3.4 Tulkitsemispalvelut

Tulkitsemispalveluilla tarkoitetaan viittomakielellä tai muilla kommunikaatiomenetelmillä oppilaille annettavia tulkitsemispalveluita. Oikeus tulkitsemispalveluun on oppilailla, joilla on kuulovamma, näkövamma tai puhevamma, ja jotka tarvitsevat palvelua perusopetukseen osallistumiseksi. Tulkitsemispalvelut järjestetään oppilaan tarpeiden mukaan.

Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavista tulkitsemispalveluista. Tulkitsemispalvelut ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena eivät ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle. Tulkitsemispalveluita ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena saava oppilas ei vaikuta opetusryhmän kokoon.



7.4.3.5 Oppilaskohtaiset avustajapalvelut

Oppilaskohtaisilla avustajapalveluilla tarkoitetaan opetukseen osallistumisen edellyttämiä avustajapalveluita tilanteissa, joissa muut osana koulun perustoimintaa järjestettävät oppimista tukevat opetusjärjestelyt ja mahdollinen ryhmäkohtainen koulunkäynninohjaaja eivät tue riittävästi oppilaan perusopetuksen oppimäärän ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamista. Opetuksen järjestäjällä on mahdollisuus huolehtia avustajapalvelujen järjestämisestä henkilökohtaisen järjestämisen lisäksi myös luokkakohtaisten avustajapalvelujen avulla. Perusopetuslain 3 §:n ja 31 §:n säännökset edellyttävät kuitenkin, että oppilaan yksilölliset tarpeet selvitetään riittävällä tavalla siten, että opetus ja sen edellyttämät palvelut tulevat järjestetyiksi hänen edellytystensä mukaisesti.

Avustajapalveluiden käyttäminen ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena eivät ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavista avustajapalveluista. Oppilaalla ja hänen huoltajallaan on oikeus saada oppilaskohtaisia avustajapalveluita koskevasta asiasta hallintolaissa hallintopäätökselle asetetut vaatimukset täyttävä valituskelpoinen päätös.

Avustamispalveluita ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena saava oppilas ei vaikuta opetusryhmän kokoon.

7.4.3.6 Apuvälineet

Tulkitsemis- ja avustajapalvelujen lisäksi oppilaskohtaisia tukitoimia tarvitsevalle oppilaalle turvataan myös opetukseen osallistumisen edellyttämät tarpeelliset apuvälineet, joiden avulla tuetaan oppilaan mahdollisuuksia saavuttaa perusopetuksen oppimäärä ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteet. Apuvälineet voidaan oppilaan tarpeiden mukaan järjestää hänen käyttöönsä ryhmä, koulu tai luokkakohtaisesti. Luonteeltaan oppimäärän suorittamiseen ja opetukseen osallistumiseen tarkoitetut ja siten opetusvälineisiin rinnastettavat apuvälineet voidaan tarvittaessa järjestää myös henkilökohtaisesti. Oppilaskohtaisena tukitoimena oppilaalle ei järjestetä lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluvia koulussa ja muissa elämäntilanteissa tarvittavia apuvälineitä. Niihin oppilaalla on oikeus lääkinnällisestä kuntoutuksesta annetun asetuksen mukaisesti.

Oppilaskohtaisten tukitoimien toteuttamisessa tulee tehdä opettajien ja muun henkilöstön välistä yhteistyötä, ja se voi edellyttää esimerkiksi erityisopettajan konsultaatiota. Tukitoimien suunnittelussa voidaan tarvittaessa hyödyntää myös muiden asiantuntijoiden konsultaatiota. Tästä päätetään opetuksen järjestäjän ohjeiden mukaisesti. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä opetukseen osallistumisen edellyttämistä apuvälineistä.

Oppilaan apuvälineiden käyttö ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena ei vaikuta opetusryhmän kokoon.



7.5 Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen

Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisessa on kyse oppilaan perusoikeuksien rajaamisesta. Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista voidaan poiketa kolmella tavalla. Nämä ovat opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain, oppiaineen oppimäärän rajaaminen sekä tilapäinen vapauttaminen oppimäärän opiskelusta terveydellisistä syistä. Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain kuvataan luvussa 5.4.3.

7.5.1 Oppiaineen oppimäärän rajaaminen

Oppiaineen oppimäärän rajaaminen tehdään vasta silloin, jos oppilas ei ryhmäkohtaisista tukimuodoista ja oppilaskohtaisista tukitoimista huolimatta kykene suoriutumaan hyväksytysti (arvosana välttävä (5)) perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman mukaisista tavoitteista. Perusopetuksen oppimäärää ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita voidaan rajata vasta silloin, kun oppilas on saanut oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta erityisluokassa kyseisessä oppiaineessa. Perusopetuksen oppimäärän rajaaminen on viimesijainen keino. Opetuskielen oppimisen varhainen vaihe, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisellä reagointi eivät voi lähtökohtaisesti olla peruste oppimäärän rajaamiselle.

Oppiaineen oppimäärän rajaaminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelyä hänen edellytystensä mukaiseksi. Oppimäärän rajaaminen tehdään karsimalla oppilaskohtaisesti paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia.

Oppiaineen oppimäärän tai opetussuunnitelman tavoitteiden rajaaminen edellyttävät ajantasaista ja tuen tarpeen osalta päivitettyä perusopetuslain 20 d §:n mukaista arviointia, 20 e §:n mukaista suunnitelmaa ja 20 f §:n mukaista päätöstä. Koska opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä tai tavoitteista poikkeaminen on oppilaan perusoikeuksiin puuttuva toimenpide, on suositeltavaa hyödyntää monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta.

Opetuksen järjestäjän on tehtävä kirjallinen päätös perusopetuslain 20 h §:ssä säädetystä perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta. Päätös tulee tehdä ilman aiheutonta viivytystä.

Ennen päätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa. Huoltajalle tulee antaa tietoa oppimäärän rajaamisen vaikutuksista oppilaan jatko-opintokelpoisuuteen perusopetuksen jälkeen. Mikäli oppilaan tilanteessa ja tuen tarpeessa tapahtuu oleellisia muutoksia, on tehtävä uusi tukea koskeva hallintopäätös. Hallintopäätöksen tekemisestä on säädetty hallintolaissa.

Jos oppilaan kohdalla poiketaan perusopetuksen oppimäärästä tai tavoitteista, rajaamista koskevan päätöksen perusteena olevaan perusopetuslain 20 e §:n mukaiseen oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan tulee sisällyttää oppilaskohtaiset tavoitteet ja sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan arvioinnin periaatteet. Suunnitelman laativat oppilasta opettavat opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Oppilaan osaaminen arvioidaan suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden sekä luvussa 6 kuvattujen periaatteiden mukaisesti. Jos oppilaan perusopetuksen oppimäärää tai tavoitteita on



rajattu, osaaminen arvioidaan suhteessa oppilaalle määriteltyihin tavoitteisiin. Arviointi on sanallista lukuun ottamatta päättöarviointia. Sanalliseen arvioon lisätään rajaamista ilmaiseva tähti (*). Sanallisessa arvioinnissa noudatetaan muilta osin summatiivisen arvioinnin linjauksia. Samoja periaatteita noudatetaan myös mahdollisessa väliarvioinnissa. Päättötodistukseen merkitään arvosana 5 *.

Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyyttä on arvioitava tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Suunnitelmaa tulee tarkistaa useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät.

7.5.2 Oppilaan vapauttaminen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä

Perusopetuksen oppimäärästä ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poiketaan myös silloin, kun oppilas vapautetaan tilapäisesti oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä. Tilapäisellä vapauttamisella oppiaineen oppimäärän suorittamisesta tarkoitetaan lyhytaikaista ja määräaikaista opetukseen osallistumattomuutta terveydellisistä syistä. Vapauttaminen voi koskea yksittäisen oppiaineen oppituntia viikoittain enintään neljän kuukauden ajan. Opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä tai tavoitteista poikkeaminen on oppilaan oikeuksiin puuttuva toimenpide, ja sen vuoksi on suositeltavaa hyödyntää monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta.

Oppilaan vapauttaminen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä edellyttää ajantasaista ja tuen tarpeen osalta päivitettyä perusopetuslain 20 d §:n mukaista arviointia, 20 e §:n mukaista suunnitelmaa ja 20 f §:n mukaista päätöstä. Arviointiin perustuvasta suunnitelmasta tulee käydä ilmi oppilaan opiskelema oppimäärä ja siitä tehtävät poikkeamiset, oppilaan vuosiluokan mukaisesta tuntimäärästä poikkeaminen, oppilaskohtaiset tavoitteet ja sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan oppimisen arviointi. Opetuksen järjestäjän on tehtävä hallintopäätös perusopetuslain 20 h §:ssä säädetyistä perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta. Päätös tulee tehdä ilman aiheetonta viivytystä.

Ennen päätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa. Mikäli oppilaan tilanteessa ja tuen tarpeessa tapahtuu oleellisia muutoksia, on tehtävä uusi hallintopäätös.

Jos tilapäinen vapauttaminen ei riitä oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin turvaamisen perusopetuksen oppimäärän suorittamisen edistämiseksi terveydellisistä syistä, sovelletaan perusopetuslain 20 i §:n mukaisesti järjestettävää opetusta opetuksen järjestämiseksi oppilaalle oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella. Opetuksen järjestäjän on tehtävä oppiaineen vapauttamisesta hallintopäätös.



7.6 Poikkeava voimaantulo ja siirtymäaika

7.6.1 Perusopetuksen järjestäminen oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite/ VST-oppilaat (astuu voimaan 1.8.2026)

Jos oppilaalle on tehty varhennettua oppivelvollisuutta koskeva päätös oppivelvollisuuslain 2 §:n 3 momentin perusteella ja hänen tuen tarpeensa jatkuu perusopetuksessa, oppilaalle tehdään tukea koskeva päätös. Tukitoimet voivat sisältää oppilaskohtaisia tukitoimia tai poikkeamista perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista. Päätös varhennetusta oppivelvollisuudesta tulee olla tehty ennen perusopetukseen siirtymistä yhteistyössä sekä varhaiskasvatuksen että esi- ja perusopetuksen asiantuntijoiden kanssa. Näin lapsen oppimisen polku muodostaa lapsen edun mukaisen jatkumon. Jos oppilaalla ilmenee perusopetuksen aikana oppimiskykyyn vaikuttava vamma, sairaus tai muu toimintakyvyn rajoite, joka olisi johtanut varhennettuun oppivelvollisuuteen, hänen opetuksensa voidaan järjestää perusopetuslain mukaisten tukitoimien avulla.

Tukitoimien tarpeen arviointi on tehtävä silloin, kun oppilaalla on vamma, sairaus tai muu toimintakyvyn rajoite. Tällöin arvioidaan myös mahdollinen tarve opiskella toiminta-alueittain oppiainejakoisen opetussuunnitelman sijaan. Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen siirrytään vasta, kun oppilas ei oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi eikä tukitoimista tai oppimäärien rajaamisesta huolimatta pysty opiskelemaan oppiaineittain.

Opetuksen järjestäjien rahoituksen perusteena olevat tuen tiedot tallennetaan valtakunnallisia opinto ja tukirekistereitä koskevan lain nojalla Opetushallituksen kansalliseen opiskeluoikeuksien ja suoritusten keskitettyyn KOSKI-integraatiopalveluun. Tähän rekisteriin tulee myös viedä merkintä perusopetuslain 20 i §:n mukaisesta hallintopäätöksestä opetuksen järjestämisestä oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite ja lisäksi tieto siitä, järjestetäänkö oppilaan opetus toiminta-alueittain vai oppiaineittain.

Oppilaalle laaditaan perusopetuslain 20 e §:n mukainen oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma opintojen etenemiseksi. Suunnitelmassa kuvataan oppilaskohtaisesti määritellyt perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteiden mukaiset tai oppilaskohtaisesti määritellyt tavoitteet ja sisällöt, arvioinnin periaatteet sekä tukitoimien toteuttaminen ja seuranta. Suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Opetuksen järjestäjän on tehtävä kirjallinen hallintopäätös perusopetuslain 20 h §:ssä säädetystä tilapäisestä vapauttamisesta. Päätös tulee tehdä ilman aiheetonta viivytystä.

Jos oppilas on terveydellisistä syistä estynyt osallistumasta opetukseen, perusopetuksen oppimäärän tai sisältöjen rajaaminen ei ole välttämätöntä. Jos on tarpeen poiketa opetussuunnitelman sisällöistä ja tavoitteista lyhytaikaisesti, oppilaalla on oikeus siihen kyetessään osoittaa osaamistaan monipuolisesti, ja siihen tulee tarjota riittävästi tilaisuuksia. Oppilas voi osoittaa osaamistaan myös erityisessä tutkinnossa.

Oppilaan perusopetuksen oppimäärän rajaaminen on viimesijainen keino. Muina järjestelyinä voidaan käyttää esimerkiksi tavoitekokonaisuuksittain etenemistä. Oppilaalla, jolla on vamma, sairaus tai



toimintakyvyn rajoite, on oikeus kaikkiin ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin ja oppilaskohtaisiin tukitoimiin. Tukitoimet järjestetään oppilaan edun mukaisesti ja ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa.

Moniammatillista ja alaista yhteistyötä tulisi hyödyntää aina, kun arvioidaan tarvetta järjestää opetusta oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite. Monialainen ja ammatillinen yhteistyö tai lääketieteellisen lausunnon tai tarkan diagnoosin saaminen päätöksen liitteeksi ei ole edellytys päätöksen tekemiselle tai tuen toteuttamiselle, elleivät oppilaan etu ja tuen tarve sitä edellytä.

Tuen toteuttamista koskeva suunnitelma, suunnitelman toteutuminen käytännössä ja tukitoimien riittävyys on arvioitava tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Suunnitelmaa tulee tarkistaa useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät.

Ennen hallintopäätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa. Mikäli oppilaan tilanteessa ja tuen tarpeessa tapahtuu oleellisia muutoksia, on tehtävä uusi tukea koskeva hallintopäätös. Hallintopäätöksen tekemisestä on säädetty hallintolaissa.

Perusopetuksen poikkeava aloittamisajankohta

Lapsen kehitykseen, oppimiseen ja hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä arvioidaan varhaiskasvatuksen ja esiopetusvuoden aikana. Esiopetusvuoden aikana voidaan harkita lapsen koulunkäynnin aloittamisen lykkäämistä. Lykättäessä oppivelvollisuuden aloittamista tulee ennen päätöksentekoa kuulla lapsen opettajien, huoltajan ja muun ammattihenkilöstön näkemykset. Päätöksen tekee rehtori. Esiopetuksen ja koulun edustajat miettivät, miten lapsen opetus järjestetään lykkäysvuoden aikana.

Varhennettu oppivelvollisuus

Esiopetuksen alkamista varhennetaan, jos lapsen arvioidaan tarvitsevan enemmän aikaa esi- ja perusopetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Varhennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat lapset, joilla on oppimiskyvyn, sairauden ja toimintakyvyn rajoitteita.

Varhennetun oppivelvollisuuden päätös tehdään 5-vuotiaana ja päätökseen merkitään, että varhennettu oppivelvollisuus alkaa 1.8. sinä vuonna, kun lapsi täyttää kuusi vuotta. Esiopetus voi varhennetun oppivelvollisuuden piirissä oleville lapsille annettavassa erityisopetuksessa kestää pääsääntöisesti kaksi vuotta.

Kun lapsi aloittaa varhennetun oppivelvollisuuden 5-vuotiaana, tehdään hänelle päätös myös lapsikohtaisesta tuesta, ja hänelle laaditaan lapsikohtaisen tuen suunnitelma esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaisesti.

Jos oppilas ei enää kuulu varhennetun oppivelvollisuuden piiriin, tulee tehdä päätös varhennetun oppivelvollisuuden päättämisestä, jolloin oppilas siirtyy yleisen oppivelvollisuuden piiriin.

7.6.2 Pidennetty oppivelvollisuus (voimassa 31.7.2026 saakka)

Jos perusopetuslaissa tarkoitetulle perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta aikaisemmin (pidennetty oppivelvollisuus). Oppivelvollisuus päättyy, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai on tätä ennen hyväksytysti suorittanut toisen asteen tutkinnon.



Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Perusopetuslain 20 i § tulee voimaan 1.8.2026. Päätös erityisestä tuesta ja erityisen tuen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) ovat voimassa siihen saakka, kunnes ne on tarkistettu perusopetuslain 4 a luvun mukaiseksi 31.8.2026 mennessä. Ne erityisen tuen päätökset, jotka sisältävät myös päätöksen pidennetystä oppivelvollisuudesta, voidaan päivittää uuden lainsäädännön mukaisiksi 1.8.2026 alkaen.

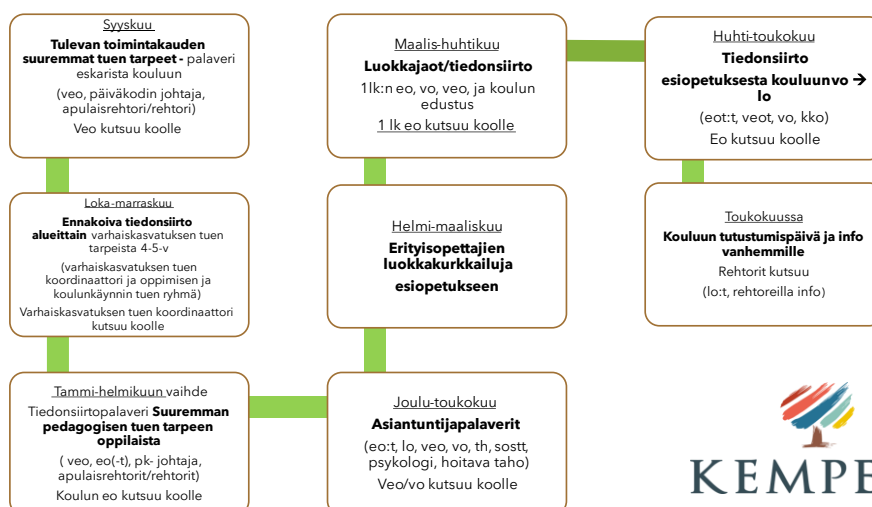
7.7 Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa. Kuitenkin jos oppilas on sairaalassa potilaana, sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään hänelle opetusta, jos se on oppilaan terveydentilan, pedagogisten erityistarpeiden ja hoitotoimenpiteiden kannalta perusteltua, eikä ole oppilaan edun mukaista järjestää opetusta muulla tavoin. Myös muut erikoissairaanhoidon toimintayksiköt voivat järjestää opetusta oppilaille, jotka ovat erikoissairaanhoidossa. Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetuksesta ja konsultatiivisen sairaalaopetuspalvelun järjestämistä määrätään tarkemmin luvussa 5.

7.8 Tuen jatkumo siirtymävaiheissa, yhteistyö ja sujuva tiedonsiirto

Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus sekä toinen aste muodostavat lapsen ja nuoren kasvua ja oppimista tukevan jatkumon. Tätä vahvistetaan opetuksen ja koulutuksen järjestäjien sujuvalla tiedonsiirrolla. Yhteistyöllä vahvistetaan myös lasten ja huoltajien osallisuutta. Yhteistyön tulee olla suunnitelmallista. Yhteistyötä kehitetään ja arvioidaan opetuksen järjestäjän johdolla. Kempeleen kunnassa on kuvattu tiedonsiirron polku esiopetuksesta kouluun.

Tiedonsiirron polku esiopetuksesta kouluun



Tuen jatkumon varmistamiseksi on keskeistä riittävä tieto oppilaan saamasta tuesta ja toimivista tukimuodoista ja tukitoimista. Mikäli lapsi on saanut lapsikohtaisia tukitoimia esiopetuksessa, tuen toteutumista ja vaikuttavuutta koskeva tieto huomioidaan lapsen siirtyessä perusopetukseen. Mikäli lapsella



on esiopetuksessa ollut käytössä henkilökohtaisia apuvälineitä, hän on saanut lapsikohtaisia tulkitsemis- tai avustajapalveluita tai erityisopettajan opetusta säännöllisesti tai kokoaikaisesti pienryhmässä, tämä tulee huomioida lapsen siirtyessä perusopetukseen. Kempeleessä on käytössä tiedonsiirtolomake esiopetuksesta kouluun.

Oppilaskohtaisten tukitoimien tarve arvioidaan siirtymävaiheessa, ja tuen toteuttaminen suunnitellaan yhteistyössä.

Oppivelvollisen oppilaan siirtyessä toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen aikaisemman koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle koulutuksen järjestäjälle. Tavoitteena on, että opetuksen, oppimisen tuen, ohjauksen sekä yksilökohtaisen opiskeluhoillon järjestämisen kannalta keskeinen tieto siirtyy oppilaan siirtyessä. Yksilökohtaisen opiskeluhoillon tietojen siirtäminen edellyttää suostumusta. Tiedonsiirrossa noudatetaan voimassa olevia säännöksiä. Opetuksen järjestäjät vastaavat tiedonsiirron käytäntöjen luomisesta ja kehittämisestä.



8 OPISKELUHUOLTO – LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN EDISTÄJÄNÄ

8.1 Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma

Opiskeluhoolto järjestetään monialaisessa suunnitelmallisessa yhteistyössä opetustoimen ja hyvinvointialueen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoiltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa. Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.





Opiskeluhoolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Koulussa opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoollon palveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla. Opiskeluhoollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määrääjassa. Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta opiskeluhoollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon palveluja.

Monialainen, eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä opiskeluhoollossa.

Monialaista yhteistyötä toteutetaan kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa, joissa huoltajien ja tarvittaessa oppilaan suostumuksella oppilaaseen liittyvää arkaluontoista tietoa voidaan siirtää kouluterveydenhuollon ja opettajan välillä. Tietoa oppilaan kasvusta ja kehityksestä kerätään huoltajilta ja opettajalta ja samalla huolehditaan, että arkaluontoisten tietojen siirtämiseen saadaan suostumus asianomaisilta. Laajoista terveystarkastuksista saaduista tiedoista annetaan palautetta opettajalle luokko-kohtaisesti. Lisäksi laajojen terveystarkastusten tietoja käsitellään ilmiötasolla koulu-kohtaisissa opiskeluhooltoryhmissä.

Opiskeluhoollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Vuorovaikutus eri kouluvaiheiden välillä, yhtenäiset käytännöt ja yhteinen monialainen kehittämistyö edellyttävät opiskeluhoollon suunnitelmallista arviointia.

Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä. Opetuksen järjestäjä asettaa opiskeluhoollon ohjausryhmän ja koulu-kohtaiset opiskeluhooltoryhmät. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki opiskeluhooltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan, kun käsiteltävä asia edellyttää.

Opetuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma. Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä. Opiskeluhooltosuunnitelma laaditaan yhteistyössä koulujen ja opiskeluhoollon palvelujen henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman valmistelussa.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää opetuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhoollon tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä koulu-kohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1-5. Opetuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhooltosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista kouluissa seurataan ja sitä tarkistetaan tarvittaessa.



Opetuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhoitosuunnitelma. Opetuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten koulujen toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhoitopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on koulukohtaisesti seuraavat tiedot (asiakokonaisuudet 1-5):

Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Arvioon opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin koululta. Tiedot ilmoitetaan opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden oppilaiden ja kouluyhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräraajassa.

Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta

Arvioon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhoollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arviossa huomioidaan esimerkiksi kouluyksiköiden määrä ja koulujen oppilasmäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa huomioidaan lisäksi esimerkiksi eri ikäisten, oppimisen ja koulunkäynnin tukea tarvitsevien ja maahanmuuttotasaisten oppilaiden lukumäärät ja osuudet. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös oppilailta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisilta.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Opetuksen järjestäjän arviossa käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) henkilötyövuodet.

Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoolto) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan:

- oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset
- koulukohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat
- poissaolojen ehkäisemisestä, suunnitelmallisesta seurannasta ja poissaoloihin puuttumisesta määrätään perusteiden luvuissa 5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä ja 5.6 Paikallisesti päätettävät asiat



- tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhooltoja, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa seurataan ja edistetään oppilaan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto perustuu aina oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuisa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan

- oppilaan ohjaaminen opiskeluhooltopalveluihin (kouluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut)
- yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen
- opiskeluhooltokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhooltorekisterille
- tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä
- opettajan laajaan terveystarkastukseen luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytänteet (ml. suostumuksen hankkiminen) koulussa
- oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet
- Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhooltopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä. Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhooltopalvelujen ammattilaisten sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoollossa keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan

- opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen
- koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- opiskeluhoollon monialainen yhteistyö oppimisen ja koulunkäynnin tuen, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä
- yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille



Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista koulujen kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan oppilaan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhuoltopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia.

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä opetuksen järjestäjän ja koulun välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

8.2 Yhteisöllinen opiskeluhuolto

Opiskeluhuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä opiskeluhuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä. Opiskeluhuolto luo kouluyhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä. Kempeleen kunnan kouluissa toimivat oppilaskunnat ja vanhempainryhmät/toimikunnat. Yhtenäiskouluilla on tukioppilastoimintaa. Näillä toimintatavoilla pyritään edesauttamaan myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.



Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät kouluyhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulukohtaista opiskeluhoitosuunnitelmaa. Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Kouluyhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksenjärjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä kouluyhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

Yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä.

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten on suunnitelma, joka sisältää koulukohtaisesti seuraavat tiedot (OhL 13 §):

- Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista
- Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi
- Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito)
- Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa
- Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä
- Kriisisuunnitelma

Yhteisöllinen koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä

Koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä vastaa koulun opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan koulukohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat. Opiskeluhoitoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttaminen ja kehittäminen. Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden arviointi toteutetaan kolmen vuoden välein.

Turvallisuuden edistäminen

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden



varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulujen järjestyssäännöt lisäävät kouluyhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Kaikilla kouluilla tulee olla suunnitelma väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseen ja puuttumiseen. Tämä suunnitelma on osa koulun opiskeluhoitosuunnitelmaa. Suunnitelmassa tulee olla kuvattuna seuraavat asiat:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen,
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla,
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä tekijän että sen kohteena olevan osalta,
- yhteistyö huoltajien kanssa,
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa,
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille sekä
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisy ja nopea puuttuminen niihin on osa koulujen toimintakulttuuria ja sitä toteutetaan suunnitelmallisesti. Huoltajien kanssa tehdään yhteistyötä. Mikäli koulussa kohdataan väkivaltaa, kiusaamista tai häirintää, oppilaan tukemisen, tarvittavan hoidon, jälkiseurannan ja tiedottamisen osalta noudatetaan koulukohtaisien opiskeluhoitojen, kriisi- ja turvallisuussuunnitelmien toimintaohjeita.

Kouluissa käydään avointa ja asiallista keskustelua siitä, mitä väkivalta, kiusaaminen ja häiritsevä käyttäytyminen tarkoittavat ja kuinka voidaan ehkäistä väärinymmärryksiä ja väärinkäytöksiä. Kouluyhteisössä huolehditaan, että väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään puututaan viipymättä tarpeen mukaisin keinoin. Tarvittaessa koulun Kiva-tiimi on mukana kiusaamistapausten selvittämisessä. Väkivallasta ja aggressiivisesta käyttäytymisestä tehdään aina kirjallinen selvitys (oppilaan fyysisen rajoittamisen kirjaamislomake. Opettaja tai rehtori ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.

Rehtori perehdyttää henkilöstön ja yhteistyötahot ohjeisiin ja tiedottaa ajankohtaisista asioista. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa kiusaamisen erilaisista ilmenemistavoista, ennaltaehkäisystä ja kouluyhteisön toimintatavoista sekä koulussa sovellettavista järjestyssäännöistä. Koulut huolehtivat suunnitelmien päivittämisestä.

Kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä kouluyhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

Koulujen opiskeluhoitosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma. Suunnitelmassa kuvataan:

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa,
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa,

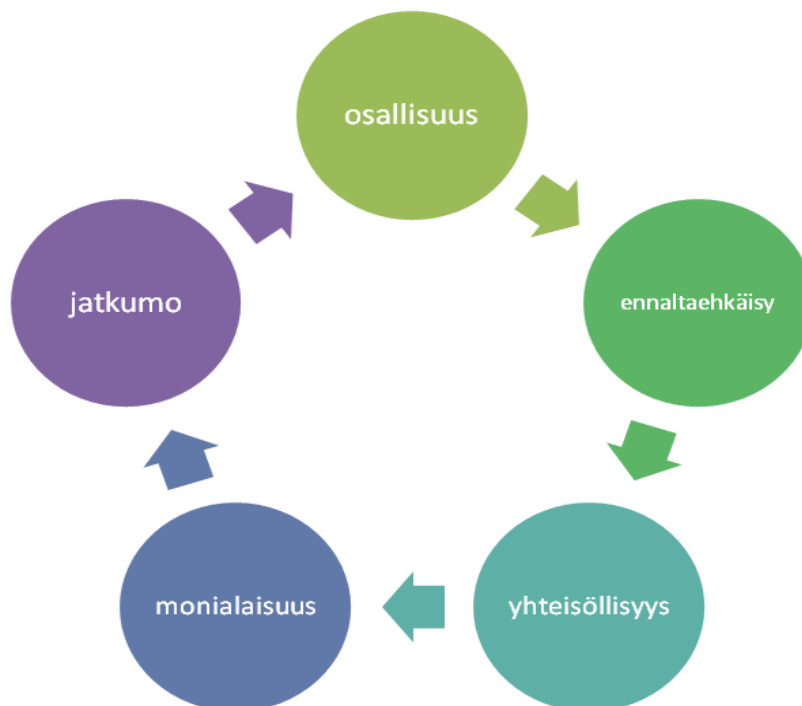


- sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet,
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen,
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille,
- toimintavalmiuksien harjoittelu sekä suunnitelman arviointi ja päivittäminen)

8.3 Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavaa, yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista opiskeluhoitoa, kouluterveydenhuollon palveluja sekä opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalveluja. Yksilökohtaisen opiskeluhoollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeitä on varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ennaltaehkäisy. Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu aina oppilaan sekä tarpeen mukaan myös huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus on varmistettava ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Opiskeluhoitotyössä noudatetaan tietojen luovutusta ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Keskeisiä arvoja ja käsitteitä





Oppilaskohtainen monialainen asiantuntijaryhmä

Yksittäisen oppilaan asioita käsitellään erikseen koolle kutsuttavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Käsiteltävät asiat voivat liittyä oppilaan oppimiseen, käyttäytymiseen, hyvinvointiin tai terveydentilaan. Monialaiseen asiantuntijaryhmään kutsutaan tarvittavia opiskeluhoollon yhteistyötahoja. Asian käsittely perustuu oppilaan ja tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus on taattava ikä ja kehitystaso huomioon ottaen. Alaikäinen ja muu vajaavaltainen voi, ottaen huomioon hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muut henkilökohtaiset ominaisuutensa sekä asian laatu, painavasta syystä kieltää huoltajaansa tai muuta laillista edustajansa osallistumasta itseään koskevan opiskeluhooltoasian käsittelyyn sekä antamasta itseään koskevia salassa pidettäviä opiskeluhoollon tietoja huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen, jollei se ole selvästi hänen etunsa vastaista. Arvion vajaavaltaisen edun toteutumisesta tekee opiskeluhoollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö.

Monialaisessa asiantuntijaryhmässä sovitut asiat kootaan Wilman opiskeluhooltokertomukseen. Asiantuntijaryhmä valitsee keskuudestaan vastuuhenkilön, joka vastaa opiskeluhooltokertomuksen kirjaamisesta. Opiskeluhooltokertomusten rekisteröinnistä ja sen ylläpidosta vastaa opetuksen järjestäjä. Opiskeluhooltokertomukseen tallennetut tiedot ovat salassa pidettäviä. Kuitenkin oppilaan yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä opiskeluhoollosta vastaaville viranomaisille sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi.

8.4 Opiskeluhoollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhoolltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Oppilaan omat toivomukset ja mielipiteet on otettava huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti¹.

Kempeleessä oppilaan osallisuutta tuetaan vuosittain toteutettavilla hyvinvointikyselyillä. Oppilaita tiedotetaan opiskeluhoolltopalveluista ja kannustetaan kertomaan huolista lähiaikuiselle. Vuorovaikutus oppilaan kanssa tulisi olla avointa, kunnioittavaa, luottamuksellista ja kiireetöntä. On tärkeää, että oppilas kokee tulleen kuulluksi.

Kouluun tutustumisen yhteydessä ja lukukauden alkaessa vanhempia tiedotetaan koulun opiskeluhoolltopalveluista.

8.5 Opiskeluhoolltosuunnitelmien toteuttaminen ja seuraaminen

Opiskeluhoollon ohjausryhmä kokoontuu säännöllisesti arvioimaan kokonaisuutena opetuksen järjestäjän opiskeluhoolltosuunnitelman toteutumista.

Opiskeluhoolltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjänopiskeluhoolltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa opiskeluhoollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta.



9 MONIKIELISET OPPILAAT

9.1 Perusopetukseen valmistavan opetuksen lähtökohdat

Maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tarvittavat valmiudet suomen kielessä ja tarpeelliset muut valmiudet esiopetukseen tai perusopetukseen siirtymistä varten sekä edistää oppilaiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opetuksen tavoitteena on lisäksi tukea ja edistää oppilaiden oman äidinkielen hallintaa ja oman kulttuurin tuntemusta. Opetuksen tavoitteet on tarkemmin määriteltävä valmistavan opetuksen oppilaan omassa opinto-ohjelmassa.

Perusopetukseen valmistavaa opetusta annetaan 6–10-vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 1000 tuntia. Opetukseen osallistuvalla on oikeus siirtyä perusopetukseen tai esiopetukseen jo ennen edellä todettujen tuntimäärien täyttymistä, jos hän pystyy seuraamaan perusopetusta tai esiopetusta. Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

Kempeleessä esiopetusikäiset maahanmuuttajataustaiset lapset osallistuvat esiopetukseen esiopetusryhmässä tuettuna (kieliavustaja, resurssiopettaja tms.) tai opiskelevat valmistavan opetuksen ryhmässä. Jos valmistava opetus on aloitettu esikoulussa eikä minimituntimäärä täyty, valmistavaa opetusta voidaan jatkaa koulussa oppivelvollisuuden alkaessa. Perusopetukseen valmistavaa opetusta annetaan kunnallisissa tai alueellisissa valmistavan opetuksen ryhmissä (ryhmät 6-10 v / 11v -, ryhmäkoko 1-10 opp). Valmistavan opetuksen ryhmässä opiskellaan pääsääntöisesti lukuvuosi, minkä jälkeen integroidutaan omaan lähikouluun tai siihen kouluun missä sai valmistavaa opetusta.

Valmistavan opetuksen aikana oppilaita integroidaan esi- tai perusopetukseen, oppilaan ikätasoa vastaaviin opetusryhmiin oman opinto-ohjelman mukaan oppilaan omassa opinto-ohjelmassa määritellyllä tavalla. Integroinnin tavoitteena on edistää kotoutumista, opiskeluvaikeuksien ja suomen kielen taidon kehittymistä sekä laaja-alaisen osaamisen ja eri oppiaineiden sisältöjen omaksumista.

9.2 Perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

9.2.1 Yleiset tavoitteet ja yhteistyö esi- ja perusopetuksen kanssa

Perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on edistää opetukseen osallistuvan oppilaan suomen kielen taitoa, tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä antaa tarvittavia valmiuksia perusopetusta varten. Valmistavassa opetuksessa kehitetään oppilaan laaja-alaista osaamista sekä annetaan opetusta perusopetuksen oppiaineissa ja mahdollisuuksien mukaan oppilaan omassa äidinkielessä oppilaan omassa opinto-ohjelmassa tarkemmin määritellyllä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen ja eri oppiaineiden opetuksessa noudatetaan soveltuvin osin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita.

Opetuksen tavoitteiden määrittelyssä, sisältöjen valinnassa ja opetusjärjestelyissä otetaan huomioon, että oppilaat ovat iältään, opiskeluvaikeuksiltaan ja taustaltaan erilaisia. Opetusta eriytetään oppilaiden ikä- ja kehitysvaiheiden mukaisesti. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan huomioon, ja



jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaan omalla äidinkielellä tuettu opetus edistää sisältöjen omaksumista. Valmistava opetus edistää sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Jos perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaalla on heikko luku- ja/tai kirjoitustaito, tulee oppilaan oman opinto-ohjelman tavoitteet asettaa siten, että oppilas saa omalle taito- ja ikätasolleen soveltuvaa luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Oppilaan oman äidinkielen opetuksella voidaan edistää oppilaan luku- ja kirjoitustaitoa.

Luku- ja kirjoitustaidon omaksumiseen ja varmentamiseen varataan riittävästi aikaa. Mikäli oppilaan taidot eivät riitä perusopetuksessa opiskeluun, tulee oppilaan omassa opinto-ohjelmassa kiinnittää erityistä huomiota riittävään ja oikea-aikaiseen tukeen perusopetukseen siirryttäessä. Tarvittaessa oppilas voi jatkaa perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, siirtyä opiskelemaan vuosiluokkiin sitomattoman opinto-ohjelman mukaisesti tai muulla tavoin hänelle parhaiten soveltuvien tukitoimin. Perusopetukseen siirtyvän luku- ja kirjoitustaidottoman oppilaan riittävästä tuesta huolehditaan.

9.2.2 Kielenopetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa pääpaino on suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –opinnoissa (S2), joiden osalta tavoitteena on kehittyvä alkeiskielitaito. Opetuksessa noudatetaan S2- opetuksen ainekohtaista opetussuunnitelmaa. S2 -opinnot ovat pohjana kaikille muille opinnoille. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa S2 -opintojen tavoitteena on antaa oppilaille tarvittavat valmiudet siirtyä perusopetukseen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan koulu- ja opiskelutausta ja hänen jo mahdollisesti hallitsemansa suomen kielen taito. Oppilaan omassa opinto-ohjelmassa määritellään taito- ja ikätason mukaiset suomen kielen opetuksen tavoitteet ja sisällöt (teemoina itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, esim. minä, perhe, koti, ruoka ja syöminen, aika, vaatetus, asuinympäristö, eläimet ja luonto).

Oppilaan oma äidinkieli

Oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteena on tukea ja edistää äidinkielen hallintaa, kulttuuritaustan tuntemusta ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä. Oman äidinkielen hyvä hallinta luo edellytyksiä myös suomen kielen oppimiselle ja tällä kielellä tapahtuvalle muulle oppimiselle. Oppilaille järjestetään opetusta mahdollisuuksien mukaan.

Opetus noudattaa opetussuunnitelman perusteiden liitteessä kuvattuja oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteita, sisältöjä ja oppilaan oppimisen arviointia. Oppilaan oman äidinkielen hallintaa ja sen säilymistä tuetaan myös eri tavoin yhteistyössä perheen kanssa.

Muut kielet

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sisältyy oppilaiden vieraan kielen opetuksen tavoitteet. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa noudatetaan näitä opetussuunnitelman perusteita soveltuvien osin. Oppilaan vieraan kielen opinnot järjestetään kunnan kieliohjelman mukaisesti. Oppilaan kielelliset



valmiudet ratkaisevat, missä määrin hänen omaan opinto-ohjelmaansa voidaan sisällyttää vieraiden kielten opiskelua perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana.

9.2.3 Muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Valmistavan opetuksen muiden oppiaineiden opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat opinnot. Valmistavan opetuksen aikana muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja sisällöt noudattavat soveltuvin osin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Sisältöjä suunniteltaessa otetaan huomioon kunkin oppiaineen keskeinen käsitteistö, työtavat ja välineet. Perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana opiskeltavat oppiaineet valitaan siten, että oppilas pystyy valmistavan opetuksen jälkeen opiskelemaan hänelle osoitettavassa esi- tai perusopetuksen ryhmässä ja että valmistavan opetuksen opinnot mahdollistavat myöhemmin perusopetuksen suorittaminen Suomessa. Lähtökohtana suunnittelulle ovat perusopetuksen kyseisten vuosiluokkien opetuksen tehtävä ja siirtymävaiheen kuvaus sekä vuosiluokilla opiskeltavat oppiaineet.

Omalla äidinkielellä annettu opetus ja tuki edistää oppilaan opiskelua ja kotoutumista. Omakielisen opetuksen ja tuen avulla saatu lisätieto oppilaan osaamisen tasosta auttaa muiden oppiaineiden tavoitteiden asettamisessa. Näin oppilas voi edistyä aineopinnoissaan, vaikka suomen kielen taidot kehittyisivätkin muita taitoja hitaammin. Omakielistä opetusta ja tukea annetaan oppilaan tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan. Opetuksessa voidaan hyödyntää myös oppilaiden tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta ja yhteiskunnasta, kielistä ja kulttuureista.

9.3 Toimintakulttuuri

Koska perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaat tulevat hyvinkin erilaisista kulttuureista ja koulukulttuureista, on tärkeää luoda ja kehittää yhteistä toimintakulttuuria. Perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuuri rakentuu oppivan yhteisön periaatteille. Se tukee kaikkien yhteisön jäsenten hyvinvointia ja oppimista.

9.3.1 Oppimisympäristöt ja työtavat

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa hyödynnetään kokemuksellisia ja toiminnallisia oppimisympäristöjä ja monipuolisia opetusmenetelmiä ja työtapoja. Monipuoliset oppimisympäristöt tarjoavat oppilaalle mielekkäitä ja monipuolisia tilanteita käyttää kieltä eri kommunikaatioympäristöissä. Erilaiset tilanteet kehittävät oppilaan kykyä toimia sekä itsenäisenä yksilönä että yhteisön jäsenenä ja antavat valmiuksia elinikäiseen oppimiseen. Erilaiset oppimisympäristöt tutustuttavat oppilasta myös suomalaiseen kulttuuriin ja edistävät hänen kotoutumistaan lähiympäristöön sekä laajemmin suomalaiseen yhteiskuntaan.

Perusopetukseen valmistava opetus niveltyy osaksi perusopetusta ja koulussa vallitsevaa toimintakulttuuria, mutta myös vaikuttaa muun koulun toimintakulttuuriin ja käytänteiden kehittämiseen. Oppilaat harjaantuvat valmistavan opetuksen aikana perusopetuksen työtapoihin. Tavoitteena on, että oppilaat pystyvät vähitellen myös itse asettamaan itselleen oppimistavoitteita sekä harjaantuvat oppimaan oppimisen taidoissaan. Niinpä työtapojen on hyvä olla monipuolisia, oppilasta aktivoivia ja eriyttäviä.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana on tarpeen oppia vähitellen myös itsenäistä työskentelyä, tiimityöskentelyä, tieto- ja viestintätekniisiä taitoja ja tiedonhakutaitoja. Oppiminen on sidoksissa oppilaan aiempiin tietoihin ja oppimisstrategioihin ja on siten jokaisella yksilöllistä. Koska eri oppiaineet ja niiden tavat



käyttää kieltä ovat keskeisiä perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, opetus edellyttää kielitietoisia työtapoja kaikissa oppiaineissa. Erilaisten tekstien lukemisen, ymmärtämisen, tulkitsemisen ja tuottamisen taidot ovat keskeisiä. Kielitietoiset työtavat edellyttävät opettajien yhteistyötä ja yhteistä ymmärrystä kielen merkityksestä oppimisessa.

9.3.2 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuuria. Sen tavoitteena on auttaa oppilaita yhdistämään suomen kielen sekä eri oppiaineiden tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään kempeleläisiä voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja sekä yhteistyösuunnitelmia koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

9.4 Oppilaan oman opinto-ohjelman laatiminen

Koska perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaiden kielitaito ja muut valmiudet vaihtelevat, perusopetukseen valmistavaa opetusta varten ei ole määriteltä valtakunnallista tuntijakoa tai oppimäärää, vaan jokaiselle oppilaalle laaditaan oma opinto-ohjelma käyttäen oppimissuunnitelmalomaketta. Oppilaan omaan opinto-ohjelmaan kirjataan:

- oppilaan lähtötaso, kuten koulunkäyntihistoria, kielitaito ja oppilaan vahvuudet
- oppilaan henkilökohtaiset oppimistavoitteet, joita tarkistetaan säännöllisin väliajoin
- opiskeltavat oppiaineet, niiden tuntimäärät sekä opetuksen sisältö
- oppilaan opinnot valmistavan opetuksen opetusryhmässä ja integrointi perusopetukseen
- ohjauksen järjestäminen ja mahdollisesti tarvittavat tukitoimet.

Oppilaan oma opinto-ohjelma voi olla osa kotouttamislain mukaista oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

9.5 Oppilaan hyvinvointi sekä oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Perusopetukseen valmistava opetus ohjaa tunnistamaan eri kulttuureja yhdistäviä hyvän elämän arvoja ja periaatteita. Opiskelu vahvistaa opiskelijan taitoja toimia kulttuurisesti monimuotoisessa yhteiskunnassa sekä kartuttaa oppilaan kulttuurienvälistä toimintakykyä. Opetus kannustaa vuorovaikutukseen eri kulttuuriryhmien välillä ja kantaväestön kanssa. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa edistetään hyviä etnisiä suhteita. Syrjintää, rasismia, väkivaltaa tai kiusaamista ei sallita missään muodossa eikä keneltäkään.

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa huolehditaan kokonaisvaltaisesti oppilaan hyvinvoinnista ja siihen liittyvistä seikoista, kuten kodin ja koulun yhteistyöstä, riittävästä opiskeluhuollollisesta tuesta sekä



oppilaanohjauksesta. Jos perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana selviää oppilaan tarve oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, tuki annetaan oppilaalle parhaiten soveltuvalla tavalla.

9.4.1 Opetuksen eriyttäminen

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaat eroavat toisistaan kielitaidoltaan, oppimis- ja opiskeluvalmiuksiltaan, kiinnostuksen kohteiltaan ja motivaatioltaan sekä oppimistarpeiltaan. On tarpeen selvittää mm. oppilaiden opiskelutottumukset, asenteet suomen kieltä kohtaan sekä käsitykset suomen kielen taidon tärkeydestä ja vaikeudesta sekä oppilaiden lähtötaso eri kielitaidon osa-alueiden osalta. Valmistava opetus pyritään järjestämään niin, että nämä oppilaiden väliset erot otetaan huomioon. Lisäksi oppilaiden erilaiset oppimistarpeet voidaan ottaa huomioon eriyttämällä opetusta. Eriyttäminen tarkoittaa käytännössä ennen kaikkea sisältöjen valintaa sekä tarkoituksenmukaisia opetusjärjestelyitä. On tärkeää, että jokainen oppilas saa oman taitotasonsa mukaisia ja sopivan haastavia tehtäviä. Myös mahdolliset oppimisvaikeudet on tärkeä selvittää, jotta tuen tarve voidaan ottaa huomioon.

9.4.2 Kodin ja koulun yhteistyö

Opetuksen järjestäjä luo edellytykset kodin ja koulun yhteistyölle (esim. yhteispalaverit, vanhempainillat, oppilaan oman opinto-ohjelman laatiminen). Yhteistyön lähtökohtana on osapuolten yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kunnioitus ja kohtelu. Tavoitteena on vuoropuhelun aikaansaaminen oppilaan kasvun ja oppimisen tukemiseksi (huom. tulkkipalvelut).

Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon perheiden kieli- ja kulttuuritausta. Huoltajille annetaan tietoa suomalaisesta koulusta ja koulutusjärjestelmästä, opetussuunnitelmasta, oppilaan arvioinnista, opetusmenetelmistä ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa käytettävästä oppilaan omasta opinto-ohjelmasta. Perheille annetaan tietoa perusopetukseen siirtymisestä sekä jatko-opintomahdollisuuksista perusopetuksen jälkeen.

9.4.3 Opiskeluhoolto

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opiskeluhoollon järjestämistä ja toteuttamista koskevat samat periaatteet ja oppilaita samat oikeudet kuin perusopetuksen oppilaille annettavassa opiskeluhoollissa. Opiskeluhoolto toteutetaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan sekä tarvittaessa muiden yhteistyökumppaneiden kuten perheen kotoutumissuunnitelmasta vastaavan tahon kanssa. Opiskeluhoollon toimintatavoista ja palveluista tiedotetaan suunnitelmallisesti. Huoltajille annetaan tietoa myös suomalaisen koulutusjärjestelmän sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatavoista ja saatavuudesta.

9.4.4 Oppilaanohjaus

Oppilaan opiskelua perusopetukseen valmistavassa opetuksessa tuetaan oppilaanohjauksella siten, että opiskelutaidot ja elämänsuunnittelun kannalta tarpeelliset tiedot ja taidot kehittyvät. Perusopetukseen siirtymistä suunniteltaessa tulee huolehtia siitä, että tieto oppilaan valmiuksista ja edistymisestä valmistavassa opetuksessa siirtyy seuraavaan kouluun. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan mahdollisuus tutustua ajoissa tulevaan kouluun. Valmistavan opetuksen oppilaanohjauksessa tulee kiinnittää huomiota myös siihen, että oppilaalla on käsitys omista mahdollisuuksistaan jatko-opinnoissa ja työelämässä. Tässä vaiheessa korostuu opinto-ohjaajan rooli.



9.4.5 Suunnitelma kasvatust keskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

Valmistavan opetuksen oppilaan kohdalla käytetään Kempeleen kunnan perusopetuksen kasvatust keskustelukäytäntöjä sekä kurinpidollisia keinoja.

9.5 Oppilaan arviointi

Arvioinnin tulee olla ohjaavaa, kannustavaa ja monipuolista. Oppilaan edellytyksiä itsearviointiin kehitetään. Arvioinnin avulla valmistavan opetuksen oppilaalle annetaan kuva myös perusopetuksen vaatimuksista. Arvioinnin suorittavat yhteistyössä kaikki oppilasta opettavat opettajat. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen havainnointiin ja näyttöön. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa ei käytetä numeerista arviointia. S2 -oppilaalle mahdollisuus sanalliseen arviointiin tarvittaessa myös 8. ja 9. luokille. Päättöarviointi annetaan numeerisena.

9.6 Todistukset

Perusopetukseen valmistavan opetuksen päätteeksi oppilaalle annetaan todistus perusopetukseen valmistavaan opetukseen osallistumisesta. Todistukseen merkitään perusopetukseen valmistavan opetuksen laajuus, opiskellut oppiaineet, niiden laajuus ja opetuksen sisältö. Todistuksessa kuvataan oppilaan edistymistä valmistavan opetuksen aikana.

9.7 Perusopetuksen oppimäärään sisältyvien opintojen suorittaminen valmistavan opetuksen aikana

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaan omaan opinto-ohjelmaan voi kuulua perusopetuksen oppimäärän mukaisia eri oppiaineiden opintoja. Oppilas voi saada todistuksen edellä mainittujen opintojen hyväksytystä suorittamisesta osallistumalla perusopetuslaissa tarkoitettuun erityiseen tutkintoon. Jos oppilas siirtyy perusopetukseen valmistavan opetuksen jälkeen perusopetukseen, voidaan perusopetukseen valmistavassa opetuksessa saavutettu osaaminen hyväksi lukea, jos oppilaalla on perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot.

Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat eri oppiaineissa perusopetuksen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja. Tutkintoon osallistuvan oppilaan osaamista arvioidaan suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin eri oppiaineiden tavoitteisiin. Oppilaan osaamisen tason määrittelyssä käytetään apuna perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sisältyviä hyvän osaamisen kuvauksia ja päättöarvioinnin kriteerejä. Erityisessä tutkinnossa voidaan suorittaa oppiaineen koko oppimäärä tai osia siitä, kuten jonkin vuosiluokan oppimäärä.



Erityisen tutkinnon hyväksytysti suorittaneelle annetaan todistus perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta kokonaan tai osittain. Erityisessä tutkinnossa käytettäviä todistuksia koskevat määräykset sisältyvät perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin.



10 VALINNAISUUS

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

10.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1–6 ja vuosiluokille 7–9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1–6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7–9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit toteutetaan seuraavasti: yksi vuosiviikkotunti musiikin, kaksi vuosiviikkotuntia kuvataiteen, neljä vuosiviikkotuntia käsityön, kaksi vuosiviikkotuntia liikunnan ja yksi vuosiviikkotunti kotitalouden opintoja. Lisäksi vuosiluolilla 8–9 jokainen oppilas opiskelee neljä vuosiviikkotuntia itse valitsemiansa taide- ja taitoaineiden opintoja.

10.2 Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1–9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetuksen yhteisten aineiden syventäviä ja soveltavia opintoja tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Oppilaskohtaisia tukitoimia saavilla oppilailla, joilla on haasteita suorittaa valitsemiaan valinnaisaineita perusopetuksen hyväksytysti suorittamiseksi, on mahdollisuus vaihtaa yksi valinnaisaine työelämäpainotteiseen yksilöllisesti räätälöityyn valinnaisaineeseen (TEPPO).

Neljännän luokan keväällä oppilas valitsee viidennelle vuosiluokalle yhden vuosiviikkotunnin valinnaisia aineita ja seitsemännellä luokalla kahdeksannelle ja yhdeksännelle luokalle kahdeksan vuosiviikkotuntia valinnaisia opintoja, joista kukin on laajuudeltaan neljä vuosiviikkotuntia.

Valinnaiset oppiaineet, niiden tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain, oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet sekä vuosiluokat, joilla kutakin valinnaista ainetta tarjotaan,



ovat seuraavat: 5-lk./media, 5-lk./ohjelmointi. Valinnaiset oppiaineet ovat tarkemmin määritelty oppiainekohtaisessa osiossa.

10.3 Vieraiden kielten valinnaiset oppimäärät

B2 –kieliä oppilas voi valita kahden vuosiviikkotunnin valinnaisaineena 8. ja 9. vuosiluokalla. B2-kielinä opetettavia valinnaisia kieliä ovat ranskan, saksan ja venäjän kieli. Näiden valinnaisina kielinä opetettavien oppiaineiden laajuus, tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain, oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet kuvataan kuntakohtaisessa osiossa.

11 VUOSILUOKAT 1-2

11.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1–2 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken.

Vuosiluokat 1–2: Koululaiseksi kasvaminen

Vuosiluokkien 1–2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1–2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

On tärkeätä, että jokainen oppilas saa rohkaisevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisuus sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1-2 oppiaineiksi, mutta opetus voi olla edelleen pääosin eheytettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien



ymmärtämistä edistetään toteuttamalla luvun 4 mukaisia monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Tällöin tarjoutuu myös enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön niin esiopetuksen kuin ylempien vuosiluokkien kanssa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

11.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestäväan elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeää, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevaisuutensa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestävään elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestävän elämäntavan edistämiseksi korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Vuosiluokilla 1–2 painottuvat tavoitenäkökulmat ilmenevät laaja-alaisen osaamisen portaissa.

11.3 Oppiaineet vuosiluokilla 1–2

Opetussuunnitelman kunnallisessa oppiainekohtaisessa osiossa luvussa 16 määritellään kunkin vuosiluokilla 1–2 opiskeltavan oppiaineen tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa. Oppilaan ohjaukseen liittyvät eri toimijoiden vastuualueet ja ohjauksen tavoitteet sekä keinot niiden saavuttamiseksi kuvataan kunnallisessa ohjaussuunnitelmassa. Eriyttämiseen ja tukeen liittyvät ratkaisut on kuvattu kappaleessa seitsemän ja oppimisen arviointiin liittyvät erityiset näkökulmat kappaleessa kuusi.



12 VUOSILUOKAT 3-6

12.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3–6 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Vuosiluokat 3–6: **Oppijana kehittyminen**

Vuosiluokkien 3–6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttämällä. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3–6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Vuosiluokkien väliset siirtymävaiheet

Kunnan kouluverkko rakentuu kahdesta vuosiluokkien 1–4 koulusta sekä kolmesta vuosiluokkien 1–9 yhtenäiskoulusta. Siirtyminen neljänneltä viidennelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Oppilaan siirtyminen vuosiluokalta neljä vuosiluokalle viisi toteutetaan nivelvaihekäsikirjan mukaisesti. Siirryttäessä vuosiluokalta kuusi vuosiluokalle seitsemän pyritään säilyttämään luokkakoostumukset yhtäläisinä. Uusiin opettajiin ja syvempään



aineopettajajärjestelmään sopeutuminen ja mahdolliset uudet ryhmäytymiset tehdään yhteistyössä kotien kanssa. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

12.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–6

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tulemisen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestävä elämäntavan omaksumiselle ja kestävä kehityksen tarpeen pohtimiselle.

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Vuosiluokilla 3–6 painottuvat tavoitenäkökulmat ilmenevät laaja-alaisen osaamisen portaissa.

12.3 Oppiaineet vuosiluokilla 3–6

Opetussuunnitelman kunnallisessa oppiainekohtaisessa osiossa luvussa 16 määritellään kunkin vuosiluokilla 3–6 opiskeltavan oppiaineen tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa. Oppilaan ohjaukseen liittyvät eri toimijoiden vastuualueet ja ohjauksen tavoitteet sekä keinot niiden saavuttamiseksi kuvataan kunnallisessa ohjaussuunnitelmassa. Eriyttämiseen ja tukeen liittyvät ratkaisut on kuvattu kappaleessa seitsemän ja oppimisen arviointiin liittyvät erityiset näkökulmat kappaleessa kuusi.

13 VUOSILUOKAT 7-9

13.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7–9 tehtävä

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle tarkoittaa oppilaalle siirtymistä kokonaisuudessaan aineopettajajärjestelmään. Yhtenäiskoulujärjestelmässä opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämisestä sekä toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemisesta vastaa koulujen opiskeluhoito yhteistyössä kotien kanssa. Uusiin opettajiin ja syvempään aineopettajajärjestelmään sopeutuminen ja mahdolliset uudet ryhmäytymiset tehdään yhteistyössä kotien kanssa. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Vuosiluokat 7–9: **Yhteisön jäsenenä kasvaminen**



Vuosiluokkien 7–9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaiden väliset yksilölliset kehityserot, myös poikien ja tyttöjen usein erilainen kehitysrytmi, alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttavat koulutyöhön. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen ja rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittämisellä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilöinä ja ryhmänä. Kodin ja koulun yhteistyö saa uusia muotoja ja sisältöjä. Se on edelleen kasvavan nuoren tärkeä tuki. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä käytöstavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7–9 aikana oppilaat luovat perustaa aikuisidentiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Oppilaille tarjoutuu lisää valinnaisia aineita. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtymä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämänhallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja opiskeluhuollon merkitys korostuu.

Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. Jokainen oppilas käy vähintään yhden ohjauskeskustelun opinto-ohjaajan kanssa.

13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7–9

Edellytykset laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle vahvistuvat oppilaiden kasvun myötä. Toisaalta oppiaineiden välisen yhteistyön ja kouluarjen hallinnan haasteet lisääntyvät. Koulu voi parhaimmillaan tarjota yhteisön, jonka murrosiässä oleva nuori voi kokea itselleen merkitykselliseksi ja joka auttaa jäsentämään sekä



omaa kehitystä että ympäröivää maailmaa. E erityisen tärkeätä on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.

Näinä vuosina jatketaan kestävä elämäntavan ja hyvinvoinnin pohjan rakentamista ja pohditaan oppilaiden kanssa kestävä kehityksen sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kulttuurisia ja ekologisia edellytyksiä. Opetukseen tuodaan esimerkkejä, käytäntöjä ja teoreettista pohdintaa siitä, miten kestävä kehityksen eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa, ja mitä kestävä elämäntapa käytännössä merkitsee.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen.

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Vuosiluokilla 7–9 painottuvat tavoitenäkökulmat ilmenevät laaja-alaisen osaamisen portaissa.

13.3 Oppiaineet vuosiluokilla 7–9

Opetussuunnitelman kunnallisessa oppiainekohtaisessa osiossa luvussa 16 määritellään kunkin vuosiluokilla 7–9 opiskeltavan oppiaineen tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa. Oppilaan ohjaukseen liittyvät eri toimijoiden vastuualueet ja ohjauksen tavoitteet sekä keinot niiden saavuttamiseksi kuvataan kunnallisessa ohjaussuunnitelmassa. Eriyttämiseen ja tukeen liittyvät ratkaisut on kuvattu kappaleessa seitsemän ja oppimisen arviointiin liittyvät erityiset näkökulmat kappaleessa kuusi.

14 KUNNALLINEN OPPIAINEKOHTAINEN OSIO

Tässä osiossa määritellään kunkin vuosiluokilla 1–9 opiskeltavan oppiaineen tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa. Oppilaan ohjaukseen liittyvät eri toimijoiden vastuualueet ja ohjauksen tavoitteet sekä keinot niiden saavuttamiseksi kuvataan kunnallisessa ohjaussuunnitelmassa. Eriyttämiseen ja tukeen liittyvät ratkaisut on kuvattu paikallisen opetussuunnitelman kappaleessa seitsemän ja oppimisen arviointiin liittyvät erityiset näkökulmat kappaleessa kuusi.

Oppiaineiden yleinen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät yleiset tavoitteet koskien oppiainekohtaisia tavoitteita, ohjausta, eriyttämistä ja tukea sekä oppilaan oppimisen arviointia ovat opetussuunnitelman perusteiden mukaiset. Samoin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavalle sanalliselle arviolle/arvosanalle kahdeksan ja päättöarviointin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä ovat opetussuunnitelman perusteiden mukaiset.

Oppiainekohtainen osio on liitteenä.



Hyväksytty pp.kk.vv Kempele



Kempeleen kunta

Vihikari 10, 90440 Kempele

PL 12, 90441 Kempele

kempele@kempele.fi

08 5587 2200

